EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 8.7.2021.
SWD(2021) 197 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

Analiza hrvatskog plana za oporavak i otpornost

priložen dokumentu

Prijedlog PROVEDBENE ODLUKE VIJEĆA

o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Hrvatske

{COM(2021) 401 final}

Sadržaj

1. Sažetak 2
2. Izazovi za oporavak i otpornost: predstavljanje konteksta 6
2.1. Makroekonomski izgledi i kretanja od izvješća za Hrvatsku za 2020. 6
2.2. Izazovi povezani s održivim rastom, kohezijom, otpornošću i politikama za sljedeću generaciju 8
2.3. Izazovi zelene i digitalne tranzicije 11
Zelena dimenzija 11
Digitalna dimenzija 15
3. Ciljevi i struktura plana i upravljanje planom 22
3.1. Opća strategija plana 22
3.2. Aspekti provedbe plana 25
4. Sažetak ocjene plana 29
4.1. Sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na ekonomsku i socijalnu situaciju 29
4.2. Veza s preporukama za Hrvatsku i europskim semestrom 34
4.3. Potencijal rasta, otvaranje radnih mjesta, ekonomska, institucionalna i socijalna otpornost, europski stup socijalnih prava, ublažavanje posljedica krize te socijalna teritorijalna kohezija i konvergencija 43
4.4. Načelo „ne nanosi bitnu štetu” 50
4.5. Zelena tranzicija 52
4.6. Digitalna tranzicija 58
4.7. Trajni učinak plana 62
4.8. Ključne etape, ciljevi, praćenje i provedba 64
4.9. Troškovi 66
4.10. Kontrole i revizija 69
4.11. Koherentnost 72
PRILOG: Tablica za praćenje klimatskih i digitalnih mjera 75

1. SAŽETAK

Pandemija bolesti COVID-19 naštetila je hrvatskom gospodarstvu. Hrvatsko se gospodarstvo smanjilo za 8 % u 2020., što je najveći zabilježen pad u zemljama srednje i istočne Europe. Glavni su razlog tomu velike poteškoće u turističkom sektoru zbog ograničenja putovanja i pružanja usluga koje se temelje na osobnom kontaktu. Pogođeno je i tržište rada, premda u manjoj mjeri. Stopa nezaposlenosti povećala se za 0,9 postotnih bodova, odnosno na 7,5 %, a to relativno blago povećanje može se pripisati kratkotrajnoj i umjerenoj primjeni mjera za sprečavanje širenja pandemije te vladinim poticajima za zadržavanje radne snage, koji su većim dijelom financirani sredstvima iz instrumenta SURE[1] i europskih strukturnih i investicijskih fondova. Nakon naglog pada gospodarske aktivnosti, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2021. predviđa se brz oporavak u narednim godinama. Predviđa se da će rast realnog BDP-a iznositi 5 % u 2021. i 6,1 % u 2022. te da će se stopa nezaposlenosti do 2022. smanjiti na razinu prije krize. Smanjenje gospodarske aktivnosti i povećanje državnih rashoda zbog mjera potpore negativno su se odrazili i na javne financije. U 2020. zabilježen je deficit opće države od 7,4 % BDP-a, čime je okončan pozitivan trend proračunskog suficita u tri uzastopne godine. Smatra se da je udio duga od 88,7 % u 2020. dosegnuo svoj maksimum te se očekuje da bi se 2021. i 2022. trebao nastaviti smanjivati.

Strukturne slabosti hrvatskog gospodarstva otežavaju gospodarski oporavak i dugoročni održivi rast. Poslovno je okruženje u Hrvatskoj opterećujuće, složeno i restriktivno, a učinkovitost javne uprave ispod prosjeka EU-a, što je jednim dijelom posljedica teritorijalne rascjepkanosti. Potrebno je ojačati okvir za sprečavanje, otkrivanje i suzbijanje korupcije. Intenzitet istraživanja i razvoja i dalje je relativno nizak i ima prostora za znatno poboljšanje obrazovnih ishoda. Stopa zaposlenosti i stopa aktivnosti na tržištu rada među najnižima su u Europi, djelomično zbog nedostatka vještina i njihove neusklađenosti s potrebama tržišta rada.

Ukupni troškovi plana za oporavak i otpornost Hrvatske procjenjuju se na 6,4 milijarde EUR, a njegovu okosnicu čini pet prioriteta – i. gospodarstvo, ii. javna uprava, pravosuđe i državna imovina, iii. obrazovanje, znanost i istraživanje, iv. tržište rada i socijalna zaštita i v. zdravstvo – te **jedna inicijativa** za obnovu zgrada. Sastoji se od 222 pojedinačne mjere (76 reformi i 146 ulaganja). Procijenjeni ukupni troškovi plana veći su od iznosa bespovratne financijske potpore od 6,3 milijarde EUR koji je dostupan Hrvatskoj u okviru Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Hrvatska u okviru te uredbe nije zatražila nikakve zajmove.

Plan Hrvatske u velikoj mjeri predstavlja sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na ekonomsku i socijalnu situaciju i time primjereno doprinosi šest stupova politike iz članka 3. Uredbe[2]. Planom se podupire zelena tranzicija u okviru nekoliko komponenti usmjeravanjem na klimatske i okolišne mjere i očuvanje bioraznolikosti. Digitalne mjere uključene su u većinu komponenata hrvatskog plana, što je dokaz širine i

[1] Europski instrument za potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE).
[2] Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (dalje u tekstu „Uredba o Mehanizmu za oporavak i otpornost").

međusektorske prirode predviđenih djelovanja u području digitalizacije. Nadalje, brojne komponente doprinose pametnom, uključivom i održivom rastu, među ostalim mjerama za poboljšanje poslovnog okruženja i potporu MSP-ovima, velikim poduzećima, inovacijama te istraživanjima i razvoju. Jača se i socijalna kohezija, i to uglavnom aktivnim mjerama politike tržišta rada i potporom razvoju primjerenih vještina prilagođenih ranjivim skupinama. Zdravstvo se kao jedan od ključnih sektora za postizanje pripravnosti i otpornosti na krizu podupire posebnom komponentom u planu za oporavak i otpornost. Mjere za potporu razvoju usluga dugotrajne skrbi u obitelji i zajednici te za jačanje javne uprave trebale bi znatno pridonijeti otpornosti institucija. Konačno, ulaganja u obrazovanje, istraživanje i inovacije posebno su usmjerena na djecu i mlade i stoga su ključna za potporu obrazovanju i budućnost sljedeće generacije.

Plan općenito predstavlja sveobuhvatan paket reformi i ulaganja za odgovor na sve ili znatan dio izazova i preporuke utvrđene u okviru europskog semestra. Planom se odgovara na preporuke koje su upućene Hrvatskoj, što uključuje reforme za jačanje proračunskog okvira, mjere aktivnih politika tržišta rada i provedbu reforme obrazovanja, uz povećanje pristupa obrazovanju te njegove kvalitete i relevantnosti za tržište rada. Na izazove u hrvatskom sustavu zdravstvene skrbi, koji je zbog pandemije bolesti COVID-19 bio izložen znatnim poteškoćama, odgovara se mjerama za poboljšanje njegove učinkovitosti, kvalitete, dostupnosti i financijske održivosti. Nadalje, promicanjem dekarbonizacije energetskog sektora, povećanjem ukupne energetske učinkovitosti i usmjeravanjem ulaganja na održivi promet i digitalnu infrastrukturu i usluge u planu se navode mjere za provedbu preporuka koje su Hrvatskoj upućene u tim područjima. Naposljetku, plan sadržava dalekosežne mjere za poboljšanje učinkovitosti javne uprave i pravosuđa, sprečavanje, otkrivanje i suzbijanje korupcije, poboljšanje poslovnog okruženja i podupiranje ulaganja u istraživanje i inovacije te njihove političke relevantnosti.

Hrvatskim planom za oporavak i otpornost predviđa se svladavanje nekih od socijalnih i gospodarskih izazova koji su se pojavili ili pogoršali tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19 i nakon dvije snažne serije potresa u 2020. Plan uključuje razne intervencije u socijalne politike kojima je cilj, među ostalim, veća dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, razvoj digitalnih rješenja za razmjenu podataka o socijalnim naknadama, uvođenje usluge socijalnog mentorstva radi promicanja zapošljavanja i socijalne uključenosti te povećanje kapaciteta za dugotrajnu skrb. Osim toga, sredstvima namijenjenima za obnovu zgrada u okviru Mehanizma pomoći će se regijama koje su pogođene potresima.

Planom za oporavak i otpornost pridonosi se klimatskim ciljevima s 40,3 % iznosa potpore od 6,3 milijarde EUR koji je dodijeljen Hrvatskoj, čime je premašen klimatski cilj od 37 %. Planirane mjere u hrvatskom planu u skladu su s Nacionalnim energetskim i klimatskim planom, stoga se očekuje da će izravno doprinijeti ostvarenju klimatskih ciljeva EU-a za 2030. i poduprijeti tranziciju prema klimatskoj neutralnosti do 2050. Plan uključuje potporu klimatskim i okolišnim ciljevima u iznosu od 3,3 milijarde EUR, posebno u okviru znatnih reformi i ulaganja kojima se promiču energetska učinkovitost, obnovljivi izvori energije i održiva mobilnost. Očekuju se znatne uštede energije u finalnoj potrošnji i potrošnji primarne energije zahvaljujući mjerama energetske učinkovitosti u industrijskim procesima i obnovi zgrada u okviru odgovora na posljedice potresa. Zakonodavne reforme kojima se uklanjaju administrativne i regulatorne prepreke iskorištavanju potencijala energije iz obnovljivih izvora popraćene su ulaganjima u modernizaciju elektroenergetske mreže, čime

će se omogućiti još veće korištenje obnovljivih izvora energije. Nadalje, planom će se podupirati razvoj infrastrukture za niskougljične načine prijevoza, posebno dekarbonizacijom javnog prijevoza, cestovnog i obalnog prometa te elektrifikacijom i digitalizacijom cestovnog i zračnog prijevoza. Očekuje se da će ulaganja u hvatanje i geološko skladištenje ugljika dugoročno doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena. Otpornost na klimatske promjene obuhvaćena je ulaganjima u ublažavanje rizika od poplava. Sve mjere u hrvatskom planu prošle su *ex ante* procjenu usklađenosti s načelom „ne nanosi bitnu štetu".

Planom za oporavak i otpornost pridonosi se digitalnom cilju s 20,4 % (približno 1,3 milijarde EUR) iznosa potpore od 6,3 milijarde EUR koji je dodijeljen Hrvatskoj, čime je ostvaren digitalni cilj od 20 %. Posebna potpora digitalnoj tranziciji u većini komponenata plana za oporavak i otpornost upućuje na široku i međusektorsku prirodu predviđenih mjera u području digitalizacije koje će se dodatno ugraditi u novi strateški okvir „Strategija Digitalna Hrvatska 2030.". Problem digitalnog jaza između urbanih i ruralnih područja nastojat će se riješiti razvijanjem infrastrukture za pristup širokopojasnim mrežama vrlo velikog kapaciteta na područjima na kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja. Građani i poduzeća imat će koristi od digitalne tranzicije javne uprave jer je planom predviđeno poboljšanje interoperabilnosti digitalnih usluga, usklađivanje i centralizacija sustava korisničke podrške za internetske usluge svih javnih uprava te znatna ulaganja u povećanje kapaciteta Državnog oblaka. Obrazovanje će imati koristi od ulaganja u razvoj digitalnih vještina, s posebnim naglaskom na digitalizaciji visokog obrazovanja. Posebna potpora za digitalizaciju pružit će se i poduzećima u kulturnom i kreativnom sektoru.

Očekuje se da će se provedbom ulaganja i reformi predviđenih planom ostvariti trajan učinak, pojačati strukturne promjene u nekoliko područja politika i pridonijeti jačanju institucionalne otpornosti. Ulaganjima u čistu energiju, modernizacijom prometnog sustava te digitalnom i zelenom tranzicijom pridonijet će se većoj održivosti gospodarstva. S obzirom na to da je turistički sektor jedan od glavnih pokretača rasta u Hrvatskoj, održivost turizma pojačat će se ulaganjima u turizam u unutrašnjosti i produljenjem turističke sezone, uz prelazak na zeleniji turistički sektor. Očekuje se da će se ulaganjima u digitalizaciju i kapacitete javne uprave te mjere za poboljšanje izrade, provedbe, koordinacije i upravljanja javnim politikama, unapređenje korporativnog upravljanja u strateškim poduzećima u državnom vlasništvu i smanjenje administrativnog opterećenja građana i poduzeća povećati produktivnost i time postići trajan pozitivni učinak. I mjere usmjerene na poboljšanje obrazovnog sustava, uvođenje strukturnih promjena u hrvatskom ekosustavu istraživanja i inovacija te povećanje zapošljivosti mladih i ranjivih skupina trebale bi dugoročno pozitivno utjecati na potencijalni rast. Planom se općenito rješavaju mnogi ključni problemi zemlje u područjima kao što su tržište rada, produktivnost, poslovno okruženje i izazovi konkurentnosti.

Ukupnu provedbu plana pratit će Ministarstvo financija Republike Hrvatske koje će imenovati relevantna provedbena tijela ovisno o području primjene mjera obuhvaćenih određenom komponentom, dok će komponente koje sadržavaju mjere šireg područja primjene pratiti više ministarstava i agencija. Ključne etape i ciljne vrijednosti navedene u hrvatskom planu primjeren su okvir za učinkovito praćenje provedbe plana. Predloženi kvalitativni i kvantitativni pokazatelji za ključne etape i ciljne vrijednosti dovoljno su jasni, realni i sveobuhvatni za praćenje i provjeru njihova ostvarenja. Ako se usklađenost s načelom nenanošenja bitne štete ne može unaprijed utvrditi, ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

povezanima s mjerom određuju se odgovarajuće zaštitne mjere za usklađenost. Velik broj ključnih etapa i ciljnih vrijednosti čini se razmjeran veličini paketa reformi i ulaganja. Međutim, provedba plana uvelike će ovisiti o administrativnim i provedbenim kapacitetima provedbenih tijela koji će se povećati i potrebno ih je pomno pratiti kako bi se osiguralo da su ti kapaciteti primjereni povjerenom zadatku.

Na temelju ocjene jasne raščlambe troškova po ulaganjima i reformama i povezane popratne dokumentacije, čini se da su procijenjeni ukupni troškovi plana razumni i uvjerljivi. Plan sadržava odgovarajuća objašnjenja o metodologiji koja je primijenjena za utvrđivanje procjena troškova za veliku većinu mjera. Uvjerljivost troškova potkrijepljena je s dovoljno dostavljenih informacija i dokaza da je iznos procijenjenih ukupnih troškova plana za oporavak i otpornost u skladu s prirodom i vrstom predviđenih ulaganja. Većina mjera iz plana u potpunosti će se financirati bespovratnim financijskim doprinosom iz Mehanizma za oporavak i otpornost, stoga je rizik od dvostrukog financiranja manji. Osim toga, dostavljeno je dovoljno informacija kako bi se spriječio taj rizik u slučajevima korištenja drugih izvora financiranja. Procijenjeni ukupni troškovi plana općenito odgovaraju očekivanom nacionalnom gospodarskom i socijalnom učinku i u skladu su s načelom troškovne učinkovitosti. Međutim, manjem broju procjena troškova nije dodijeljena najviša ocjena zbog nedostatne jasnoće informacija i dokaza o opravdanosti i uvjerljivosti.

U hrvatskom planu primjereno je opisan sustav za provedbu revizija i kontrola. Sustav se sastoji od pouzdanog procesa i strukture u kojima su uloge i odgovornosti jasno definirane, a relevantne kontrolne funkcije na odgovarajući su način odvojene u skladu s primjenjivim pravom Unije i nacionalnim pravom. Hrvatska će tijela za upravljanje i praćenje provedbe plana koristiti nadograđeni IT sustav. Predloženim mjerama jamči se odgovarajuća razina kontrole za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti utvrđenih pri korištenju sredstava u okviru Mehanizma.

Pet komponenata plana i inicijativa čine paket koherentnih reformi i ulaganja koji se međusobno osnažuju ili dopunjuju jer im je cilj djelovati u sinergiji, uzimajući u obzir razvojni potencijal Hrvatske i razvojne izazove na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini.

1. Uravnotežen odgovor	2. Preporuke za Hrvatsku	3. Rast, radna mjesta …	4. Načelo „ne nanosi bitnu štetu”	5. Zeleni cilj	6. Digitalni cilj	7. Trajni učinak	8. Ključne etape i ciljne vrijednosti	9. Troškovi	10. Sustavi kontrole	11. Koherentnost
A	A	A	A	A	A	A	A	B	A	A

2. IZAZOVI ZA OPORAVAK I OTPORNOST: PREDSTAVLJANJE KONTEKSTA

2.1. Makroekonomski izgledi i kretanja od izvješća za Hrvatsku za 2020.

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 znatno je naštetila hrvatskom gospodarstvu, premda je političkim mjerama ublažen učinak na prihode kućanstava. Hrvatsko se gospodarstvo u 2020. smanjilo za 8 %, što je najveći pad zabilježen u usporedivim gospodarstvima. Pad outputa bio je koncentriran u prvoj polovini 2020., nakon čega je uslijedio snažan rast u sljedećim tromjesečjima. Taj snažan učinak na gospodarstvo uglavnom je posljedica posebnih poteškoća u turističkom sektoru. Snažno je pogođena i privatna potrošnja premda su prihodi kućanstava ostali relativno zaštićeni. Hitnim mjerama za zaštitu prihoda tijekom krize, zajedno s već postojećim sustavom poreznih olakšica, ublaženo je oko 85 % gubitaka tržišnog dohotka kućanstava u Hrvatskoj, od čega se više od polovine može pripisati programu dodjele novčanih naknada[3].

Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2021., predviđa se povećanje rasta realnog BDP-a na 5,0 % u 2021. i 6,1 % u 2022. Oporavak bi trebao biti prilično brz i sveobuhvatan jer se turizam počinje oporavljati, a očekuje se i povećanje privatne potrošnje u kontekstu popuštanja mjera ograničenja korištenja usluga zbog potražnje i akumulirane štednje. Očekuje se da će u nadolazećem razdoblju važan pokretač rasta biti ulaganja, potaknuta sredstvima za obnovu nakon potresa i znatnim sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova i Mehanizma za oporavak i otpornost. Inflacija je u 2020. pala na 0 % i očekuje se da će unatoč očekivanom povećanju gospodarske aktivnosti ostati umjerena (1,3 % u 2021. i 2022.).

Tržište rada bilo je relativno blago pogođeno s obzirom na razmjere gospodarskog pada i očekuje se da će se postupno oporavljati. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 zaustavila je višegodišnji trend pada nezaposlenosti i smanjila zaposlenost za 1,2 %. Gubitak radnih mjesta zabilježen je u prva tri tromjesečja 2020., a nakon toga radna su se mjesta ponovno počela otvarati. Stopa nezaposlenosti povećala se na 7,5 %, što je i dalje niže od razine iz 2018. To relativno blago povećanje može se pripisati relativno kratkotrajnim i blagim mjerama za sprečavanje širenja pandemije bolesti COVID-19 te vladinim poticajima za zadržavanje radne snage. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2021., predviđa se povećanje zaposlenosti od 0,6 % u 2021. i 1,4 % u 2022., dok će stopa nezaposlenosti u 2022. pasti na vrijednosti zabilježene prije krize (6,6 %). Udio stanovništva izloženog riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjio se prije pandemije bolesti COVID-19, iako je i dalje bio iznad prosjeka EU-a (23,3 % u odnosu na prosjek za EU-27 od 20,9 % u 2019.).

---

[3] Rezultati temeljeni na modelu Euromod: Vidjeti Christl, M, De Poli, S., Figari, F., Hufkens, T., Leventi, C., Papini, A. i Tumino, A. (2021.) *Ublažavanje posljedica pandemije bolesti COVID-19 mjerama fiskalne politike u EU-u*, Radni dokumenti JRC-a o oporezivanju i strukturnim reformama, 02/2021 (još nije objavljeno); i Almeida, V., Barrios, S., Christl, M., De Poli, S., Tumino, A., Van der Wielen, W. (2020.): *Households´ income and the cushioning effect of fiscal policy measures during the Great Lockdown* (Dohodak kućanstava i ublažavanje posljedica sveopće karantene mjerama fiskalne politike), Radni dokument JRC-a o oporezivanju i strukturnim reformama, 06/2020.

Nakon što je 2019. treću godinu zaredom zabilježen suficit, u 2020. saldo opće države naglo se pogoršao, a udio duga znatno povećao. U 2020. zabilježen je deficit opće države od 7,4 % BDP-a zbog djelovanja automatskih stabilizatora i mjera na prihodovnoj i rashodovnoj strani proračuna. Nagli gospodarski pad utjecao je na prihode, a zbog mjera usmjerenih na očuvanje radnih mjesta i poduzeća tijekom pandemije znatno su se povećali rashodi. Predviđa se da će deficit opće države iznositi 4,6 % BDP-a u 2021. i 3,2 % BDP-a u 2022. Nakon što se pet godina smanjivao, udio duga u 2020. povećao se na 88,7 % BDP-a, ali bi se 2021. i 2022 trebao nastaviti smanjivati. Općenito, analiza održivosti duga na temelju Komisijine proljetne prognoze upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju.

Hrvatsko gospodarstvo i dalje opterećuju neravnoteže koje su uglavnom povezane s visokim razinama privatnog, javnog i vanjskog duga u kontekstu niskog potencijalnog rasta. Dug privatnog sektora povećao se u 2020. zbog snažnog smanjenja outputa. Pozitivan učinak neto kreditiranja bio je manji nego prethodnih godina jer su se poduzeća i kućanstva usredotočila na refinanciranje postojećih kredita odgađajući odluke o ulaganjima i potrošnji. Očekuje se da će se dug privatnog sektora 2021. vratiti na silaznu putanju, čemu bi trebao doprinijeti gospodarski oporavak. Povećanje broja stečajeva poduzeća nakon okončanja vladinih mjera potpore moglo bi predstavljati rizik. Slično tome, udio javnog duga dosegnuo je najvišu zabilježenu razinu (88,7 % BDP-a) 2020., ali bi se 2021. s oporavkom gospodarskog outputa trebao nastaviti smanjivati. Negativna neto međunarodna investicijska pozicija zemlje (NIIP) neznatno se pogoršala na –52 % BDP-a u 2020., ali bi se već 2021. trebao nastaviti trend poboljšanja iz razdoblja prije pandemije, a 2022. dosegnuti bonitetni prag. Ponovno je zabilježen rast cijena stambenih nekretnina 2020., i to za 7,4 %, koji i dalje opterećuje cjenovnu pristupačnost stanovanja. Vanjske obveze Hrvatske i dalje su visoke, ali je njihovo povećanje ublaženo znatnim priljevom s kapitalnog računa. Strukturne slabosti hrvatskog gospodarstva otežavaju gospodarski oporavak i dugoročni održivi rast.

Hrvatski bankarski sektor i dalje je dobro kapitaliziran i profitabilan, ali se zbog posljedica pandemije zaustavilo smanjenje udjela neprihodonosnih kredita. Uz povrat na vlasnički kapital od 5,7 % u drugom tromjesečju 2020. (1,1 % u EU-u), profitabilnost se smanjila u odnosu na prethodnu godinu (11,3 % u drugom tromjesečju 2019.). Međutim, hrvatske banke i dalje su vrlo dobro kapitalizirane (stopa redovnog osnovnog kapitala iznosi 22,1 %, u odnosu na 15,4 % u EU-u). Udio neprihodonosnih kredita neznatno se povećao na 5,4 % u trećem tromjesečju 2020. premda je i dalje mnogo manji nego prethodnih godina (13,6 % 2014.), a izdvajanje za rezervacije je visoko, uz stopu pokrivenosti iznad 66 %. Posljednjih godina bankarski je sustav poboljšao kvalitetu svoje imovine, djelomično zahvaljujući poboljšanom nadzoru. ESB od listopada 2020. provodi izravni nadzor nad bitnim institucijama u Hrvatskoj. Sveobuhvatnom procjenom ESB-a, dovršenom u lipnju 2020., nisu utvrđene dodatne potrebe za kapitalom.

Tablica 1. Usporedba makroekonomskih kretanja i projekcije

	2019.	**2020.**		**2021.**		**2022.**		**2023.**	**2024.**	**2025.**	**2026.**
	Kom.	Kom.	**POO**	Kom.	**POO**	**Kom.**	**POO**	**POO**	**POO**	**POO**	**POO**
Realni BDP (promjena u %)	2,9	–8,0	–8,0	5,0	5,2	6,1	6,6	4,1	3,4	2,7	2,2
Zaposlenost (promjena u %)	3,1	–1,2	–1,2	0,6	2,3	1,4	1,6	1,6	1,4	1,1	
Stopa	6,6	7,5	7,5	7,2	7,0	6,6	6,5	6,0	5,7		

nezaposlenosti (%)											
Inflacija mjerena HIPC-om (promjena u %)[4]	0,8	0,0	0,2	1,3	2,0	1,3	1,7	2,0	2,3		
Saldo opće države (% BDP-a)	0,3	–7,4	–7,4	–4,6	–3,8	–3,2	–2,6	–1,9	–1,5		
Bruto udio duga (% BDP-a)	72,8	88,7	88,7	85,6	86,6	82,9	82,5	79,5	76,8		

Izvor: Komisijina proljetna prognoza 2021. (Kom.); plan za oporavak i otpornost (POO).

Scenarij nadležnih tijela iz plana za oporavak i otpornost temelji se na uvjerljivim makroekonomskim pretpostavkama. U odnosu na Komisijinu proljetnu prognozu, u scenariju iz plana za oporavak i otpornost (koji je jednak scenariju iz Programa konvergencije za 2021.) predviđa se nešto snažniji rast u 2021., a posebno u 2022. Razlog su tomu prije svega veće projekcije potrošnje kućanstava i ulaganja koje su izradila nadležna tijela, dok je Komisijina prognoza nešto optimističnija u pogledu učinka izvoza. Slično tome, reakcija tržišta rada brža je i jača u scenariju iz plana. U scenariju nadležnih tijela predviđa se i veće smanjenje deficita opće države. Razlike su najizraženije na prihodovnoj strani, za koju se u planu predviđa vrlo snažan oporavak. Razlike između scenarija iz plana za oporavak i otpornost i Komisijina scenarija općenito nisu velike, posebno s obzirom na činjenicu da na makroekonomske i fiskalne izglede i dalje utječe visoka neizvjesnost povezana s pandemijom bolesti COVID-19 i njezinim gospodarskim posljedicama.

2.2. Izazovi povezani s održivim rastom, kohezijom, otpornošću i politikama za sljedeću generaciju

Strukturne slabosti hrvatskog gospodarstva otežavaju gospodarski oporavak i dugoročni održivi rast. Ukupna faktorska produktivnost (TFP) zaostaje za usporedivim gospodarstvima i prosjekom EU-a zbog niže razine intrinzične produktivnosti u hrvatskim poduzećima (Bauer i suradnici, 2020.)[5]. Strukturne nefleksibilnosti koje smanjuju produktivnost i koče rast i ritam oporavka uključuju neučinkovitu javnu upravu, opterećujuće poslovno okruženje, veliku prisutnost države u gospodarstvu, neučinkovitu raspodjelu radnih resursa, manjak vještina, niska ulaganja u istraživanje i inovacije i digitalnu infrastrukturu te mali broj brzorastućih poduzeća koja imaju nizak udio u zaposlenosti (Flachenecker i suradnici, 2020.)[6].

Poslovno okruženje u Hrvatskoj je opterećujuće, složeno i restriktivno. Poduzeća su sputana velikim regulatornim i administrativnim opterećenjima, kao što su parafiskalni

[4] Projekcije inflacije koje su izradila hrvatska tijela temelje se na indeksu potrošačkih cijena (IPC), a ne harmoniziranom indeksu potrošačkih cijena (HIPC).

[5] Bauer, P., Fedotenkov, I., Genty, A., Hallak, I., Harasztosi, P., Martinez Turegano, D., Nguyen, D., Preziosi, N., Rincon-Aznar, A. i Sanchez Martinez, M., (2020), *Productivity in Europe: Trends and drivers in a service-based economy* (Produktivnost u Europi: Trendovi i pokretači u uslužnom gospodarstvu, JRC. Prilog 8. – Informativni članak o Hrvatskoj.

[6] Flachenecker, F., Gavigan, J., Goenaga Beldarrain, X., Pasi, G., Preziosi, N., Stamenov, B. i Testa, G. (2020), *High Growth Enterprises: demographics, finance and policy measures* (Brzorastuća poduzeća: demografija, financije i mjere politike), Prilog 4.1. tehničkom izvješću Zajedničkog istraživačkog centra. EUR 30077 EN.

nameti i složeni postupci za pokretanje poslovanja. Unatoč tome što su neki restriktivni propisi za proizvode i tržišta usluga posljednjih godina postupno uklonjeni, usluge i profesije i dalje su strogo regulirane, što otežava konkurentnost i produktivnost poduzeća. Mala poduzeća zabilježila su brži rast produktivnosti i poslovne dinamike zbog povećanog izvoza nakon 2014. (Bauer i suradnici, 2020.). Kako bi se poduzećima osigurali dostatni kapaciteti za otpornost, potrebno je ubrzati provedbu mjera za smanjenje skupih administrativnih opterećenja za poduzeća.

Hrvatska je po učinkovitosti javne uprave ispod prosjeka EU-a. Zbog slabih kapaciteta za izradu, provedbu i ocjenjivanje politika i projekata smanjena je učinkovitost i brzina. Inicijativa za jačanje kapaciteta javne uprave za izradu i koordinaciju provedbe politika na središnjoj razini i reforma državne službe ključne su za apsorpciju sredstava EU-a, među ostalim iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Velika rascjepkanost javne uprave, uključujući teritorijalnu, uzrokuje nedosljednost i neuravnoteženost nadležnosti i resursa na lokalnoj razini. Okvir za određivanje plaća u javnoj upravi i državnoj službi nije dovoljno dosljedan i transparentan. To nepovoljno utječe na jednako postupanje i onemogućuje središnju kontrolu nad rashodima za plaće u javnom sektoru. Rad na uspostavi standardiziranog okvira za određivanje plaća u javnoj upravi i javnim službama koji je u tijeku od ključne je važnosti.

Rad na jačanju pravosuđa i okvira za sprečavanje, otkrivanje i suzbijanje korupcije ključni su za učinkovitu, odgovornu i transparentnu dodjelu i raspodjelu sredstava i resursa, osobito na lokalnoj razini, te za pružanje učinkovite potpore oporavku nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 iz raspoloživih resursa. I dalje postoji potreba za poboljšanjem mehanizama nadzora lokalnih dužnosnika i imenovanih odgovornih osoba u javnim poduzećima na lokalnoj razini, a potrebno je zajamčiti i sprečavanje sukoba interesa. Ima prostora za dodatno jačanje hrvatskog pravosuđa daljnjim smanjivanjem kašnjenja u donošenju sudskih odluka i širom primjenom elektroničke komunikacije. Intenzivnijim kontinuiranim osposobljavanjem sudaca u novim područjima prava trebala bi se postići i veća dosljednost sudske prakse. Potrebno je pratiti i provedbu inicijativa za olakšavanje i osiguravanje primjene izvansudskih metoda rješavanja sporova.

Intenzitet istraživanja i razvoja u Hrvatskoj i dalje je nizak. Mikropoduzeća i MSP-ovi i dalje su slabi inovatori jer su programi državne potpore uglavnom usmjereni na velika poduzeća. Interakcije akademske zajednice i poslovnog sektora ograničene su, rascjepkanim programima financiranja ne uspijevaju se povećati inovacijski kapaciteti poduzeća ili na odgovarajući način usmjeriti sredstva prema mikropoduzećima i *spin-off* i *start-up* poduzećima, a tržišta vlasničkog kapitala za inovatore nisu dovoljno razvijena. Kako bi u potpunosti iskoristila istraživanje i inovacije kao ključni pokretač rasta, Hrvatskoj bi bilo korisno bolje konsolidirati javne znanstvene baze te više ulagati u istraživanje i inovacije i uključiti ih u poslovno okruženje.

Nesvladani izazovi na tržištu rada u Hrvatskoj negativno utječu na gospodarski rast i otpornost. Među tim su izazovima niska razina sudjelovanja na tržištu rada, izražen manjak radne snage, velike regionalne razlike u zaposlenosti i socijalnim ishodima te velik broj slučajeva neprijavljenog rada. Stope zaposlenosti i aktivnosti u Hrvatskoj među najnižima su u Uniji. Sveobuhvatnom strategijom usmjerenom na neaktivno stanovništvo mogao bi se povećati doprinos rada rastu. Unatoč visokoj stopi nezaposlenosti u nekim sektorima

gospodarstva (industrija, građevinarstvo, usluge) i dalje postoji manjak radne snage, uglavnom zbog nedostatka vještina, ali i čimbenika kao što su starenje, iseljavanje i niska kvaliteta radnih mjesta. Velik broj slučajeva neprijavljenog rada uzrokovan je raznim čimbenicima (npr. niska kvaliteta ponude radnih mjesta, visok udio nesigurnih radnih mjesta itd.) koje treba uklanjati žele li se promicati formalno zapošljavanje i gospodarski rast. Stjecanjem odgovarajućih vještina, uključujući digitalne vještine, tijekom početnog obrazovanja i osposobljavanja, a kasnije i prekvalifikacijom i usavršavanjem, mogla bi se povećati produktivnost, ukloniti nedostaci vještina i poticati prijavljivanje zapošljavanja.

Obuhvat socijalnih transfera, uključujući programe zajamčenog minimalnog dohotka, i njihov kapacitet za smanjenje siromaštva nedostatni su. Hrvatski sustav socijalne zaštite zbog svoje rascjepkanosti nije učinkovit u izjednačavanju razlika na tržištu rada i socijalnih razlika, zbog čega je stopa siromaštva veća od prosjeka Unije. Naknade za nezaposlene nisu adekvatna sigurnosna mreža za otpuštene radnike jer su i obuhvat naknada i njihova adekvatnost nedostatni. Sudjelovanje starijih radnika (u dobi od 55 do 64 godine) na tržištu rada slabo je, što doprinosi niskoj adekvatnosti mirovina i većem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u starijoj dobi. Dugotrajna skrb nije dovoljno razvijena, stoga je potrebna strategija kojom bi se zajamčila kvaliteta usluga i smanjili izravni troškovi. Organizacija skrbi na razini zajednice kao alternative institucionalnoj skrbi napreduje, ali vrlo sporo. Negativni demografski trendovi dodatno pojačavaju postojeće izazove na tržištu rada i u sustavu socijalne zaštite.

Hrvatska se suočava s izazovima na svim razinama obrazovanja koji su se dodatno povećali zbog pandemije bolesti COVID-19 i potresa. Stopa sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj i dalje je među najnižima u Uniji. Prepreke povećanju te stope uključuju nedovoljan broj mjesta i manjak nastavnika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, decentralizirano upravljanje, regionalne razlike i troškove. Rezultati učenika u području osnovnih vještina u okviru testova PISA slabiji su od prosjeka Unije; udjeli učenika s lošijim uspjehom u matematici (31,2 % u odnosu na 22,9 % u EU-27) i znanosti (25,4 % u odnosu na 22,3 % u EU-27) među najvišima su u Uniji. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 dodatno je pogoršala situaciju, uglavnom zbog gubitka znanja učenika, što može imati dugoročne negativne posljedice na ljudski kapital, rast produktivnosti, inovacije i zapošljavanje te buduće prihode (Di Pietro i suradnici, 2020.)[7].

Provode se mjere za povećanje kvalitete obrazovanja u okviru kurikularne reforme i projekta e-Škole, koji je pridonio razvoju digitalnog obrazovanja. Međutim, na obrazovne ishode negativno utječe mali broj nastavnih sati godišnje u primarnom i sekundarnom obrazovanju, kratko obvezno obrazovanje te nastava u smjenama zbog nedostatnih infrastrukturnih kapaciteta (što je pogoršano potresima u 2020.). Osim toga, stopa stjecanja tercijarnog obrazovanja jedna je od najnižih u Uniji (33,1 % u odnosu na 40,3 % u EU-27), što je ispod nacionalnog cilja od 35 % do 2020., a broj studenata sve je manji. Vrlo

[7] Di Pietro G., Biagi F., Costa P., Karpiński Z., Mazza J. (2020) *The likely impact of Covid-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets* (Vjerojatni učinak bolesti COVID-19 na obrazovanje: razmatranja koja se temelje na postojećoj literaturi i nedavnim međunarodnim skupovima podataka), tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra, JRC121071.

je niska i stopa sudjelovanja u obrazovanju odraslih (3,5 % u odnosu na prosjek Unije od 10,8 % u 2019.). Obrazovna ponuda naprednih digitalnih vještina na sveučilištima također je vrlo ograničena (Righi i suradnici, 2020.)[8] premda postoji velika potražnja (Gomez Losada i suradnici 2020.)[9].

U Hrvatskoj postoje znatne regionalne razlike (na razini županija), a posebno su izražene razlike između Zagreba i ostatka zemlje. Pri izradi mjera bitno je uzeti u obzir velike gospodarske nejednakosti (posebno na razini županija) kako bi se nastavio uključiv i ujednačen rast. Smanjenju tih razlika lakše bi se pristupilo homogenijom, transparentnijom i učinkovitijom javnom upravom u cijeloj zemlji. Potrebno je smanjiti rascjepkanost u upravljanju resursima lokalnih uprava i pojačati okvir za sprečavanje, otkrivanje i suzbijanje korupcije na lokalnoj razini kako bi se povećao kapacitet za apsorpciju i osiguralo učinkovitije korištenje sredstava EU-a.

Akumulacija dugova i geografske prepreke izazov su za hrvatski zdravstveni sustav. Manjak koordinacije između bolničkih upravljačkih tijela, posebno na razini županija, i na razini vlade glavni su uzrok neučinkovitosti sustava. Izazovi nastali zbog izbijanja bolesti COVID-19 i devastacije uzrokovane potresima u ožujku i prosincu 2020. znatno su opteretili zdravstveni sustav, a pogoršava ih neujednačena raspodjela zdravstvenih resursa.

2.3. Izazovi zelene i digitalne tranzicije

Zelena dimenzija

Plan za oporavak i otpornost trebao bi pridonijeti zelenoj tranziciji i najmanje 37 % uloženog iznosa trebali bi činiti rashodi povezani s klimom. Mjere iz plana doprinijet će ostvarenju energetskih i klimatskih ciljeva do 2030. (kako su utvrđeni u Nacionalnom energetskom i klimatskom planu) i klimatski neutralnom gospodarstvu Unije do 2050. Trebale bi pridonijeti i ostvarivanju okolišnih ciljeva povezanih s otpadom, vodom, kontrolom onečišćenja, održivom mobilnosti, zaštitom i obnovom bioraznolikosti i morskim i vodnim resursima te podupirati prelazak na održive prehrambene sustave i kružno gospodarstvo, osiguravajući pritom da nitko ne bude zapostavljen.

Klimatska i energetska politika

---

[8] Righi, R., López-Cobo, M., Alaveras, G., Samoili, S., Cardona, M., Vázquez-Prada Baillet, M., Ziemba, L.W., i De Prato, G. (2020), *Academic offer of advanced digital skills in 2019-20. International comparison.Focus on Artificial Intelligence, High Performance Computing, Cybersecurity and Data Science* (Akademska ponuda naprednih digitalnih vještina 2019./2020.: usporedba na međunarodnoj razini. Naglasak na umjetnoj inteligenciji, računalstvu visokih performansi, kibersigurnosti i podatkovnoj znanosti), tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra.

[9] Gómez Losada, Á., López-Cobo, M., Samoili, S., Alaveras, G., Vázquez-Prada Baillet, M., Cardona,M., Righi, R., Ziemba, L., i De Prato, G. (2020) *Estimation of supply and demand of tertiary education places in advanced digital profiles in the EU.Focus on Artificial Intelligence, High Performance Computing, Cybersecurity and Data Science* (Procjena ponude i potražnje za mjestima za napredne digitalne profile u tercijarnom obrazovanju u EU-u. Naglasak na umjetnoj inteligenciji, računalstvu visokih performansi, kibersigurnosti i podatkovnoj znanosti), tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra.

Hrvatska je među državama članicama EU-a s najnižim emisijama stakleničkih plinova po stanovniku, ali je intenzitet stakleničkih plinova i dalje viši od prosjeka Unije unatoč zabilježenom poboljšanju[10]. U razdoblju od 1990. do 2019. ukupne emisije stakleničkih plinova u Hrvatskoj smanjile su se za 22 %, nešto manje nego u cijeloj Uniji, a BDP po stanovniku povećao se za 22 %.

Po emisijama stakleničkih plinova odskaču dvije regije razine NUT3: Istarska županija (termoelektrana na ugljen Plomin i industrija cementa) i Sisačko-moslavačka županija (rafinerija nafte i proizvodnja gnojiva). Sisačko-moslavačka županija jedna je od regija u Hrvatskoj koje su u najnepovoljnijem položaju, a u prosincu 2020. pogođena je i razornim potresom.

Hrvatska je na putu da premaši cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. ako se provedu politike iz Nacionalnog energetskog i klimatskog plana. Obvezujući je cilj Hrvatske do 2030. za emisije stakleničkih plinova koje nisu obuhvaćene sustavom EU-a za trgovanje emisijama (odnosno emisije izvan ETS-a) postići smanjenje od 7 % u odnosu na razine iz 2005. Hrvatska je utvrdila i indikativni cilj smanjenja emisija u sektorima obuhvaćenima ETS-om za najmanje 43 % u odnosu na razine iz 2005. Hrvatska je u lipnju 2021. donijela dugoročnu strategiju za dekarbonizaciju u kojoj je postavila cilj smanjenja emisija za 80 % do 2050. u odnosu na vrijednost emisija iz 1990.

U hrvatskom Nacionalnom energetskom i klimatskom planu potrebe za ulaganjima u razdoblju 2021.–2030. procjenjuju se na oko 19 milijardi EUR, odnosno 3,5 % BDP-a. Većina ulaganja planira se u području energetske učinkovitosti građevinskog sektora (izgradnja i obnova) i proizvodnje električne energije. U ažuriranom Nacionalnom energetskom i klimatskom planu koji je dostavljen 2021. naveden je viši cilj za udio obnovljivih izvora energije u prometu i to bi trebalo potaknuti dekarbonizaciju prometnog sektora.

Prometni sektor i dalje najviše doprinosi emisijama stakleničkih plinova, a slijedi ga opskrba energijom. Emisije iz prometa čine više od 25 % hrvatskih emisija i posljednjih su godina u naglom porastu. Željeznička mreža Hrvatske nije dovoljno razvijena i potrebna su znatna ulaganja da ona postane uvjerljiva alternativa cestovnom prijevozu tereta i putnika. Uvođenje infrastrukture za alternativna goriva na cestama (kao i u zračnom prometu i prometu morskim i unutarnjim plovnim putovima), zajedno s promicanjem vozila s nultom stopom emisija, moglo bi pridonijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova.

Klimatske promjene vjerojatno će za Hrvatsku predstavljati ozbiljan izazov u pogledu održivosti, posebno s obzirom na njezinu sve veću izloženost klimatskim rizicima, što se osobito odnosi na poplave i šumske požare.

Kvaliteta zraka u Hrvatskoj zabrinjavajuća je. Oko 5 100 slučajeva preuranjene smrti u 2018. moglo se pripisati koncentracijama sitnih lebdećih čestica, što je znatno iznad prosjeka Unije. Ključno je ubrzati smanjenje emisija i koncentracija lebdećih čestica, posebno u aglomeracijama Zagrebu i Osijeku i u industrijskoj zoni (od Siska do Slavonskog Broda).

[10] Intenzitet stakleničkih plinova je omjer između emisija stakleničkih plinova i BDP-a.

Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost

Premda je Hrvatska već premašila svoj cilj za 2020. u području energije iz obnovljivih izvora, ima potencijala za dodatno iskorištavanje energije vjetra i sunca. Udio energije iz obnovljivih izvora 2019. iznosio je 28,5 %, posebno zahvaljujući naslijeđenim hidroenergetskim sustavima u Hrvatskoj. Međutim, utvrđeni doprinos Hrvatske cilju EU-a u pogledu energije iz obnovljivih izvora do 2030. iznosi 36,4 %, odnosno znatno iznad 32 % koliko je preporučila Komisija[11]. Hrvatska ima neiskorišten potencijal za daljnji razvoj obnovljivih izvora energije, posebno u svojim obalnim i otočnim regijama. Postojeći regulatorni okvir ograničava razvoj obnovljivih izvora energije. Udio energije iz obnovljivih izvora u prometnom sektoru (5,9 % u 2019.) među najnižima je u Uniji i Hrvatska nije ostvarila cilj za 2020. od 10 %. Tablica 2 sadržava pregled hrvatskih ciljeva i doprinosa u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime.

U Hrvatskoj je stambeni sektor odgovoran za više od trećine ukupne potrošnje energije, što je znatno iznad prosjeka Unije. Hrvatska ima velik potencijal za povećanje energetske učinkovitosti, što se posebno odnosi na građevinski sektor i sustav centraliziranog grijanja i hlađenja. Nacionalni doprinos cilju povećanja energetske učinkovitosti naveden u hrvatskom Nacionalnom energetskom i klimatskom planu nizak je, odnosno iznosi 8,23 Mtoe za potrošnju primarne energije i 6,85 Mtoe za finalnu potrošnju energije. Hrvatska je znatno povećala svoje planove za godišnju stopu obnove, s 0,7 % na 3 % u 2030., radi ulaganja u energetsku obnovu u stambenim zgradama, obiteljskim kućama i javnim zgradama[12].

[11]U skladu s formulom iz Priloga II. Uredbi o upravljanju Komisija je izdala preporuke u pogledu ambicioznosti država članica u području energije iz obnovljivih izvora.

[12] To je znatno poboljšanje u odnosu na prethodne i postojeće trendove: vidjeti Castellazzi, L., Zangheri, P., Paci, D., Economidou, M., Labanca, N., Ribeiro Serrenho, T., Zancanella, P. i Broc, J., *Assessment of second long-term renovation strategies under the Energy Efficiency Directive* (Procjena drugih dugoročnih strategija obnove u skladu s Direktivom o energetskoj učinkovitosti), 2019, JRC114200. Povećanje stope obnove na 3 % nužan je korak prema ostvarenju ciljeva dekarbonizacije fonda zgrada, vidjeti Zangheri, P., Armani, R., Kakoulaki, G., Bavetta, M., Martirano, G., Pignatelli, F. i Baranzelli, C., *Building energy renovation for decarbonisation and Covid-19 recovery* (Energetska obnova zgrada za dekarbonizaciju i oporavak od pandemije bolesti COVID-19), 2020, JRC122143.

Tablica 2. Pregled hrvatskih ciljeva i doprinosa u skladu s Uredbom 2018/1999

	Nacionalni ciljevi i doprinosi	Najnoviji dostupni podaci	2020.	2030.	Ocjena razine ambicioznosti za 2030.
	Obvezujući cilj za emisije stakleničkih plinova u odnosu na 2005. na temelju Uredbe o raspodjeli tereta (%)	–1 %	11 %	–7 %	Kako je navedena u Uredbi o raspodjeli tereta.
	Nacionalni cilj/doprinos za energiju iz obnovljivih izvora: udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj bruto potrošnji energije (%)	28,5 %	20 %	36,4 %	Dovoljna razina ambicioznosti (32 % je rezultat dobiven na temelju formule za izračun udjela energije iz obnovljivih izvora iz Uredbe (EU) 2018/1999)
	Nacionalni doprinos za energetsku učinkovitost:				
	Potrošnja primarne energije (Mtoe)	8,2	10,7	8,23	Niska
	Finalna potrošnja energije (Mtoe)	6,9	7,0	6,85	Niska
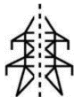	Razina elektroenergetske povezanosti (%)	30 %	Nije primjenjivo	15 %	Nije primjenjivo

Potrebno je poduzeti daljnje korake kako bi se osigurao stabilan zakonodavni okvir za energiju i funkcionalno i konkurentno tržište električne energije. Hrvatska tek treba u potpunosti provesti zakonodavstvo EU-a o tržištima električne energije i plina, uključujući certifikaciju operatora prijenosnog sustava za plin. Pravilima unutarnjeg energetskog tržišta EU-a propisano je da operatori prijenosnih sustava budu u potpunosti odvojeni od proizvodnje i opskrbe električnom energijom i plinom, čime se stvaraju ravnopravni uvjeti za konkurentno energetsko tržište. Nacionalna regulatorna tijela dužna su potvrditi da operatori prijenosnog sustava poštuju ta pravila o razdvajanju. Međutim, postupak certifikacije hrvatskog operatora prijenosnog sustava za plin Plinacro u tijeku je od 2013.

Investicijski jaz u području gospodarenja otpadom i kružnog gospodarstva i dalje je znatan. Samo 25 % komunalnog otpada reciklirano je 2018., što je znatno ispod prosjeka Unije od 47 %, a odlaganje otpada na odlagališta i obrada otpada prije odlaganja na odlagališta i dalje su problematični. Potrebna su ulaganja i reforme kako bi se modernizirala i nadogradila postojeća infrastruktura za recikliranje i obradu otpada, poduprli sustavi odvojenog prikupljanja, kompostiranja i razvrstavanja te ubrzao prelazak na kružno i resursno učinkovitije gospodarstvo.

Vodoopskrbna mreža je nepotpuna, s visokom stopom gubitka vode (44 %), a kanalizacijski sustav nije dovoljno razvijen. U Hrvatskoj i dalje postoje znatne potrebe za ulaganjima kako bi se ubrzalo usklađivanje s Okvirnom direktivom o vodama, Direktivom o komunalnim otpadnim vodama i Direktivom o poplavama. Zabrinjavajuća je i kvaliteta vode: raspršeno onečišćenje uzrokovano poljoprivredom stvara najveći pritisak na vodna tijela, posebno u Podunavlju.

Hrvatska je među zemljama s najvećom bioraznolikošću u Europi. Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se održalo i obnovilo dobro stanje ekosustava s obzirom na ambicioznije ciljeve Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. i činjenicu da je gotovo 50 % zaštićenih staništa i vrsta u Hrvatskoj u nepovoljnom stanju očuvanosti. Procjenjuje se da će u razdoblju 2021.–2027. biti potrebna ulaganja u iznosu od 1,25 milijardi EUR za bolje upravljanje područjima mreže Natura 2000, zaštitu vrsta i obnovu staništa, u što su uključena ulaganja važna za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama.

Digitalna dimenzija

Plan za oporavak i otpornost trebao bi pridonijeti digitalnoj tranziciji i najmanje 20 % dodijeljenih financijskih sredstava trebalo bi pridonijeti digitalnim ciljevima. Mjere u planu trebale bi, među ostalim, pridonijeti digitalnoj transformaciji gospodarskog i socijalnog sektora (uključujući javnu upravu, digitalne javne usluge te pravosuđe i zdravstvo). Mjerama u planu ne bi se trebala nastojati poboljšati samo konkurentnost, već i otpornost, učinkovitost i sigurnost poduzeća i javnih aktera, a pritom bi se trebala zajamčiti i uključivost.

Prema indeksu gospodarske i društvene digitalizacije (DESI) Europske komisije za 2020. Hrvatska se nalazi na 20. mjestu. Unatoč stalnom napretku u posljednjih nekoliko godina Hrvatska u većini digitalnih područja i dalje zaostaje za prosjekom Unije.

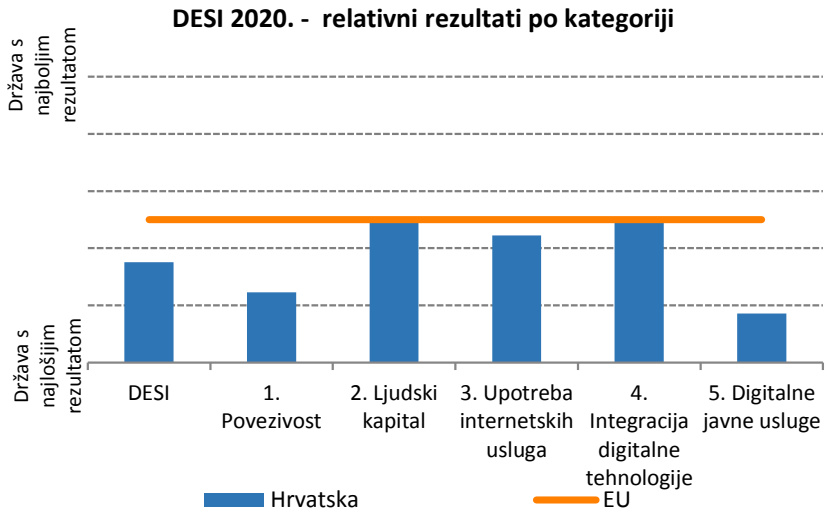

Napomena: ukupni rezultat za EU odgovara rezultatu za EU-28 na temelju izvješća o DESI-ju za 2020.

U području povezivosti Hrvatska je na 25. mjestu unatoč kontinuiranom, ali sporom napretku u posljednjih nekoliko godina. Kad je riječ o pristupu brzim širokopojasnim mrežama sljedeće generacije, Hrvatska se s pokrivenošću od 86 % približava prosjeku Unije koji iznosi 87 %. Hrvatska je zahvaljujući većoj pokrivenosti FTTP-om i djelomičnoj nadogradnji kabelskih mreža koje omogućuju gigabitnu povezivost znatno poboljšala i pokrivenost mrežom vrlo velikog kapaciteta, i to s 23 % u 2018. na 47 % u 2020. Iako se ukupna pokrivenost FTTP-om povećala na 36 % (u odnosu na 28 % u 2019.), pokrivenost svjetlovodnim mrežama u ruralnim područjima iznosila je u 2020. samo 7 %. Uvođenje fiksne i mobilne infrastrukture u nekim je područjima otežano zbog visokih naknada za pravo puta i složenog postupka dobivanja dozvola, unatoč nedavnim sudskim presudama u korist uvođenja infrastrukture.

Hrvatska općenito zaostaje u korištenju fiksnog širokopojasnog pristupa. Širokopojasnim mrežama trenutačno se koristi 73 % kućanstava, a prosjek na razini Unije iznosi 77 %. Pretplata na mobilne širokopojasne usluge stabilna je i iznosi 71 %, koliki je i prosjek Unije. Kad je riječ o raširenosti korištenja širokopojasnog pristupa brzine 100 Mbps ili više, Hrvatska s rezultatom od 9 % i dalje znatno zaostaje za prosjekom Unije od 34 %. Kad je riječ o indeksu cijena širokopojasnog pristupa, Hrvatska zauzima 21. mjesto, a cijene su nešto više od prosjeka Unije. Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. prošao je javno savjetovanje i njegovo se donošenje očekuje 2021.

Ulaganja u 5G povezivost zaostaju i nema napretka u pogledu spremnosti za 5G tehnologiju. Zbog slabog napretka u području 5G tehnologije Hrvatska ne može u potpunosti iskoristiti prednosti digitaliziranog gospodarstva i društva za kućanstva i poduzeća. Hrvatska nije dodijelila nijedan dio spektra usklađen na razini EU-a za mobilne mreže 5G, djelomično zbog pitanja prekograničnih smetnji s Italijom, i još nije donijela posebnu sveobuhvatnu strategiju za uvođenje 5G mreža. Međutim, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) dopustila je uporabu postojećeg frekvencijskog pojasa 2100 MHz pod tehničkim uvjetima kojima bi se moglo omogućiti i uvođenje tehnologije 5G u tom pojasu. Takva je uporaba prijavljena na 231 lokaciji u cijeloj Hrvatskoj. Mreže 5G trenutačno su dostupne na području Zagreba, Rijeke, Splita, Osijeka, Samobora i Svete Nedelje.

Udio učenika s mogućnošću pristupa internetu brzine veće od 100 Mbps u hrvatskim je školama niži od prosjeka Unije. Hrvatska je stoga daleko od ostvarivanja cilja EU-a da se do 2025. u svim školama omogući gigabitna povezivost.

Kad je riječ o primjeni tehnologije oblaka, rezultati hrvatskih poduzeća bolji su od prosjeka Unije (29 % u Hrvatskoj u odnosu na prosjek Unije od 26 %). Kontinuiranim poboljšanjem pristupa i korištenja ultrasigurnih i energetski učinkovitih industrijskih kapaciteta oblaka i rubnih kapaciteta moglo bi se dodatno povećati konkurentnost poduzeća i pridonijeti europskoj strategiji za podatke. Hrvatska se obvezala na ulaganje u oblikovanje sljedeće generacije infrastrukture i usluga u oblaku za poduzeća i javnu upravu te u stvaranje sinergija među nacionalnim inicijativama u području računalstva u oblaku. Hrvatski Centar dijeljenih usluga omogućuje Hrvatskoj da koristi državna rješenja u oblaku, a postoji i potencijal za povezivanje s oblacima drugih javnih subjekata u zemlji i drugim državama članicama EU-a za potrebe pružanja usluga ili povećanja učinkovitosti. Hrvatski podatkovni centri imaju potencijal za nadogradnju u smislu okolišne održivosti, energetske učinkovitosti i sigurnosti.

Razina osnovnih digitalnih vještina u Hrvatskoj i dalje je niska u odnosu na prosjek Unije, a 18 % Hrvata nikad se nije koristilo internetom. Samo 53 % stanovništva u dobi od 16 do 74 godine posjeduje osnovne digitalne vještine. S druge strane, po udjelu stanovništva s barem osnovnim digitalnim vještinama u dobi od 16 do 24 godine Hrvatska je prva u Europi (97 %). Međutim, vještine koje studenti stječu često ne odgovaraju u potpunosti potrebama tržišta rada i njihova stopa zaposlenosti niža je od prosjeka Unije.

Nadalje, u većini poduzeća otežano je popunjavanje slobodnih radnih mjesta za IKT stručnjake. Postotak IKT stručnjaka u ukupnoj radnoj snazi u Hrvatskoj u 2020. bio je manji od prosjeka Unije (3,7 % u odnosu na 4,3 % u EU-u). Ulažu se napori kako bi se povećao

broj studenata u području STEM-a i povećava se broj osoba s diplomom iz područja IKT-a i IKT stručnjaka. Postoji znatna neusklađenost ponuđenih i traženih vještina u radnoj snazi te nema dovoljno digitalnih stručnjaka i osoba s diplomom iz područja IKT-a. S druge strane, hrvatska poduzeća ulažu u osposobljavanje svojih zaposlenika u području IKT-a, što je vidljivo iz podatka da je specijalizirano osposobljavanje u tom području u 2020. ponudilo 23 % poduzeća.

Hrvatska poduzeća sve više iskorištavaju prednosti internetskog trgovanja, pri čemu 30 % MSP-ova prodaje na internetu, 10 % se bavi prekograničnom prodajom na internetu u druge zemlje EU-a, 29 % koristi se rješenjima u oblaku, a 21 % umjetnom inteligencijom. Petina poduzeća (22 %) aktivno se koristi društvenim medijima, a četvrtina (26 %) dijeli informacije elektroničkim putem. E-računi postali su vrlo popularni u Hrvatskoj te se broj poduzeća koja se koriste e-računima povećao s 12 % u 2018. na rekordnih 43 % u 2020. Povećava se i uporaba velikih količina podataka, koja je dosegla prosjek Unije od 14 % poduzeća. Tijekom primjene mjera ograničavanja zbog pandemije bolesti COVID-19 prelazak na digitalne poslovne modele pokazao se važnim mehanizmom za preživljavanje u cijelom gospodarstvu. Međutim, digitalizacija MSP-ova i uvođenje naprednih tehnologija nisu dovoljno uznapredovali da bi se poduzećima omogućilo da prošire svoju digitalnu prisutnost, npr. sudjelovanjem u platformama za e-trgovinu, smanjenjem operativnih troškova (primjerice učinkovitijom obradom podataka) i omogućavanjem primjene i razvoja inovativnih digitalnih rješenja.

Prema DESI-ju za 2020. i izvješću o komparativnoj analizi e-uprave (engl. *e-Government Benchmark*) za 2020. razina pružanja digitalnih javnih usluga u Hrvatskoj niža je od prosjeka Unije. Dostupnost e-uprave za poduzeća, premda u porastu, također je ispod prosjeka Unije; usluge e-uprave koristi 52 % korisnika interneta (u odnosu na prosjek Unije od 64 %). U pokazatelju kojim se mjeri količina podataka koji su prethodno popunjeni u internetskim obrascima javne usluge Hrvatska je daleko ispod prosjeka Unije (43 u odnosu na 63). U području dostupnosti digitalnih internetskih usluga Hrvatska je ispod prosjeka Unije i kad je riječ o digitalnim uslugama za građane (rezultat 60 u odnosu na prosjek Unije od 75) i za poduzeća (rezultat 73 u odnosu na prosjek Unije od 84). Suprotno tome, kad je riječ o otvorenim podacima, Hrvatska ostvaruje dobre rezultate. Ponuda javnih usluga na internetu zaostaje, što je vidljivo iz dostupnih pokazatelja kojima se mjeri usmjerenost na korisnike, transparentnost i postojanje ključnih čimbenika za pružanje digitalnih javnih usluga. Pandemija je pokazala važnost pružanja digitalnih javnih usluga građanima, stoga je potrebno poboljšati digitalne vještine i usmjeriti digitalne javne usluge na korisnike kako bi se široj javnosti omogućilo da ih u većoj mjeri koristi.

Hrvatska se nalazi na 25. mjestu prema europskom indeksu digitalizacije poduzetničkih sustava (EIDES)[13] Europske komisije za 2020., kombiniranom mjerilu za razvoj ekosustava digitalnog poduzetništva. S rezultatom EIDES-a za 2020. od 30,8 bodova, što je znatno ispod prosjeka za EU-27 i Ujedinjenu Kraljevinu koji iznosi 48,4, Hrvatska spada u skupinu zemalja koje zaostaju. Iako se u razdoblju 2018.–2020. rezultat Hrvatske povećao za 5,7

[13] Europski indeks digitalizacije poduzetničkih sustava | Znanstveni centar EU-a (europa.eu)

indeksnih bodova, to nije bilo dovoljno da se pomakne s 25. mjesta (Autio i suradnici, 2020.)[14].

Poduzete su određene mjere kako bi se omogućio digitalni pristup javnoj upravi. Tijekom 2020. u sustav e-Građani integrirane su 24 nove e-usluge i njime se trenutačno koristi više od 1,25 milijuna građana. Redizajniran je u travnju 2021. i nudi ukupno 89 e-usluga. Tijekom 2020. i 2021. uspostavljena je platforma za elektroničko plaćanje administrativnih naknada i/ili pristojbi, koje se u sustavu mogu platiti i karticom. Time je otvoren put za daljnji razvoj složenijih elektroničkih usluga u sustavima e-Građani i e-Poslovanje. Hrvatska je 2018. dovršila obavijest o svojem sustavu elektroničke identifikacije (Nacionalni identifikacijski i autentifikacijski sustav). Sustav elektroničke identifikacije, koji zadovoljava „visoku" razinu sigurnosti u okviru Uredbe eIDAS (Uredba EU-a o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije – br. 910/2014), omogućuje vlasnicima hrvatskih osobnih iskaznica (eOI) pristup raznim vrstama prekograničnih javnih usluga.

Provodi se digitalizacija sustava socijalne i zdravstvene skrbi. Hrvatska je u svoje zakonodavstvo prenijela i Direktivu o pristupačnosti interneta, što osobama s invaliditetom omogućuje bolji pristup internetskim stranicama i mobilnim aplikacijama javnih službi. Hrvatsko Ministarstvo zdravstva je u suradnji s ključnim dionicima izradilo strategiju e-zdravstva i akcijski plan, u kojima je utvrđen smjer strategije e-zdravstva na temelju zajedničke vizije i navedeni su glavni smjerovi djelovanja, vremenski okvir, odgovorni subjekti i resursi potrebni za provedbu preporuka. Strategija e-zdravstva bit će uključena u buduću nacionalnu strategiju zdravstvene skrbi i očekuje se da će poboljšati pristup zdravstvenoj skrbi, uključujući dugotrajnu skrb, u udaljenim područjima i otocima kojima prijeti isključenost. Pristup zdravstvenoj skrbi poboljšat će se pokretanjem nacionalne mobilne aplikacije za planiranje termina te konsolidacijom infrastrukture za zdravstvene informacije i uspostavom jedinstvenog kontaktnog centra.

Hrvatska je posvećena promicanju digitalnih tehnologija i ulaže u njih u okviru programa koje koordinira EU. Članica je zajedničkog poduzeća EuroHPC i 2018. je potpisala Izjavu o suradnji u području umjetne inteligencije. Hrvatska se 2019. pridružila Europskom partnerstvu za tehnologiju lanaca blokova i potpisala je Deklaraciju o unaprjeđivanju digitalizacije kulturne baštine. U 2020. 62 % hrvatskih MSP-ova imalo je barem osnovnu razinu digitalnog intenziteta, što je neznatno iznad prosjeka EU-a (60 %). Kad je riječ o primjeni IKT-a u svrhu okolišne održivosti, 75 % hrvatskih poduzeća bilježi srednji/visok intenzitet zelenih mjera primjenom IKT-a, što je znatno više od prosjeka EU-a (66 %).

Okvir 1: Napredak prema ostvarenju ciljeva održivog razvoja

[14] Autio, E., Szerb, L., Komlósi, E. i Tiszberger, M. (2020), *EIDES 2020-The European Index of Digital Entrepreneurship Systems* (EIDES 2020. – europski indeks digitalizacije poduzetničkih sustava), Nepelski, D. (urednik), JRC120727.

Ciljevi održivog razvoja i četiri dimenzije na kojima se temelji Godišnja strategija održivog rasta

Na ovoj su slici ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda prikazani u skladu s posebnim Komisijinim vodećim načelom o konkurentnoj održivosti iz Godišnje strategije održivog rasta 2021., s kojim su čvrsto povezani. Potrebno je naglasiti da većina ciljeva održivog razvoja u određenom opsegu doprinosi većem broju vodećih načela.

1. Svijet bez siromaštva
2. Svijet bez gladi
3. Dobro zdravlje i dobrobit
4. Kvalitetno obrazovanje
5. Rodna ravnopravnost
6. Čista voda i dobri sanitarni uvjeti
7. Čista energija po pristupačnoj cijeni
8. Dostojanstven rad i gospodarski rast
9. Industrija, inovacije i infrastruktura
10. Smanjenje nejednakosti
11. Održivi gradovi i naselja
12. Odgovorna potrošnja i proizvodnja
13. Klimatska politika
14. Život u vodi
15. Život na kopnu
16. Mir, pravda i snažne institucije
17. Partnerstvom do ciljeva

Ciljevi održivog razvoja uključeni su u europski semestar od 2020. Time se potvrđuje predanost održivosti u koordinaciji ekonomskih politika i politika zapošljavanja u EU-u. U ovom se odjeljku opisuju rezultati Hrvatske u pogledu ciljeva održivog razvoja od posebne važnosti za četiri dimenzije na kojima se temelji Godišnja strategija održivog rasta 2021. i za planove za oporavak i otpornost (zelena tranzicija, pravednost, digitalna tranzicija i produktivnost te makroekonomska stabilnost) te se navode moguća područja u kojima bi se ulaganjima i reformama u skladu s ciljevima Instrumenta mogao dodatno ubrzati napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

Zelena tranzicija

Rezultati Hrvatske u pogledu ciljeva održivog razvoja povezanih sa zelenom tranzicijom neujednačeni su. Na primjer, Hrvatska je ispod prosjeka EU-a u pogledu emisija stakleničkih plinova (13. cilj održivog razvoja) za 2018. s indeksom od 75,2 u usporedbi s prosjekom EU-

a (79,3). Udio energije iz obnovljivih izvora u konačnoj bruto potrošnji energije (7. cilj održivog razvoja) u 2019. iznosio je 28,5 %, što je znatno iznad prosjeka EU-a (18,9 %). Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se smanjila izloženost česticama (11. cilj održivog razvoja) (19 µg/m³ u 2017., u usporedbi s prosjekom EU-a od 14,9 µg/m³). Ulaganja u dodatno promicanje kružnog gospodarstva (12. cilj održivog razvoja) doprinijela bi povećanju stopa kružne upotrebe materijala u Hrvatskoj, koja iznosi 5,1 % te je i dalje znatno ispod prosjeka EU-a (11,2 %).

Pravednost

Sveukupno, Hrvatska ostvaruje dobre rezultate i napreduje u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja koji se odnose na pravednost. Smanjuje se jaz u odnosu na prosjek EU-a u nekoliko pokazatelja koji se odnose na 1. cilj održivog razvoja (svijet bez siromaštva), na primjer u pogledu udjela stanovništva koje je izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, kojemu prijeti rizik od dohodovnog siromaštva nakon socijalnih transfera, materijalno teško ugroženog stanovništva i stanovništva mlađeg od 60 godina koje živi u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada. Međutim, Hrvatska je bolja od prosjeka EU-a u pogledu stope izloženosti riziku od siromaštva zaposlenog stanovništva u dobi od 18 godina ili starijeg (5,1 % u odnosu na 9,0 % na razini EU-a 2019.) i udjela kućanstava s lošim uvjetima stanovanja (10,2 % u odnosu na 12,7 % na razini EU-a 2019.). Kad je riječ o kvalitetnom obrazovanju (4. cilj održivog razvoja), Hrvatska ima najbolje rezultate u EU-u u smislu udjela osoba koje rano napuštaju školovanje i osposobljavanje u dobnoj skupini od 18 do 24 godine (2,2 % u odnosu na 9,9 % na razini EU-a 2020.) i smanjuje razliku u odnosu na prosjek EU-a u pogledu stjecanja tercijarnog obrazovanja u dobnoj skupini od 25 do 34 godine, ali zaostaje za prosjekom EU-a po sudjelovanju u ranom i predškolskom obrazovanju djece u dobi od tri godine do dobi za početak obveznog obrazovanja, postignućima u području matematike i znanosti petnaestogodišnjaka, sudjelovanju odraslih u obrazovanju i udjelu odraslih (u dobi od 16 do 74 godine) koji posjeduju barem osnovne digitalne vještine. Kad je riječ o rodnoj ravnopravnosti (5. cilj održivog razvoja), neki su pokazatelji i dalje problematični, kao što je neaktivnost stanovništva zbog obveza skrbi i žene na višim rukovodećim položajima, ali je posljednjih godina ostvaren znatan napredak u pogledu broja zastupnica u nacionalnom parlamentu (s 19,9 % u 2019. na 31,1 % u 2020. u odnosu na 32,7 % na razini EU-a 2020.). Hrvatska je iznad prosjeka Unije po razlici u plaćama između spolova i neznatno iznad prosjeka Unije po razlici u zaposlenosti, ali je ta razlika u zaposlenosti uglavnom povezana s općenito nižim stopama zaposlenosti muškaraca i žena. Kad je riječ o nejednakostima unutar zemlje (10. cilj održivog razvoja), iako je posljednjih godina rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti između urbanih i ruralnih područja smanjen, i dalje je znatno viši u ruralnim područjima u odnosu na prosjek EU-a.

Digitalna tranzicija i produktivnost

Kad je riječ o 9. cilju održivog razvoja (industrija, inovacije i infrastruktura), Hrvatska zauzima vrlo nisko mjesto u pogledu bruto domaćih rashoda za istraživanje i razvoj (0,97 % u 2018. u odnosu na prosjek EU-a od 2,2 %). U Hrvatskoj je 2018. u istraživanju i razvoju radilo 0,7 % aktivnog radnog stanovništva, u odnosu na prosjek EU-a od 1,4 %. Hrvatska ima dobre rezultate u pogledu broja pretplata na mobilne širokopojasne usluge, no i dalje je nedovoljan udio stanovništva koje se koristi internetom.

Makroekonomska stabilnost

Hrvatska se suočava s izazovima u ispunjavanju 16. cilja održivog razvoja (mir, pravda i snažne institucije). Posljednjih se godina udio građana koji pravosudni sustav smatraju vrlo ili prilično neovisnim smanjuje i najniži je u EU-u. Osim toga, Hrvatska prema indeksu percepcije korupcije bilježi loše rezultate.

3. CILJEVI I STRUKTURA PLANA I UPRAVLJANJE PLANOM

3.1. Opća strategija plana

Planom za oporavak i otpornost podupire se socioekonomski oporavak i dugoročni razvoj Hrvatske nakon zastoja uzrokovanog pandemijom bolesti COVID-19 i dvjema serijama razornih potresa koji su pogodili Zagreb i okolicu u ožujku 2020. te Banovinu u prosincu 2020. Cilj mu je i odgovoriti na dugogodišnje izazove u gospodarstvu, koji su utvrđeni u Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. Odražavaju se u strukturi plana, koji čini pet komponenata: i. gospodarstvo, ii. javna uprava, pravosuđe i državna imovina, iii. obrazovanje, znanost i istraživanje, iv. tržište rada i socijalna zaštita te v. zdravstvo i jedna inicijativa, obnova zgrada. Plan sadržava ukupno 76 reformi i 146 ulaganja.

Komponentom „Gospodarstvo" potiče se uključiv i održiv razvoj povećanjem privatnih ulaganja i prelaskom na zeleno i digitalno gospodarstvo. Uključuje reforme i velika ulaganja kojima je cilj poboljšati konkurentnost gospodarstva i potaknuti inovacije, ojačati poljoprivredu, promet, energetiku i zaštitu okoliša te razvijati održivi turizam. Zelena tranzicija podrazumijeva dekarbonizaciju energetskog sektora, uz daljnja ulaganja u obnovljive izvore energije, razvoj novih tehnologija i povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima, a posebno energetici, prometu i industriji. Kako bi se razvio konkurentan, energetski održiv i učinkovit prometni sustav, nastavit će se ulaganja u modernizaciju prometne infrastrukture te u sigurnost, ekološku održivost, učinkovitost i konkurentnost svih vrsta prijevoza.

Komponenta „Javna uprava, pravosuđe i državna imovina" uključuje mjere za povećanje učinkovitosti i otpornosti institucija. Cilj joj je poboljšati učinkovitost javne uprave radi bolje izrade, provedbe i ocjenjivanja politika i projekata, uključujući one koji se financiraju iz fondova EU-a. Usto se nastoji povećati učinkovitost pravosuđa bržim rješavanjem sudskih postupaka i jačanjem elektroničke komunikacije na sudovima, kao i poboljšanjem sustava za sprečavanje i suzbijanje korupcije te stvaranjem preduvjeta za optimizaciju sustava jedinica lokalne i regionalne samouprave stvarnim ili funkcionalnim spajanjem poslovnih procesa i digitalizacijom. Uključene su mjere za jačanje fiskalnog okvira i okvira za sprečavanje pranja novca, povećanje učinkovitosti javne nabave i bolje upravljanje državnom imovinom.

Komponentom „Obrazovanje, znanost i istraživanje" nastoji se ojačati obrazovni i istraživački sustav te cjeloživotno učenje. Očekuje se da će reforme i mjere u okviru ove komponente povećati dostupnost i kvalitetu obrazovanja, uz promicanje izvrsnosti znanstvenika i jačanje kapaciteta Hrvatske u području istraživanja i inovacija, te time doprinijeti konkurentnosti i održivom razvoju gospodarstva, posebno nakon pandemije. Reformama i ulaganjima u obrazovni sustav posebno se nastoji povećati pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uvesti model cjelodnevne nastave u osnovnim školama, povećati udio učenika u općem srednjoškolskom obrazovanju, što bi moglo povećati stopu stjecanja tercijarnog obrazovanja, modernizirati visoko obrazovanje i povećati relevantnost kurikuluma za strukovno srednjoškolsko i visoko obrazovanje na tržištu rada te poboljšati obrazovanje odraslih. Reformama i ulaganjima u hrvatski istraživački i inovacijski sustav posebno se nastoji učvrstiti javna znanstvena baza, obnoviti institucionalni sustav financiranja sveučilišta i javnih istraživačkih organizacija kako bi se potaknulo

visokokvalitetno istraživanje, povećala privlačnost istraživačkih karijera i poboljšala učinkovitost programa potpore za istraživanje i inovacije.

Komponenta „Tržište rada i socijalna zaštita" uključuje mjere za zapošljavanje i primjerenu socijalnu zaštitu, među ostalim povećanjem adekvatnosti mirovina. Njezin je cilj povećati stopu zaposlenosti i ojačati socijalnu koheziju. Tim se mjerama žele osigurati uvjeti za otvaranje novih radnih mjesta, posebno za mlade i samozaposlene osobe. Reformama i ulaganjima u okviru te komponente doprinijet će se jačanju mjera zapošljavanja i institucija tržišta rada, uz istodobno poboljšanje pristupa programima za prekvalifikaciju i usavršavanje vještina. Radi zaštite najranjivijih skupina u društvu tim bi se mjerama trebale pojednostavniti, bolje usmjeriti i povećati socijalne naknade i proširiti njihov obuhvat kako bi se povećao njihov učinak na smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti.

Komponenta „Zdravstvo" usmjerena je na dostupnost i održivost zdravstvenog sustava s ciljem produljenja očekivanog životnog vijeka, bolje kvalitete života i smanjenja zdravstvenih nejednakosti. Cilj joj je doprinijeti pružanju kvalitetnih zdravstvenih usluga uz istodobno jačanje upravljanja zdravstvenim sustavom. Reformama i ulaganjima u okviru ove komponente nastoji se doprinijeti borbi protiv pandemije i pružiti pristupačan, funkcionalan, učinkovit i dugoročno financijski održiv javnozdravstveni sustav koji će pružati kvalitetne zdravstvene usluge na svim razinama zdravstvene skrbi u cijeloj Hrvatskoj. Planiraju se mjere za povećanje prevencije i ranog otkrivanja bolesti te razvoja telemedicine i medicinske robotike.

Inicijativom za obnovu zgrada nastoji se potaknuti dekarbonizacija sektora i poduprijeti obnova zgrada nakon potresa. Cilj joj je potaknuti sveobuhvatnu obnovu stambenih i javnih zgrada, uključujući zdravstvene i obrazovne ustanove, kao i zgrada sa statusom kulturnog dobra. Očekuje se da će program energetske obnove u stambenom sektoru doprinijeti smanjenju energetskog siromaštva i povećanju energetske učinkovitosti. Cilj je inicijative ubrzati stopu obnove svladavanjem izazova kao što su nedostatak kvalificiranih radnika i stručnjaka za energetsku obnovu i obnovu nakon potresa te smanjenjem velikog administrativnog opterećenja u postupku obnove. Mjerama iz ove inicijative nastoji se i modernizirati sustav za praćenje seizmoloških podataka, pridonijeti razvoju zelene infrastrukture i kružnog upravljanja zgradama i prostorima te izradi modela za sustavno praćenje potrošnje energije u privatnim zgradama, na čemu bi se mogao temeljiti novi model financiranja energetske učinkovitosti.

Tablica 3. Komponente i povezani troškovi

Komponenta	Troškovi (u milijunima EUR)
Komponenta 1: Gospodarstvo	**3 411,5**
C1.1. Otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo	738,7
C1.2. Energetska tranzicija za održivo gospodarstvo	658,3
C1.3. Unapređenje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom	862,7
C1.4. Razvoj konkurentnog, energetski održivog i učinkovitog prometnog sustava	728,7
C1.5. Unapređenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom	131,1
C1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma	292,0
Komponenta 2: Javna uprava, pravosuđe i državna imovina	**581,1**
C2.1. Jačanje kapaciteta za izradu i provedbu javnih politika i projekata	22,8
C2.2. Daljnje unapređenje učinkovitosti javne uprave	68,2
C2.3. Digitalna transformacija društva i javne uprave	380,8
C2.4. Unapređenje upravljanja državnom imovinom	1.9.
C2.5. Moderno pravosuđe spremno za buduće izazove	100,6
C2.6. Sprečavanje i suzbijanje korupcije	6,0
C2.9. Jačanje fiskalnog okvira	0,8
Komponenta 3: Obrazovanje, znanost i istraživanje	**995,4**
C3.1. Reforma obrazovnog sustava	676,9
C3.2. Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta	318,5
Komponenta 4: Tržište rada i socijalna zaštita	**276,5**
C4.1. Unapređenje mjera zapošljavanja i pravnog okvira za moderno tržište rada i gospodarstvo budućnosti	190,5
C4.2. Unapređenje mirovinskog sustava kroz povećanje adekvatnosti mirovina	3,0
C4.3. Unapređenje sustava socijalne skrbi	83,0
Komponenta 5: Zdravstvo	**340,3**
C5.1. Jačanje otpornosti zdravstvenog sustava	340,3
Inicijativa: Obnova zgrada	**789,0**
UKUPNO	**6 393,8**

3.2. Aspekti provedbe plana

Usklađenost s drugim programima

U planu za oporavak i otpornost Hrvatske detaljno se obrazlaže njegovo usklađivanje s ciljevima, prioritetima i preporukama za politike i reforme iz drugih nacionalnih općih planova.

U skladu je s ključnim strateškim dokumentima, kao što su:

- program Vlade Republike Hrvatske za 2020.
- Nacionalni program reformi (2019.–2024.)
- preporuke za Hrvatsku u okviru europskog semestra (2019. i 2020.)
- Akcijski plan za sudjelovanje Hrvatske u tečajnom mehanizmu (ERM II) i
- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030., koja je temeljni strateški razvojni dokument za ovo desetljeće.

U skladu je s najnovijim Nacionalnim energetskim i klimatskim planom. Konkretno, komponenta „Gospodarstvo" i inicijativa za obnovu zgrada uključuju reforme i ulaganja kojima bi se trebalo doprinijeti ostvarenju klimatskih i energetskih ciljeva za 2030. te tranziciji prema klimatskoj neutralnosti. Dio komponente „Gospodarstvo" koji se odnosi na energetsku tranziciju usmjeren je na povećanje udjela obnovljivih izvora energije u potrošnji energije, dekarbonizaciju energetskog sektora i ulaganja u proizvodnju naprednih biogoriva te hvatanje i skladištenje ugljika. Inicijativom za obnovu zgrada nastoji se poboljšati energetska učinkovitost fonda zgrada (stambenih i nestambenih, javnih i privatnih). Naposljetku, relevantna je i komponenta za razvoj konkurentnog i održivog prometnog sustava jer je usmjerena na potporu elektromobilnosti i voznim parkovima s nultom stopom emisija u cestovnom, željezničkom i pomorskom sektoru.

Hrvatski plan za oporavak i otpornost u skladu je s Nacionalnim strateškim planom za promet (2017.–2030.) jer mu je cilj poduprijeti razvoj moderne, održive, pristupačne prometne infrastrukture otporne na klimatske promjene, a posebno ulaganja u modernizaciju i unapređenje željezničke infrastrukture. U njemu se potvrđuje da je jačanje otpornosti na opasnosti i rizike bilo koje vrste ključan element gospodarskog i društvenog razvoja i napretka.

Hrvatski plan za oporavak i otpornost nastoji se uskladiti s mehanizmom za pravednu tranziciju i drugim fondovima i programima u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama te s Fondom za inovacije i Fondom za modernizaciju u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama. Iako su sporazum o partnerstvu, programi i teritorijalni planovi za pravednu tranziciju u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027. još u pripremnoj fazi, plan se temelji na rezultatima i iskustvu provedbe Sporazuma o partnerstvu za prethodno razdoblje (2014.–2020.). Osim toga, komponenta plana koja se odnosi na gospodarstvo, a posebno potkomponenta 1.2. o energetskoj tranziciji, uključuje ulaganja kojima bi se trebalo doprinijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova i ublažavanju negativnih posljedica zelene tranzicije u Sisačko-moslavačkoj županiji, jednoj od dviju županija koje ispunjavaju uvjete za sredstva iz Fonda za pravednu tranziciju u Hrvatskoj. Tijekom provedbe bit će važno osigurati odgovarajuću koordinaciju plana za oporavak i otpornost i programa koji se sufinanciraju iz kohezijskih i regionalnih fondova te fondova za

inovacije i modernizaciju u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama, iskoristiti sinergije i izbjeći preklapanja kako bi se maksimalno povećao učinak ulaganja i očuvala učinkovitost.

Nacionalni aranžmani za provedbu plana

Posebno središnje koordinacijsko tijelo u Ministarstvu financija Republike Hrvatske koordinirat će i provoditi plan za oporavak i otpornost. Posebnom reformom iz plana za oporavak i otpornost utvrđuju se nadležna tijela i njihove odgovornosti za izvršavanje zadaća pri provedbi plana. Njome se uspostavlja središnje koordinacijsko tijelo u Ministarstvu financija za provedbu i praćenje nacionalnog plana za oporavak i otpornost i Odbor za provedbu, koji će osigurati konzistentnost i koherentnost korištenja sredstava iz fondova EU-a.

Hrvatskim planom predviđa se jačanje sustava upravljanja i kontrole Agencije za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA), koja će biti odgovorna i za plan za oporavak i otpornost. Time se nastoje ispuniti veće obveze iz plana za oporavak i otpornost te omogućiti njegova učinkovita i djelotvorna provedba. Financijska potpora za posebne aktivnosti, kao što su pomno praćenje napretka projekata, revizije i inspekcije na terenu, certifikacije, informiranje i promidžbene aktivnosti, bitna je za ostvarenje ciljeva plana za oporavak i otpornost. Nadogradit će se i IT sustav za europske strukturne i investicijske fondove kako bi se omogućilo prikupljanje, pohrana i praćenje podataka o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima, među ostalim na razini krajnjih korisnika.

Rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve

Plan za oporavak i otpornost uključuje mjere koje bi mogle doprinijeti povećanju sudjelovanja žena na tržištu rada. Očekuje se da će se reformom radnog zakonodavstva poboljšati sudjelovanje žena na tržištu rada, olakšati ravnoteža između poslovnog i privatnog života, neizravno smanjiti razlika u plaćama između spolova i ukloniti velike razlike u mirovinama između spolova. Plan uključuje reformu obrazovnog sustava čiji je cilj osigurati jednake mogućnosti za svu djecu, uglavnom povećanjem sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te obveznim brojem nastavnih sati u osnovnoj školi. Hrvatska će razvijati usluge socijalnog mentorstva za skupine korisnika do kojih je teško doprijeti, kao što su osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, beskućnici, migranti, Romi i mladi koji napuštaju sustav socijalne skrbi, kako bi im se pomoglo pri zapošljavanju. Planom su predviđena ulaganja u mjere kojima se odgovara na posebne potrebe osoba s invaliditetom, kao što su fizički pristup zgradama i stambenim zgradama, odgovarajuće usluge mobilnosti, promicanje modela za hibridni pristup radnom mjestu i pristup digitalnim javnim uslugama.

Postupak savjetovanja

U skladu s planom za oporavak i otpornost Hrvatska je prije dostave svojeg plana provela postupak savjetovanja. Hrvatska je provela javno savjetovanje s dionicima nakon što je u prosincu 2020. Komisiji dostavila prvi nacrt plana. U razdoblju od siječnja do svibnja 2021. nadležna tijela održala su više od 15 tematskih sastanaka s različitim dionicima na kojima su predstavila mogućnosti koje plan za oporavak i otpornost u određenim područjima pruža Hrvatskoj, njegovu strukturu, kriterije, postupak i komplementarnost s drugim fondovima EU-a. Predstavnici privatnog sektora su tijekom postupka savjetovanja istaknuli opće potrebe za financiranjem tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19 i pozvali vlasti da pruže posebnu potporu MSP-ovima i novoosnovanim poduzećima. Sažetak plana

objavljen je i predstavljen medijima prije nego što ga je Vlada donijela 1. travnja 2021. Nakon donošenja sažetak plana objavljen je na internetskoj stranici Vlade i o njemu se 14. travnja 2021. raspravljalo u Saboru. U hrvatskom planu za oporavak i otpornost nisu navedeni planovi nadležnih tijela za uključivanje dionika u provedbu plana. Kako bi se osiguralo da relevantni subjekti preuzmu odgovornost, ključno je da se u provedbu ulaganja i reformi iz plana uključe sva relevantna lokalna tijela i dionici, uključujući socijalne partnere.

Tehnička potpora

Hrvatska je u svoj plan za oporavak i otpornost uključila procijenjene troškove dodatne tehničke potpore u okviru Instrumenta za tehničku potporu za provedbu inovativne javne nabave, u skladu s člankom 7. stavkom 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Dodatnom tehničkom potporom jačat će se javna nabava inovativnih proizvoda i usluga kako bi se potaknuo njihov razvoj i komercijalizacija. To će se postići preporukama za jačanje hrvatskog okvira javne nabave inovativnih proizvoda, usluga i rješenja, potporom uspostavi sustava za praćenje i evaluaciju takve javne nabave, izradom priručnika za naručitelje s uputama za provođenje postupaka takve javne nabave, uspostavom sustava trajnog osposobljavanja za jačanje kapaciteta hrvatskih naručitelja u postupcima javne nabave inovativnih proizvoda, usluga i rješenja te informiranjem zainteresiranih dionika iz privatnog sektora.

Osim toga, Instrumentom za tehničku potporu osigurava se stručno znanje u izgradnji kapaciteta za provedbu plana u nizu područja obuhvaćenih planom, kao što su reforma nesolventnosti, interoperabilnost i koordinacija javnih politika u području digitalizacije, upravljanje državnom imovinom, makroekonomsko modeliranje, okvir za sprečavanje pranja novca, telemedicina, digitalna transformacija visokog obrazovanja i provedba procjena regulatornog učinka.

Niz tekućih projekata tehničke potpore koji se financiraju u okviru Programa potpore strukturnim reformama pridonijet će provedbi plana u sljedećim područjima: potpora reformi poslovnog okruženja, potpora izradi planova za pravednu tranziciju, reforme reguliranih profesija, utvrđivanje troškova i procjena uspješnosti javnih politika, upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu, e-pravosuđe, planiranje proračuna, kurikularna reforma, poboljšanje sustava socijalne skrbi i procjena uspješnosti zdravstvenog sustava. Predviđena je i sektorska potpora u okviru instrumenta za potporu politikama programa Obzor za izradu i provedbu reformi politike istraživanja i inovacija koje su predviđene u potkomponenti 3.2.

Prekogranični i višedržavni projekti

Plan uključuje prekogranične i višedržavne projekte u tri područja. Prvo, uključuje mjere za interoperabilnost informacijskih sustava u okviru potkomponente o digitalnoj tranziciji, odnosno uspostavu, nadogradnju, međusobno povezivanje glavnih registara i uspostavu središnjeg sustava interoperabilnosti u skladu s Europskim okvirom za interoperabilnost (EIF). Drugo, u okviru potkomponente o obrazovanju očekuje se da će digitalna transformacija visokog obrazovanja potaknuti i ubrzati sudjelovanje visokih učilišta u prekograničnim i višedržavnim projektima, posebno u projektima za koje je digitalna zrelost nužan preduvjet za sudjelovanje. Treće, u okviru potkomponente o vodnom gospodarstvu i gospodarenju otpadom Program razvoja javne vodoopskrbe i Program razvoja javne odvodnje otpadnih voda imaju pozitivan učinak na okoliš jer smanjuju onečišćenje okoliša i

vodnih resursa te pridonose očuvanju vodnih tijela, a njihov je učinak u tom smislu prekograničan i globalan.

Komunikacijska strategija

U planu se u glavnim crtama navode hrvatski komunikacijski planovi. Ciljevi komunikacijske strategije u skladu su s Uredbom o RRF-u i njome se nastoji informirati o doprinosu plana za oporavak i otpornost hrvatskom i europskom oporavku te zelenoj i digitalnoj tranziciji. U okviru opisane komunikacijske strategije predstavit će se ciljevi koje Vlada želi ostvariti provedbom hrvatskog plana za oporavak i otpornost te mogućnosti za financiranje programa i projekata.

Planom su predviđena tri strateška komunikacijska cilja. Oni uključuju upoznavanje opće javnosti sa sadržajem NPOO-a, jačanje povjerenja javnosti u postupak provedbe transparentnim pristupom i informiranje o korisnosti članstva u EU-u kroz mogućnosti koje pruža NPOO. Hrvatska se prilagođenim porukama planira usmjeriti na tri glavne skupine: opću javnost, korisnike i multiplikatore, s naglaskom na medijima. Korišteni komunikacijski kanali uključivat će brifinge i konferencije za medije, redovita tematska priopćenja, tematske emisije, javna događanja i promotivne videozapise. Uspostavit će se posebna internetska stranica i organizirati informativna kampanja na društvenim mrežama Vlade.

Planira se niz koordiniranih komunikacijskih aktivnosti s Europskom komisijom, uključujući zajednička priopćenja za javnost, konferencije za medije, događanja s predstavnicima Europske komisije i suradnju u informativnoj kampanji na društvenim mrežama. Istaknut će se projekti koji svojim značajem i veličinom imaju posebnu važnost za Hrvatsku. Aktivnosti će biti proračunski neutralne ili uključene u zasebne troškovnike pojedinih projekata. Vlada planira pratiti utjecaj komunikacijskih mjera u smislu transparentnosti, informiranosti o mogućnostima NPOO-a i ulozi EU-a.

Samoprocjena sigurnosti

Hrvatski plan uključuje samoprocjenu sigurnosti za ulaganja u digitalne kapacitete i povezivost. Opisuje se nacrt pravilnika o načinu i rokovima provedbe mjera zaštite sigurnosti i cjelovitosti mreža i usluga koji je izradilo nacionalno regulatorno tijelo (HAKOM) i koji uključuje tehničke mjere navedene u „paketu sigurnosnih instrumenata za tehnologiju 5G". Predviđeno je da ta pravila stupe na snagu krajem ljeta 2021. Dodatne informacije o javnom državnom oblaku očekuju se u fazi provedbe. Tijekom provedbe plana trebalo bi pomno pratiti strateške mjere navedene u samoprocjeni sigurnosti.

Državne potpore

Pravila o državnim potporama i tržišnom natjecanju u potpunosti se primjenjuju na mjere koje se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Sredstva Unije koja se usmjeravaju preko tijela država članica, kao što su sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost, postaju državna sredstva i mogu činiti državnu potporu ako su ispunjeni svi ostali kriteriji iz članka 107. stavka 1. UFEU-a. Kad je to slučaj i kad postoji državna potpora, te se mjere moraju prijaviti Komisiji i ona ih mora odobriti prije nego što države članice mogu dodijeliti potporu, osim ako su te mjere obuhvaćene postojećim programom potpore ili su u skladu s primjenjivim odredbama uredbe o skupnom izuzeću, posebno Uredbe o općem skupnom izuzeću (GBER) kojom se određene kategorije potpora proglašavaju spojivima s

unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. UFEU-a. Ako postoji državna potpora i potrebno ju je prijaviti, država članica dužna je Komisiji prijaviti mjere državne potpore prije nego što ih dodijeli, u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a. U tom se pogledu analiza državnih potpora koju je Hrvatska provela u planu za oporavak i otpornost ne može smatrati prijavom državne potpore. Ako smatra da posebna mjera sadržana u planu za oporavak i otpornost podrazumijeva *de minimis* potporu ili potporu koja je izuzeta od obveze prijave, Hrvatska je dužna osigurati potpunu usklađenost s primjenjivim pravilima. Mjere iz plana trebale bi biti u skladu i s međunarodnim obvezama EU-a, što se posebno odnosi na pravila Svjetske trgovinske organizacije.

4. SAŽETAK OCJENE PLANA

4.1. Sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na ekonomsku i socijalnu situaciju

Hrvatskim planom za oporavak i otpornost, koji uključuje 6,4 milijarde EUR bespovratnih sredstava, uvodi se sveobuhvatan i prilično uravnotežen paket od 222 pojedinačne mjere (76 reformi i 146 ulaganja).

Hrvatski plan za oporavak i otpornost doprinosi općem cilju Mehanizma o promicanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Unije sveobuhvatnim upućivanjem na šest stupova koji su dio područja primjene Mehanizma za oporavak i otpornost (članak 3.): i. zelena tranzicija, ii. digitalna transformacija, iii. pametan, održiv i uključiv rast, iv. socijalna i teritorijalna kohezija, v. zdravstvena i ekonomska, socijalna i institucionalna otpornost te vi. politike za sljedeću generaciju. U tablici 4.1. u nastavku sažeto je prikazano kako svaka komponenta u hrvatskom planu za oporavak i otpornost pokriva jedan ili više od tih šest stupova.

Planom se općenito ostvaruje primjerena ravnoteža reformi i ulaganja usmjerenih na šest stupova i odražava ukupna raspodjela financijskih sredstava te izazovi s kojima se zemlja suočava. Sredstva dodijeljena za zelenu i digitalnu tranziciju u skladu su sa zahtjevima Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, stoga se planom znatno pridonosi tim stupovima. Stup zdravstvene, ekonomske, socijalne i institucionalne otpornosti financira se iz različitih komponenti; istovremeno, znatan broj komponenti doprinosi stupovima zelene i digitalne tranzicije, pametnog, održivog i uključivog rasta te socijalne i teritorijalne kohezije. Naposljetku, dvije potkomponente koje se odnose na obrazovanje, istraživanje i inovacije važan su doprinos stupu politika za sljedeću generaciju.

Tablica 4.1. Pokrivenost šest stupova Mehanizma komponentama hrvatskog plana za oporavak i otpornost

	Zelena tranzicija	Digitalna tranzicija	Pametan, održiv i uključiv rast	Socijalna i teritorijalna kohezija	Zdravlje, ekonomska, socijalna i institucionalna otpornost	Politike za sljedeću generaciju
1.1. Otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo	●	○	●	○		
1.2. Energetska tranzicija za održivo gospodarstvo	●	○	○	○	○	
1.3. Unapređenje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom	●			●	○	
1.4. Razvoj konkurentnog, energetski održivog i učinkovitog prometnog sustava	●	●	○	○		
1.5. Unapređenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom	○	●	○		○	
1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma	○	○	●	○		
2.1. Jačanje kapaciteta za izradu i provedbu javnih politika i projekata	●	○	●	○	●	
2.2. Daljnje unapređenje učinkovitosti javne uprave		●	○	○	●	
2.3. Digitalna transformacija društva i javne uprave		●	○			
2.4. Unapređenje upravljanja državnom imovinom		○		○	●	
2.5. Moderno pravosuđe spremno za buduće izazove	○	○			●	
2.6. Sprečavanje i suzbijanje korupcije		○		○	●	
2.7. Jačanje fiskalnog okvira					●	
2.8. Jačanje okvira za sprječavanje pranja novca					●	
2.9. Jačanje okvira za javnu nabavu			●		○	
3.1. Reforma obrazovnog sustava			○	○		●
3.2. Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta	○	○	●	○		●
4.1. Unapređenje mjera zapošljavanja i pravnog okvira za moderno tržište rada i gospodarstvo budućnosti	○	○		●	○	○
4.2. Unapređenje mirovinskog sustava kroz povećanje adekvatnosti mirovina				●	○	
4.3. Unapređenje sustava socijalne skrbi		○		●	●	
5.1. Jačanje otpornosti zdravstvenog sustava		●		○	●	
6.1.Inicijativa za obnovu zgrada: Obnova zgrada	●	○	○		○	
Ukupan broj komponenti koje znatno doprinose stupu	**6**	**5**	**5**	**4**	**9**	**2**

Legenda: „●” ulaganjima i reformama komponente znatno se doprinosi stupu;
„○” komponentom se djelomično doprinosi stupu

Zelena tranzicija

Hrvatski plan za oporavak i otpornost podupire zelenu tranziciju s više komponenti. Znatan doprinos zelenoj tranziciji pruža šest potkomponenti koje su usmjerene na klimatske i okolišne mjere te na očuvanje biološke raznolikosti, dok ostalih pet potkomponenti uključuje pojedinačne mjere s primjetnim doprinosom zelenoj tranziciji. Najveći doprinos (u vrijednosti od 789 milijuna EUR) namijenjen je za obnovu zgrada (C6.1.) i važan je napor u obnovi nakon potresa 2020. Dodatnih 658 milijuna EUR namijenjeno je za ulaganja u energetsku i energetsku učinkovitost (C1.2.), dok je 649 milijuna EUR namijenjeno za održivu i inovativnu mobilnost (C1.4). Za vodno gospodarstvo, kružno gospodarstvo, biološku raznolikost i ekosustave (C1.3.) namijenjen je iznos od 501 milijun EUR, a nekoliko mjera u okviru komponenti „Gospodarstvo" (C1.1.) i „Turizam" (C1.6.) namijenjeno je za potporu zelenoj tranziciji u obliku financijskih instrumenata u iznosu od 604 milijuna EUR. Naposljetku, 597 milijuna EUR namijenjeno je za poboljšanje prelaska na zelena radna mjesta, istraživanje i razvoj te inovacije, energetsku učinkovitost u pravosudnoj infrastrukturi i poljoprivredno-prehrambeni sustav (C1.5., C2.5., C2.6., C3., C4.).

Digitalna transformacija

Digitalne mjere uključene su u većinu komponenata hrvatskog plana, što odražava širinu i međusektorsku prirodu predviđenih djelovanja u području digitalizacije. Ukratko, može se ocijeniti da pet potkomponenti znatno doprinosi digitalnoj tranziciji, dok jedanaest ima djelomičan učinak. Najveća tranša dodijeljenih sredstva za digitalnu tranziciju dio je potkomponente o održivoj i inovativnoj mobilnosti (C1.4.) i iznosi 692 milijuna EUR. Razne mjere u okviru plana u ukupnom iznosu od 575 milijuna EUR potvrđuju znatan napor uložen u digitalizaciju javne uprave i povećanje digitalnih administrativnih kapaciteta, osobito u pravosuđu, radi unutarnje učinkovitosti i poboljšanja javnih usluga za građane. Konkretno, jedna je potkomponenta (C2.3.) izričito usmjerena na digitalnu transformaciju hrvatskog gospodarstva i društva, uz razne mjere za potporu digitalizaciji javne uprave i pružanju digitalnih javnih usluga. Ulaganja u digitalnu povezivost uključuju i ulaganja u digitalnu infrastrukturu u udaljenim i ruralnim područjima, koja zaostaju u pogledu digitalne uključenosti. Ulaganjima u okviru energetske potkomponente (C1.2.) u iznosu od 433 milijuna EUR te projektima u vrijednosti od 402 milijuna EUR u područjima obrazovanja (C3.1.), istraživanja i razvoja i inovacija (C3.2.) pridonijet će se i digitalnoj tranziciji. U okviru potkomponente o zdravstvu (C5.1.) većina mjera namijenjena je za digitalizaciju zdravstvenih usluga (44,1 milijuna EUR). Naposljetku, u mnogim se potkomponentama ulaganja usmjeravaju na digitalizaciju kojom se poboljšavaju konkurentnost, produktivnost, radne vještine i zapošljivost doprinosom u iznosu od 791 milijun EUR (C1.1, C1.3, C1.5, C1.6 i C4).

Pametan, održiv i uključiv rast

Brojne potkomponente uključuju mjere za poboljšanje poslovnog okruženja, potporu MSP-ovima i velikim poduzećima te potiču istraživanje i razvoj. Kako bi se ublažile negativne posljedice pandemije bolesti COVID-19, određene mjere u potkomponenti o gospodarstvu (C1.1.) i potkomponenti o turizmu (C1.6.) prilagođene su tako da potiču produktivnost i konkurentnost MSP-ova i turističkog sektora kombinacijom mjera, bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata za potporu ulaganjima i zapošljavanju, s posebnim naglaskom na zelenoj i digitalnoj tranziciji. Istodobno se mjerama iz

potkomponente za jačanje kapaciteta za izradu javnih politika (C2.1.) i potkomponente javne nabave (C2.9.) podupire bolje korištenje i veća apsorpcija sredstava EU-a, čime će se pridonijeti ekonomskoj koheziji u Hrvatskoj. Modernizacijom okvira za financiranje istraživanja te privlačenjem i zadržavanjem talenata potkomponenta o istraživanju i inovacijama (C3.2) doprinijet će se jačanju inovativnosti, produktivnosti i konkurentnosti hrvatskih poduzeća.

Potkomponenta o gospodarstvu (1.1.) uključuje ulaganja te više regulatornih i administrativnih izmjena za koje se očekuje da će povećati produktivnost i konkurentnost hrvatskih poduzeća. Ta potkomponenta uključuje mjere u vrijednosti od oko 740 milijuna EUR, odnosno 11,5 % ukupnih sredstava dodijeljenih Hrvatskoj. Obuhvaća više od 100 mjera za smanjenje administrativnog i parafiskalnog opterećenja poduzeća za najmanje 400 milijuna EUR i nastavak liberalizacije reguliranih profesija kako bi se dodatno poboljšalo poslovno okruženje u Hrvatskoj. Nastavlja se i digitalizacija javnih usluga za poduzeća. Znatna sredstva u okviru komponente o gospodarstvu (560 milijuna EUR) namijenjena su za poboljšanje pristupa poduzeća kapitalu kako bi im se povećala konkurentnost, produktivnost, poslovni procesi prilagodili zelenoj i digitalnoj tranziciji te posebno povećala njihova ulaganja u zelenu tehnologiju. Tom komponentom posebna se pozornost posvećuje potpori kulturnom i kreativnom sektoru, koje je pandemija posebno teško pogodila, digitalizacijom njihovih usluga i fundusa radi uvođenja održivijeg poslovnog modela. Naposljetku, tom se komponentom predviđa izmjena pravnog okvira i poboljšanje učinkovitosti programa potpore inovacijama te pružanje prilagođene potpore inovativnim novoosnovanim poduzećima i MSP-ovima kako bi se znatno povećao inovacijski kapacitet hrvatskih poduzeća i potaknula privatna ulaganja u istraživanje i razvoj.

Planom se hrvatski turistički sektor nastoji učiniti održivijim isticanjem slabije razvijenih regija i turističkih proizvoda. Potkomponenta 1.6. (u iznosu od 290 milijuna EUR) namijenjena je za potporu oporavku i povećanje otpornosti turističkog sektora, koji je jedan od glavnih pokretača rasta hrvatskog gospodarstva, a posebno je teško pogođen ograničenjima uvedenima radi suzbijanja pandemije. Plan je usmjeren na razvoj turizma i sve veću primjenu digitalne tehnologije u tom sektoru modernizacijom infrastrukture kako bi se povećala njegova energetska učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije te istodobno poticala izrada novih poslovnih planova u skladu s načelima kružnog gospodarstva. Dodatni je cilj te potkomponente povećati privlačnosti manje razvijenih turističkih odredišta u unutrašnjosti, povećanjem njihove kvalitete i produljenjem sezone, poticanjem održivih oblika turizma i razvojem turističke infrastrukture.

Socijalna i teritorijalna kohezija

Cilj je plana jačanje socijalne kohezije uglavnom mjerama politika tržišta rada i odgovarajućim razvojem vještina, usmjerenima i na ranjive skupine, te preoblikovanjem socijalnih politika kako bi im se poboljšao kapacitet za smanjenje siromaštva. Kako bi se to postiglo, reforme i ulaganja iz potkomponente 4.1. prilagođeni su trenutačnim i budućim potrebama tržišta rada i uglavnom su usmjereni na vještine potrebne za zelenu i digitalnu tranziciju gospodarstva. Ukupna sredstva namijenjena za potkomponentu tržišta rada (4.1.) iznose 179 milijuna EUR, a većina je namijenjena za uspostavu sustava vaučera u obrazovanju odraslih usmjerenog na prekvalifikaciju, usavršavanje ili stjecanje novih vještina za zelenu i digitalnu tranziciju. Nadalje, kako bi se

riješio problem niske stope radne aktivnosti kao jednog od najvećih izazova na hrvatskom tržištu rada, aktivne politike tržišta rada usmjerit će se na povećanje konkurentnosti i zapošljivosti ranjivih skupina, dugotrajno nezaposlenih, neaktivnih i mladih osoba u skupini NEET. Nadalje, mjerama za smanjenje siromaštva u potkomponentama mirovinskog osiguranja (C4.2.) i socijalnih politika (C4.3.) može se znatno poboljšati socijalna kohezija.

Očekuje se da će se provedbom različitih mjera u okviru plana poduprijeti teritorijalna kohezija Hrvatske. Te mjere uključuju širenje i nadogradnju mrežne infrastrukture radi boljeg povezivanja regija, uvođenje novih elektroničkih usluga i poboljšanje regulatornog okvira. Konkretno, potkomponentom o vodnom gospodarstvu i gospodarenju otpadom (C1.3.) predviđena su ulaganja u iznosu od 700 milijuna EUR za obnovu i popravak 775 km mreža javne odvodnje otpadnih voda i 226 km vodoopskrbnih mreža te poboljšanje zaštite od poplava u rizičnim područjima. Osim toga, 386 milijuna EUR u potkomponenti o prometu (C1.4.) namijenjeno je za poboljšanje upravljanja i fizičke infrastrukture cestovnog, željezničkog i pomorskog prometa, čime će se poboljšati dostupnost i povezanost slabije naseljenih područja. Očekuje se da će se planom dodatno smanjiti teritorijalna rascjepkanost davanjem prednosti slabije razvijenim regijama pri pružanju financijske potpore poduzećima u okviru potkomponente o gospodarstvu (C1.1.) i potkomponente o turizmu (C1.6.) te uspostavom kvalitetnog i učinkovitog sustava lokalne i regionalne samouprave poticanjem funkcionalne i stvarne integracije jedinica lokalne samouprave.

Zdravstvena i ekonomska, socijalna i institucionalna otpornost s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krizu i kapaciteta za odgovor na krizu

Uzimajući u obzir iznimne okolnosti uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, u hrvatskom planu za oporavak i otpornost prepoznaje se da je zdravstvo (C5.1.) jedan od ključnih sektora za postizanje pripravnosti i otpornosti na krizu. Iznos od 340 milijuna EUR u potpunosti je namijenjen za poboljšanje zdravstvenog sustava u smislu potrebnih strukturnih promjena te zahtjeva u pogledu infrastrukture i medicinske opreme. Reformski napori usmjereni su na potporu dugoročnoj financijskoj održivosti sektora uspostavom zajedničke nabave za nacionalne zdravstvene ustanove. Osim toga, restrukturiranjem i reorganizacijom osnovnih zdravstvenih usluga nastoji se postići dugoročna održivost usluga i učinkovito korištenje postojećih ljudskih resursa. Planom će se podupirati ulaganja u razvoj usklađenih standarda, poticati prihvaćanje suvremenih praksi liječenja i osigurati specijalističko usavršavanje medicinskog osoblja. Predviđene su mjere za poticanje potpune teritorijalne pokrivenosti primarnom zdravstvenom zaštitom i dostupnost lijekova, čime bi se poboljšala otpornost i pripravnost sustava te istovremeno povećala kvaliteta života u ruralnim, udaljenim i otočkim područjima. Osim toga, digitalizacijom bi se trebale omogućiti teleusluge i bolje iskorištavanje ograničenih resursa i kapaciteta.

Ulaganja u dugotrajnu skrb iznose 82 milijuna EUR i usmjerena su na potporu razvoju usluga u obitelji i zajednici uz osiguravanje pristupa institucijskoj skrbi osobama kojima je potrebna. Reformama uključenima u potkomponentu o socijalnim politikama (4.3.) nastoji se poduprijeti prelazak na izvaninstitucijsku dugotrajnu skrb, posebno za starije odrasle osobe. Nadalje, stvaranjem usklađenih standarda kvalitete za posebne usluge i daljnjim razvojem usluge socijalnog mentorstva omogućit će se širi prelazak na pružanje usluga u zajednici.

Potkomponenta o jačanju javnih politika (C2.1.) i potkomponenta o javnoj upravi (C2.2.) posebno su posvećene jačanju javne uprave, a otpornosti institucija znatno doprinose i drugi dijelovi plana. Potkomponenta 2.1. uključuje mjere za jačanje mehanizama za koordinaciju i upravljanje javnim politikama, a potkomponentom 2.2. poboljšat će se postupci za zapošljavanje, zadržavanje i sustav plaća javnih službenika s ciljem poboljšanja kvalitete javnih usluga na svim razinama vlasti. Potkomponenta pravosuđe (C2.5.) i potkomponenta o suzbijanju korupcije (C2.6.) obuhvaćaju reforme i ulaganja u ukupnom iznosu od 100 milijuna EUR, kojima bi trebalo znatno poboljšati učinkovitost pravosuđa i sustava za suzbijanje korupcije, skratiti trajanje sudskih postupaka i smanjiti broj neriješenih sudskih predmeta. Zakonodavne promjene u fiskalnoj potkomponenti (C2.7.), reforme okvira za sprečavanje pranja novca (C2.8.) te razvoj boljih alata za predviđanje pridonijet će ublažavanju rizika i pripravnosti na krizu. Mjerama iz potkomponente o javnoj nabavi (C2.9.) ojačat će se okvir javne nabave, što će dovesti do bolje apsorpcije sredstava EU-a i poboljšati učinkovitost javnih rashoda. Naposljetku, provedbom preporuka OECD-a o upravljanju državnim poduzećima i daljnjim smanjenjem portfelja državne imovine poboljšat će se upravljanje državnom imovinom i povećati gospodarska otpornost javnog sektora.

Politike za sljedeću generaciju, djecu i mlade, kao što su obrazovanje i vještine.

Plan uključuje važne mjere usmjerene na djecu i mlade radi potpore obrazovanju i budućnosti sljedeće generacije. Tim se pitanjima najveća pozornost posvećuje u potkomponenti o obrazovanju (C3.1.) i potkomponenti o istraživanju i inovacijama (C3.2.). Plan uključuje mjere za reformu obrazovnog sustava infrastrukturnim ulaganjima kako bi se povećalo sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te produljilo obvezno obrazovanje na osnovnoškolskoj razini i nižim razinama srednjoškolskog obrazovanja. Očekuje se da će se tim mjerama, zajedno s reformom kurikuluma, vidljivo poboljšati obrazovni ishodi, a modernizacijom visokog obrazovanja trebala bi se poboljšati njegova relevantnost za tržište rada. Nadalje, očekuje se da će se mjerama za jačanje privlačnosti istraživačkih karijera, kao što su stipendije za studente u područjima znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) i informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT), poticati razvoj vještina i povećati zapošljivost.

Uzimajući u obzir sve reforme i ulaganja koje je Hrvatska predvidjela, njezin plan za oporavak i otpornost u velikoj mjeri predstavlja sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na ekonomsku i socijalnu situaciju i time primjereno doprinosi šest stupova iz članka 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, vodeći računa o specifičnim izazovima Hrvatske i sredstvima koja su joj dodijeljena. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.1. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.2. Veza s preporukama za Hrvatsku i europskim semestrom

Prema Uredbi, očekuje se da plan za oporavak i otpornost doprinese djelotvornom svladavanju znatnog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama upućenima Hrvatskoj, uključujući njihove fiskalne aspekte, i u preporukama danima na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011, prema potrebi, ili izazova utvrđenih u drugim relevantnim dokumentima koje je Komisija službeno donijela u kontekstu europskog semestra.

Ocjena po izazovima

Tablica 4.2. sadržava pregled odabranih izazova, povezanih preporuka za Hrvatsku (CSR) i šest komponenti hrvatskog plana za oporavak i otpornost.

Javne financije

Hrvatski plan za oporavak i otpornost sadržava dvije reforme u potkomponentama 2.7. i 2.2. za jačanje proračunskog okvira i praćenje potencijalnih obveza na središnjoj i lokalnoj razini (CSR 2019.1.1.). Potkomponenta 2.7. usmjerena je na daljnje jačanje fiskalnog okvira i fiskalne discipline izmjenom Zakona o proračunu kako bi se unaprijedili proračunski procesi, poboljšalo financijsko izvještavanje i razvio model makroekonomskih projekcija. Jačanje fiskalnog okvira jedan je od osnovnih elemenata unapređenja održivosti javnih financija, koja pak doprinosi makroekonomskoj stabilnosti te stvara preduvjete za povećanje potencijalne stope rasta, kao i za gospodarski oporavak i otpornost. Tom potkomponentom djelomično je obuhvaćena preporuka CSR 2020.1.1. o provođenju fiskalnih politika s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija. Potkomponentom 2.2. doprinosi se provedbi preporuka za Hrvatsku mjerama za postizanje funkcionalnije i održivije lokalne samouprave daljnjom optimizacijom jedinica lokalne samouprave.

Tržište rada, obrazovanje i mjere socijalne politike

Reformama i ulaganjima u okviru potkomponente 4.1. provode se preporuke u vezi s mjerama i institucijama tržišta rada (CSR 2019.2.3. i 2020.2.1.). Planom je predviđeno donošenje aktivnih politika tržišta rada kojima će se poticati zapošljavanje i samozapošljavanje povezano sa zelenom i digitalnom tranzicijom. Cilj je planiranih intervencija olakšati uključivanje ranjivih skupina na tržište rada i pratiti rezultate tržišta rada poboljšanjem poslovnih procesa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Ulaganja u okviru te potkomponente uključuju financiranje vaučera za akreditirane programe obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja odraslih za stjecanje vještina potrebnih na tržištu rada. Te mjere imaju potencijala za povećanje konkurentnosti i zapošljivosti radne snage u skladu s potrebama tržišta rada, a posebno su usmjerene na aktivaciju dugotrajno nezaposlenih osoba i neaktivnog stanovništva. Cilj je predložene reforme radnog zakonodavstva uspostaviti jasan i moderan zakonodavni okvir kojim će se poboljšati radni uvjeti i ravnoteža privatnog i poslovnog života, bolje regulirati novi oblici rada i potaknuti prelazak s ugovora na određeno vrijeme na ugovore na neodređeno vrijeme i s neprijavljenog na prijavljeni rad.

Potkomponentom 3.1. hrvatskog plana provodi se preporuka o provođenju reforme sustava obrazovanja i poboljšanju pristupa obrazovanju i osposobljavanju na svim razinama, njihove kvalitete i relevantnosti za tržište rada (CSR 2019.2.1.) te preporuka o promicanju stjecanja vještina (CSR 2020.2.4.). Ona uključuje reformu obrazovnog sustava s ciljem poboljšanja pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i povećanja kvalitete nastave i ishoda učenja. Plan uključuje i mjere za povećanje broja obveznih nastavnih sati u osnovnim školama, uvođenje modela cjelodnevne nastave, povećanje broja upisanih učenika u gimnazije i usklađivanje nastavnih programa s potrebama tržišta rada. Uključuje i komplementarna infrastrukturna ulaganja u vrtiće, škole i digitalnu infrastrukturu visokih učilišta. Mjere u okviru potkomponente 3.1. pridonijet će provedbi preporuke Vijeća za 2020. o promicanju stjecanja vještina (CSR 2020.2.4.). Osnovne vještine promicat će se povećanjem broja obveznih nastavnih sati u osnovnim školama i povezanim reformama.

Ulaganjima u okviru te potkomponente podupirat će se i digitalna transformacija visokog obrazovanja i olakšati e-učenje, što uključuje ulaganja u digitalnu nastavnu infrastrukturu i razvoj digitalnih nastavnih alata. Stjecanje vještina djelomično se promiče i u okviru potkomponente 4.1. uvođenjem sustava vaučera za prekvalifikaciju i usavršavanje ranjivih skupina, potkomponente 1.6. mjerama za jačanje znanja i vještina u turizmu učenika i nezaposlenih osoba i potkomponente 1.1. financiranjem sustava vaučera za osposobljavanje u svrhu poboljšanja digitalnih vještina.

Potkomponenta 4.3. usmjerena je na izazove prisutne u hrvatskom sustavu socijalne skrbi u smislu socijalnih naknada i socijalnih usluga. Naime, predložene reforme i ulaganja odnose se na preporuke Hrvatskoj da konsolidira socijalne naknade i poboljša njihov učinak na smanjenje siromaštva (CSR 2019.2.2.), da poboljša adekvatnost naknada za nezaposlenost i programe minimalnog dohotka (CSR 2020.2.2.) te da poveća pristup digitalnoj infrastrukturi i uslugama (CSR 2020.2.3.). Mjere u okviru potkomponente 4.3. odnose se na povećanje osnovnog iznosa i obuhvata zajamčene minimalne naknade (glavna naknada za smanjenje siromaštva na nacionalnoj razini) te na spajanje naknada s istim funkcijama u cilju poboljšanja obuhvata, adekvatnosti i usmjerenosti socijalnih naknada. Ulaganjima u digitalizaciju sustava socijalnih naknada pojednostavnit će se pristup i pregled nad vrstom i iznosom socijalnih naknada na koje korisnici imaju pravo na nacionalnoj razini i na razini jedinica lokalne i regionalne samouprave. Planom je predviđen i razvoj novih socijalnih usluga (socijalno mentorstvo i obiteljski suradnici) radi sprečavanja institucionalizacije i socijalne isključenosti, kao i mjere potpore za prelazak na dugotrajnu skrb u vlastitom domu i u zajednici za starije osobe. Kombinirani učinak tih mjera trebao bi doprinijeti smanjenju siromaštva, sprečavanju socijalne isključenosti i razvoju socijalnih usluga prilagođenih ranjivim skupinama, a time i izgradnji otpornijeg društva.

Zdravstvo

Potkomponenta 5.1. plana odnosi se na preporuku o promicanju uravnotežene zemljopisne raspoređenosti zdravstvenih radnika i ustanova, bliže suradnje upravnih tijela na svim razinama i ulaganja u e-zdravstvo (CSR 2020.1.2.). Potkomponenta 5.1. uključuje ulaganja u iznosu od više od 340 milijuna EUR za rješavanje problema otpornosti i održivosti zdravstvenog sustava, zbog kojih je očekivani životni vijek kraći od prosjeka EU-a, a preventivna, kronična i dugotrajna skrb nedovoljno razvijena. Glavne mjere uključuju unapređenje digitaliziranog sustava zajedničke javne nabave, nabavu nove medicinske opreme, povećanje broja liječnika, medicinskih sestara i drugih zdravstvenih radnika, uvođenje novog modela skrbi za pacijente, funkcionalnu integraciju bolnica i jačanje dnevnih bolnica na sekundarnoj i tercijarnoj razini. Glavni je cilj reformi i ulaganja u okviru te potkomponente poboljšati učinkovitost, kvalitetu, dostupnost i financijsku održivost zdravstvenog sustava.

Zelena i digitalna tranzicija i druge strukturne politike

Planom za oporavak i otpornost provode se preporuke koje se odnose na smanjenje emisija i učinkovitiji prometni sustav, daljnju dekarbonizaciju energetskog sektora i povećanje energetske učinkovitosti u svim sektorima te na poboljšanje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom. Mjerama i ulaganjima u okviru plana doprinosi se provedbi preporuke Hrvatskoj (CSR 2020.3.6.) da usmjeri ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju, osobito u okolišnu infrastrukturu. Više potkomponenata hrvatskog plana (1.1., 1.2.,

1.3., 1.4., 1.5. i 6.1.) doprinosi ostvarenju tog cilja jer obuhvaćaju mjere za promicanje ulaganja u čistu i učinkovitu energiju, hvatanje i skladištenje ugljika, učinkovit i održiv prometni sustav, unapređenje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom i dekarbonizaciju zgrada.

Potkomponentom 1.2. o energetskoj tranziciji provode se preporuke Vijeća da se ulaganja usmjere u energetsku učinkovitost, obnovljive izvore energije i okolišnu infrastrukturu te u zelenu tranziciju prema čistoj i učinkovitoj proizvodnji i korištenji energije (CSR 2019.3.3. i CSR 2020.3.8.). Za tu se potkomponentu izdvaja više od 10 % sredstava u okviru plana, a njezin je cilj olakšati dekarbonizaciju sektora energetike i prometa, među ostalim razvojem inovativnih tehnologija. Time bi se doprinijelo ostvarenju udjela od 36,6 % obnovljivih izvora energije, koji je kao dio cilja EU-a za 2030. utvrđen u Nacionalnom energetskom i klimatskom planu Hrvatske, i ostvarenju cilja EU-a za energetsku učinkovitost do 2030. od 32,5 %[15]. Doprinijelo bi se i ostvarenju udjela od 14 % obnovljivih izvora energije u prometu do 2030. Reforme u okviru potkomponente 1.2. sastoje se od zakonodavnih inicijativa za i. uklanjanje prepreka i administrativnih procedura kojima se ograničava korištenje izvora obnovljivih izvora energije, uključujući uvođenje premijskog sustava za potporu ulaganjima u obnovljive izvore energije; ii. dovršetak certificiranja operatora transportnih sustava za plin; i iii. promicanje korištenja alternativnih goriva u prometu, uključujući vodik i napredna biogoriva. Ulaganja su usmjerena na promicanje proizvodnje vodika iz obnovljivih izvora kao alternativnog goriva, hvatanje i skladištenje ugljika, izgradnju biorafinerije za proizvodnju naprednih biogoriva, digitalizaciju energetskog sustava, poticanje energetske učinkovitosti te na obnovljive izvore energije, a sve u cilju dekarbonizacije energetskog i prometnog sektora.

Planom su obuhvaćene i preporuke da se ulaganja usmjere u održiv gradski i željeznički promet (CSR 2019.3.3., CSR 2020.3.7.). Potkomponenta 1.4. o razvoju konkurentnog, energetski održivog i učinkovitog prometnog sustava može znatno doprinijeti provedbi te preporuke. U okviru te potkomponente 11,4 % ukupnih ulaganja iz plana izdvaja se za razvoj ujednačene prometne mreže s razvijenom željezničkom infrastrukturom i infrastrukturom za javni promet te intermodalnost, povećanje udjela vozila i plovila na alternativni pogon, smanjenje emisija stakleničkih plinova i ekološkog otiska prometnog sektora te za poticanje održive mobilnosti ljudi i dobara. Potkomponenta uključuje reforme i ulaganja u sve vidove prometa (željeznički, cestovni, pomorski, zračni i javni gradski promet te promet unutarnjim plovnim putovima) te pokriva sve regije Hrvatske.

Potkomponentom 2.3. plana doprinosi se provedbi preporuke da se poveća pristup digitalnoj infrastrukturi i uslugama i ulaganja usmjere u širokopojasni brzi internet (CSR 2020.2.3. i CSR 2020.3.9.). Potkomponenta je usmjerena na digitalnu transformaciju hrvatskog društva i javne uprave. Uključuje reforme i ulaganja za digitalizaciju javne uprave i

[15] Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeiranak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. i Bertoldi, P., *National Energy and Climate Plans for 2021-2030 under the EU Energy Union* (Nacionalni energetski i klimatski planovi za razdoblje 2021.–2030. u okviru energetske unije EU-a), JRC122862.

poboljšanje pružanja i kvalitete digitalnih javnih usluga te reforme i ulaganja u povezivost uz mjere za pružanje pristupa mrežama vrlo velikog kapaciteta u ruralnim područjima.

Potkomponenta 3.2. o podizanju istraživačkog i inovacijskog kapaciteta doprinosi provedbi preporuke da se investicijska politika usmjeri na istraživanje i inovacije (CSR 2019.3.1.). Ta potkomponenta uključuje niz reformi i ulaganja u cilju i. unapređenja sustava institucionalnog financiranja sveučilišta i znanstvenih instituta radi poticanja znanstvene izvrsnosti i promicanja istraživačkih suradnji i prijenosa znanja uvođenjem financiranja temeljenog na rezultatima, ii. povećanja ulaganja u istraživačku infrastrukturu i organizacijske kapacitete sveučilišta i znanstvenih instituta, što će omogućiti veću kvalitetu znanstvenog istraživanja i povećati privlačnost znanstvenih karijera u Hrvatskoj, iii. uvođenja novog poticajnog okvira za napredovanje te razvoj karijera istraživača, u skladu sa specifičnostima znanstvenih područja, čime će se privući i zadržati mladi znanstvenici iz Hrvatske i kvalitetni inozemni znanstvenici, iv. uvođenja učinkovitijeg institucionalnog i programskog okvira za programe financiranja istraživanja i razvoja.

Javna uprava, pravosuđe i poslovno okruženje

Potkomponentom 2.2. plana doprinosi se svladavanju izazova hrvatske javne uprave utvrđenih u više preporuka za Hrvatsku (2019.1.2., 2019.2.4. i 2020.4.1.). Potkomponentom 2.2. predviđeno je uvođenje novog modela plaća i rada u državnoj i javnoj službi, nadogradnja sustava upravljanja ljudskim resursima i poticanje vertikalne i horizontalne mobilnosti. Cilj je i unaprijediti postupak zapošljavanja u državnoj službi osnaživanjem sustava prijema i daljnjim poboljšanjem kompetencija državnih službenika. Planom se djelomično rješava pitanje visoke razine fragmentacije hrvatske javne uprave na lokalnoj razini, zbog koje postoji mnogo malih jedinica lokalne samouprave koje često nemaju adekvatne financijske i administrativne resurse za pružanje usluga iz svoje nadležnosti, što dovodi do velikih razlika u pružanju javnih usluga. Mjerama u okviru potkomponente 2.2. potiče se funkcionalno i stvarno spajanje jedinica lokalne samouprave. Reforme u javnoj upravi podupiru se ciljanim ulaganjima u digitalizaciju javne uprave, interoperabilnost, unapređenje IT sustava, među ostalim u području upravljanja ljudskim resursima.

Potkomponenta 2.1. plana namijenjena je povećanju kapaciteta i učinkovitosti javne uprave za izradu i provedbu javnih projekata i politika na središnjoj i lokalnoj razini (CSR 2019.3.4. i 2020.4.1.). Opći je cilj predviđenih mjera poboljšati kvalitetu izrade javnih politika, povećati kapacitet javne uprave unapređenjem koordinacije među relevantnim ministarstvima i poboljšati fazu provedbe. Konkretnije, reformom će se ojačati mehanizmi koordinacije i integracije javnih politika, povezati dosad odvojeni procesi i postupci, proširiti obuhvat i primjena postupaka procjene učinaka javnih politika i propisa te profesionalizirati poslovi strateškog planiranja i procjene učinaka propisa. Te se mjere podupiru ulaganjima u digitalizaciju postupaka za strateško planiranje i procjenu učinaka te ulaganjima za pružanje pomoći krajnjim korisnicima u pripremi natječajne projektno-tehničke dokumentacije.

Planom se provode preporuke da se unaprijedi učinkovitost pravosuđa, skrati trajanje sudskih postupaka i unaprijedi elektronička komunikacija na sudovima (CSR 2020.4.2. i CSR 2019.4.3.)[16]. Jedan je od osnovnih strateških ciljeva istaknutih u planu poboljšati djelotvornost pravosudnog sustava kako bi se pridonijelo razvoju gospodarstva i odgovorilo na očekivanja građana u pogledu daljnjeg jačanja vladavine prava. Te reforme uključuju mjere kao što su izmjene Zakona o parničnom postupku i poboljšanja poslovnih procesa na sudovima koja će doprinijeti smanjenju broja neriješenih predmeta i skraćivanju sudskih postupaka kako bi se ostvarilo transparentno i učinkovito upravljanje pravosudnim sustavom. Ta potkomponenta uključuje i ulaganja za poboljšanje digitalizacije pravosudnog sustava, posebno elektroničke komunikacije između sudova i stranaka te nadogradnju IKT sustava za upravljanje predmetima.

Potkomponentama 2.6. i 2.9. doprinosi se provedbi preporuke da se unaprijedi sprečavanje i sankcioniranje korupcije, osobito na lokalnoj razini (CSR 2019.4.2.). Potkomponenta 2.6. uključuje mjere za i. povećanje učinkovitosti, koherentnosti i otvorenosti nadležnih tijela u borbi protiv korupcije, ii. unapređenje provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama, iii. unapređenje korporativnog upravljanja trgovačkim društvima u većinskom vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave i iv. jačanje kapaciteta sudske zaštite u postupcima javne nabave. Iako je potkomponenta 2.9. prvenstveno namijenjena unapređenju transparentnosti i učinkovitosti javne nabave, njome se doprinosi i borbi protiv korupcije skraćenjem prosječnih rokova za rješavanje žalbi i nadogradnjom funkcija postojećeg sustava javne nabave.

Potkomponenta 1.1. plana odnosi se na preporuke da se poboljša poslovno okruženje u Hrvatskoj i uklone prepreke rastu i ulaganjima (CSR 2019.4.4., 2019.4.5. i 2020.3.1., 2020.3.2., 2020.3.3.). U toj se potkomponenti zauzima opći horizontalni pristup uklanjanju nekih strukturnih slabosti hrvatskog gospodarstva, kao što su opterećujuće poslovno okruženje, relativno niska razina ulaganja privatnog sektora i ograničen pristup najinovativnijih poduzeća financiranju. Tom potkomponentom su obuhvaćene preporuke Hrvatskoj da osigura likvidnost malim i srednjim poduzećima, smanji parafiskalne namete i pretjeranu regulaciju tržišta proizvoda i usluga, promiče privatna ulaganja te da usmjeri ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju. Paket reformi uključuje daljnju liberalizaciju reguliranih profesija, povećanje pristupa kreditima uz pomoć dodjelom bespovratnih sredstava, povlaštenih zajmova i vlasničkih instrumenata, privlačenje izravnih stranih ulaganja i potporu kulturnom i kreativnom sektoru u digitalnoj tranziciji. Predložene mjere trebale bi pomoći da se postigne bolja raspodjela kapitala u gospodarstvu jer obuhvaćaju izmjene regulatornog okvira kojima se potiču ulaganja privatnog sektora. Reforme uključuju bespovratna sredstva i povlaštene financijske instrumente za potporu poduzetnicima, posebno za uvođenje zelenih tehnologija, te poboljšanje pristupa alternativnim i inovativnim načinima financiranja. Ulaganjima se također podupiru, primjerice, digitalizacija usluga državne i

[16] Prema Pregledu stanja u području pravosuđa u EU-u za 2021., Hrvatska je i dalje među zemljama EU-a sa znatnim brojem neriješenih predmeta i trajanjem postupaka, a informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) za upravljanje predmetima i elektronička komunikacija između sudova i stranaka i dalje su među najslabije razvijenima u EU-u.

javne administracije koje se pružaju poslovnom sektoru te intervencije za potporu digitalnoj transformaciji hrvatskih poduzeća pružanjem financijske potpore za digitalizaciju poslovanja.

Potkomponenta 2.4. odnosi se na preporuku o poboljšanju korporativnog upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu i intenziviranju prodaje nestrateške imovine (CSR 2019.4.1.). Poduzeća u državnom vlasništvu imaju važnu ulogu u hrvatskom gospodarstvu. Predložene reforme uključuju ažuriranje popisa poduzeća u državnom vlasništvu od strateškog interesa za Hrvatsku i donošenje novog zakona kojim bi se provele preporuke OECD-a, uskladio regulatorni okvir za korporativno upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu te ojačala autonomija i neovisnost uprave u poduzećima u državnom vlasništvu. Daljnje mjere usmjerene su na jačanje ljudskih i institucionalnih kapaciteta na razini središnje države u cilju utvrđivanja financijskih i operativnih ciljeva poduzeća u državnom vlasništvu. Plan uključuje i obvezu, iako ograničenu, da se smanji broj nestrateških poduzeća u državnom vlasništvu. Općenito, poboljšanje korporativnog upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu, a time i njihove učinkovitosti, u kombinaciji s kontinuiranim smanjenjem portfelja državne imovine može dovesti do značajnog porasta ukupne produktivnosti. Potkomponenta 2.4. doprinosi i ispunjenju obveza Hrvatske nakon pristupanja ERM-u II. Ukupno gledano, plan sadržava sveobuhvatan paket reformi i ulaganja namijenjenih prevladavanju izazova utvrđenih u okviru europskog semestra, osobito u preporukama za Hrvatsku.

Uzimajući u obzir reforme i ulaganja koje Hrvatska planira provesti, očekuje se da će njezin plan za oporavak i otpornost doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili znatnog dijela izazova utvrđenih u preporukama za Hrvatsku ili izazova iz drugih relevantnih dokumenata koje je Komisija službeno donijela u okviru europskog semestra te plan za oporavak i otpornost predstavlja prikladan odgovor na ekonomsku i socijalnu situaciju Hrvatskoj. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.2. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

Tablica 4.2. Pregled izazova Hrvatske utvrđenih u preporukama za Hrvatsku za 2019. i 2020. i komponente/potkomponente hrvatskog NPOO-a

Izazovi (kako su utvrđeni u odjeljku 2.)	Povezani CSR (2019.–2020.)	C1.1. Jačanje konkurentnosti i zelena tranzicija gospodarstva	C1.2. Energetska tranzicija za održivo gospodarstvo	C1.3. Unapređenje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom	C1.4. Razvoj konkurentnog, energetski održivog i učinkovitog prometnog sustava	C1.5. Unapređenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom	C1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma	C2.1. Jačanje kapaciteta za razvoj i provedbu javnih politika i projekata	C2.2. Daljnje unapređenje učinkovitosti javne uprave	C2.3. Digitalna transformacija društva i gospodarstva	C2.4. Unapređenje upravljanja državnom imovinom	C2.5. Unapređenje učinkovitosti pravosuđa	C2.6. Jačanje okvira za sprečavanje korupcije	C2.7. Jačanje fiskalnog okvira	C2.8. Jačanje okvira za sprječavanje pranja novca	C2.9. Javna nabava	C3.1. Reforma obrazovnog sustava	C3.2. Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta	C4.1. Unapređenje mjera zapošljavanja i pravnog okvira za moderno tržište rada	C4.2. Razvoj i unapređenje mirovinskog sustava	C4.3. Unapređenje sustava socijalne skrbi	C5.1. Jačanje otpornosti zdravstvenog sustava	C6.1. Dekarbonizacija zgrada
Javne financije																								
Fiskalna politika i fiskalno upravljanje	2019. 1.1.								●					●										
Financijski sektor																								
Pristup financiranju	2020. 3.1.	●	○	○	○	○	○																	
Tržište rada, obrazovanje i socijalne politike																								
Aktivne politike tržišta rada	2019. 2.3., 2020. 2.1.																			●				
Plaće i određivanje plaća	2019. 2.4.								●															
Smanjenje siromaštva i socijalna uključenost	2019. 2.2., 2020. 2.2.																			●	●	●		
Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	2019. 2.1., 2020. 2.4.	○					○			○							●			●		○	○	
Zdravstvo																								
Zdravstvo	2020. 1.2.																					●	●	
Zelena i digitalna tranzicija i druge strukturne politike																								
Istraživanje i inovacije	2019. 3.1.	○			○														●					
Energija, resursi i klimatske promjene	2019. 3.3., 2020. 3.8.		●	○																				●
Promet	2019. 3.2., 2020. 3.7.		○		●																			
Zelena i digitalna tranzicija	2020. 3.6., 2020. 3.9., 2020. 2.3.	●	●	●	●	●	○			●													●	●
Javna uprava, pravosuđe i poslovno okruženje																								
Poslovno okruženje	2019. 4.4., 4.5. i 2020. 3.2., 3.3., 3.4., 3.5.	●	●	●	●		○																	

Izazovi (kako su utvrđeni u odjeljku 2.)	Povezani CSR (2019.–2020.)	C1.1. Jačanje konkurentnosti i zelena tranzicija gospodarstva	C1.2. Energetska tranzicija za održivo gospodarstvo	C1.3. Unapređenje vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom	C1.4. Razvoj konkurentnog, energetski održivog i učinkovitog prometnog sustava	C1.5. Unapređenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom	C1.6. Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma	C2.1. Jačanje kapaciteta za razvoj i provedbu javnih politika i projekata	C2.2. Daljnje unapređenje učinkovitosti javne uprave	C2.3. Digitalna transformacija društva i gospodarstva	C2.4. Unapređenje upravljanja državnom imovinom	C2.5. Unapređenje učinkovitosti pravosuđa	C2.6. Jačanje okvira za sprečavanje korupcije	C2.7. Jačanje fiskalnog okvira	C2.8. Jačanje okvira za sprječavanje pranja novca	C2.9. Javna nabava	C3.1. Reforma obrazovnog sustava	C3.2. Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta	C4.1. Unapređenje mjera zapošljavanja i pravnog okvira za moderno tržište rada	C4.2. Razvoj i unapređenje mirovinskog sustava	C4.3. Unapređenje sustava socijalne skrbi	C5.1. Jačanje otpornosti zdravstvenog sustava	C6.1. Dekarbonizacija zgrada
Javna uprava	2019. 1.2., 2019. 3.4., 2020. 4.1.							●	●	●						●							
Poduzeća u državnom vlasništvu	2019. 4.1.										●												
Građansko pravosuđe	2019. 4.3., 2020. 4.2.											●											
Korupcija	2019. 4.2.												●			●							

Legenda: „●” ulaganjima i reformama iz komponente/potkomponente u znatnoj se mjeri odgovara na izazov; „○” komponentom/potkomponentom djelomično se odgovara na izazov

4.3. Potencijal rasta, otvaranje radnih mjesta, ekonomska, institucionalna i socijalna otpornost, europski stup socijalnih prava, ublažavanje posljedica krize te socijalna teritorijalna kohezija i konvergencija

Poticanje gospodarskog rasta i zapošljavanja

Očekuje se da će se ulaganjima financiranima iz Mehanizma za oporavak i otpornost već u kratkoročnom do srednjoročnom razdoblju potaknuti gospodarski rast. Iznimno potreban poticaj hrvatskom gospodarstvu nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 osigurat će se brojnim ulaganjima i potrošnjom u vrijednosti od više od 6,3 milijarde EUR, što je više od 11,5 % BDP-a Hrvatske u 2019. Iako ulaganja u malom otvorenom gospodarstvu kao što je hrvatsko imaju relativno veliku uvoznu komponentu koja ublažava njihov izravni učinak na rast BDP-a, učinak je svejedno znatan. Projekcija kratkoročnog učinka plana izrađena je s pomoću PACMAN-a, makroekonometrijskog modela zasnovanog na skupu procijenjenih jednadžbi ispravljanja pogrešaka. Rezultati upućuju na gotovo 4 % viši BDP u posljednjoj godini plana u odnosu na osnovnu vrijednost bez Mehanizma za oporavak i otpornost. Ta procjena rasta iznad osnovnog scenarija nešto je viša od simulacije koju je provela Komisija s pomoću modela QUEST (iako dvije procjene nisu usporedive zbog metodoloških razlika).

Očekuje se da će u dugoročnom razdoblju Mehanizam za oporavak i otpornost povećati potencijal rasta Hrvatske na više načina. Dodatna ulaganja povećat će zalihe kapitala u gospodarstvu, iako će biti potrebno dodatno zapošljavanje. To će povećati doprinos kapitala i rada potencijalnom rastu. Nadalje, očekuje se da će struktura ulaganja povećati potencijalni rast, uglavnom povećanjem produktivnosti. Očekuje se da će ulaganja u istraživanje i inovacije u vrijednosti od 320 milijuna EUR doprinijeti konkurentnosti i produktivnosti, a financiranje vaučera za usavršavanje za 30 000 krajnjih korisnika poboljšati konkurentnost radne snage i smanjiti razlike u vještinama i njihove neusklađenosti s potrebama tržišta rada. Nadalje, usavršavanje bi u kombinaciji s inicijativama za informiranje trebalo povećati kronično nisku stopu aktivnosti jer je posebno usmjereno na poboljšanje zapošljivosti najranjivijih korisnika. Znatna ulaganja u obrazovanje omogućit će prelazak na jednosmjensku nastavu, što će poboljšati obrazovne ishode. Isto tako, očekuje se da će ulaganja u modernizaciju ustanova i procesa u zdravstvenoj zaštiti imati pozitivan dugoročni učinak na ljudski kapital. Očekuje se da će brojna ulaganja u zelene i digitalne tehnologije i vještine također doprinijeti produktivnosti radne snage i poduzeća i ta su ulaganja u skladu s ažuriranom novom industrijskom strategijom EU-a za 2020.[17] Zelenim ulaganjima trebala bi se povećati cirkularnost hrvatskoga gospodarstva tako da postane održivije i tijekom vremena privuče dodatna ulaganja. Slično tomu, ulaganjima u digitalno gospodarstvo (npr. u širokopojasnu infrastrukturu) omogućit će se uvođenje postojećih i budućih tehnologija u nova područja (posebno ruralna) i aplikacije. Ulaganja u promet pozitivno će utjecati na izvoznike, smanjiti zagušenje i onečišćenje te doprinijeti mobilnosti

[17] Vidjeti Europska komisija, Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe, COM(2021) 350 final, 5.5.2021.

radne snage i regionalnim vezama, dok će se ulaganjima u čistu energiju i hvatanje ugljika doprinijeti ostvarenju ciljeva za smanjenje emisija.

Okvir 2. Simulacije mogućeg učinka instrumenta Next Generation EU izrađene s pomoću modela QUEST – Hrvatska

Simulacije modela koje je izradila Komisija primjenom modela QUEST pokazuju da bi gospodarski učinak NGEU-a u Hrvatskoj mogao dovesti do povećanja BDP-a u rasponu od 1,9 % do 2,9 % do 2026.[1] Nakon 20 godina BDP bi mogao biti 1,1 % veći. Znatan dio tog učinka čine prelijevanja.

Prema tim simulacijama, otvorilo bi se do 21 000 dodatnih radnih mjesta. Prekogranična prelijevanja (BDP) čine 0,5 postotnih bodova u 2026. i pokazuju dodanu vrijednost sinkroniziranih rashoda u državama članicama (2. redak). Čak i u scenariju niže produktivnosti fondova NGEU-a, učinak je i dalje značajan (3. redak).[2]

Taj simulirani scenarij ne uključuje mogući pozitivan učinak strukturnih reformi, koji može biti znatan. Postupak ocjenjivanja na temelju modela pokazuje da bi provedbom strukturnih reformi, kojima bi se prepolovila razlika u odnosu na zemlje s najboljim rezultatima prema pokazateljima strukturnih reformi, Hrvatska za 20 godina imala 15 % veći BDP. Razlika u odnosu na prosjek EU-a od 11 % odraz je činjenice da Hrvatska ima veće razlike u odnosu na zemlje s najboljim rezultatima. [3]

Zbog razlika u pretpostavkama i metodologiji, **rezultati te moguće procjene ne mogu se izravno usporediti s vrijednostima navedenima u poglavlju 4. hrvatskog NPOO-a.**

Tablica za okvir 1.: rezultati QUEST simulacije (postotna devijacija od razine realnog BDP-a u scenariju bez NGEU-a, pretpostavka linearne isplate tijekom šest godina)

Scenarij	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2040.
Osnovna vrijednost	1,5	2,6	2,5	2,6	2,7	2,9	2,1	1,3	1,5	1,6	1,1
od čega prelijevanje	*0,4*	*0,5*	*0,5*	*0,5*	*0,5*	*0,5*	*0,4*	*0,3*	*0,3*	*0,2*	*0,1*
Niska produktivnost	1,3	2,2	1,9	1,8	1,9	1,9	1,0	0,2	0,4	0,5	0,5

[1] RRF iznosi oko 90 % instrumenta NextGenerationEU, koji uključuje i ReactEU, Obzor, InvestEU, Fond za pravednu tranziciju, ruralni razvoj i RescEU.

[2] Praktički, u scenariju niske produktivnosti u obzir se uzima znatno niža elastičnost javnog kapitala s obzirom na output.

[3] Varga, J., u 't Veld J. 2014. *The potential growth impact of structural reforms in the EU: a benchmarking exercise* (Potencijalni učinak strukturnih reformi na rast u EU-u: postupak ocjenjivanja). European Economy, Economic Papers br. 541.

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp541_en.pdf.

U međuvremenu, očekuje se da će se reformskim mjerama modernizirati hrvatsko gospodarstvo i povećati njegova učinkovitost. Reforme namijenjene poslovnom okruženju, odnosno smanjenje parafiskalnih nameta i administrativnog opterećenja, trebale bi rasteretiti resurse privatnog sektora i tako doprinijeti njegovim ulaganjima i outputu. Liberalizacijom

reguliranih profesija povećat će se tržišno natjecanje, što pogoduje potrošačima i otvaranju radnih mjesta. Očekuje se da će antikorupcijske mjere, smanjenje broja neriješenih predmeta i skraćenje trajanja rješavanja predmeta te poboljšanje procesa u pravosudnom sustavu pozitivno utjecati na povjerenje ulagača, zbog čega će Hrvatska postati privlačnija za vanjska ulaganja i prijenos znanja. Profesionalizacija i reforme za povećanje učinkovitosti u javnoj upravi koristit će građanima i poduzećima te će smanjiti pritisak na javne rashode, zbog čega će se poboljšati kvaliteta javnih usluga. Prodajom vlasničkih udjela više faktora proizvodnje preusmjerit će se s manje produktivnog javnog sektora na produktivniji privatni sektor, što bi Hrvatskoj trebalo pomoći da poveća svoju nisku alokativnu efikasnost.

U cjelini, provedbom plana za oporavak i otpornost potaknut će se gospodarski oporavak na uključiv način i ukloniti slabosti hrvatskog gospodarstva u dugoročnom razdoblju. Provedbom ulaganja i reformi iz plana doprinijet će se uklanjanju ključnih gospodarskih slabosti Hrvatske – relativno niske zaposlenosti i potencijala za rast. Kratkoročno će količina ulaganja automatski dovesti do snažnijeg rasta i otvaranja radnih mjesta. U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju te će učinke dodatno ojačati pozitivni učinci prelijevanja koji proizlaze iz strukture ulaganja (tj. vrsta i kvaliteta projekata) i pozitivan učinak reformi na produktivnost i stvaranje vrijednosti. Isto tako, ulaganja ne bi trebala dovesti do stvaranja novog duga, što ide u prilog tome da Hrvatska zadrži zdrave javne financije i ispravi makroekonomske neravnoteže uzrokovane visokim vanjskim dugom.

Jačanje socijalne kohezije

Plan sadržava znatne mjere za poboljšanje zapošljivosti najranjivijih skupina, čime se smanjuju socijalna isključenost i siromaštvo. Rizik od siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj usko je povezan s nezaposlenošću i neaktivnošću. Vrlo nizak postotak zaposlenih hrvatskih građana u riziku od siromaštva (5,1 %) upućuje na to da je zapošljavanje vrlo učinkovit način da se smanje siromaštvo i socijalna isključenost. Zbog toga su aktivne politike tržišta rada među najvažnijim mjerama sa socijalnim učinkom u hrvatskom planu za oporavak i otpornost. Aktivne politike tržišta rada koje su navedene u planu i financiraju se u okviru njega uključuju potporu u obliku bespovratnih sredstava za zapošljavanje, samozapošljavanje i pripravništvo u području zelene i digitalne tranzicije te vaučere za financiranje usavršavanja. Važno je istaknuti da su obje mjere usmjerene na najranjivije skupine. Slično tomu, planom je predviđeno da Hrvatski zavod za zapošljavanje provede aktivnosti informiranja usmjerenog na osobe s najmanje mogućnosti za sudjelovanje na tržištu rada i preoblikuje radne procese kako bi se bolje zadovoljile potrebe osoba koje se suočavaju s više prepreka zapošljavanju. Plan uključuje i politike za poticanje prelaska s neprijavljenog na prijavljeni rad na način kojim se štite prava radnika. Svi ti elementi trebali bi maksimalno povećati učinak mjera u području zapošljavanja na povećanje socijalne kohezije.

S druge strane, plan sadržava mjere izravno namijenjene smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti zbog neaktivnosti i nezaposlenosti te među umirovljenicima. U planu se obvezuje na povećanje adekvatnosti i obuhvata zajamčene minimalne naknade, ključne naknade za smanjenje siromaštva. Slično tomu, povećat će se iznos i trajanje naknade za nezaposlene. Nadalje, razvit će se usluga socijalnog mentorstva radi zadovoljenja potreba najugroženijih

osoba, uključujući dugotrajno nezaposlene, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, beskućnike, migrante, Rome, osobe po povratku s izvršenja kazne zatvora i druge. Cilj je ove mjere integrirati krajnje korisnike u zajednicu, smanjiti njihovu socijalnu isključenost i poboljšati njihovu zapošljivost primjenom individualnog pristupa. Kad je riječ o osobama koje više nisu radno sposobne, planom je predviđeno povećanje najniže mirovine za barem 3 % u realnoj vrijednosti i povećanje obiteljske mirovine za 10–15 %.

Ulaganjima u socijalnu infrastrukturu i dodatnim mjerama za deinstitucionalizaciju poboljšat će se kvaliteta socijalnih usluga. Očekuje se da će se ulaganjima u nove kapacitete za rani i predškolski odgoj i obrazovanje poboljšati njegova dostupnost, a ulaganjima u osnovnoškolske kapacitete kvaliteta obrazovanja, što će pozitivno utjecati na obrazovne ishode djece, ali i neizravno na stopu aktivnosti žena. Planom je predviđena izrada strateškog okvira za dostupnu skrb o starijim osobama i razvoj usluga u zajednici radi sprečavanja institucionalizacije i unapređenja dugotrajne skrbi. S druge strane, financirat će se novi centri za starije osobe koji će pružati skrb starijim osobama koje u cijelosti ovise o institucionalnoj skrbi i čije se potrebe ne mogu zadovoljiti pružanjem izvaninstitucionalnih usluga.

Smanjenje slabosti i povećanje otpornosti

Ulaganjima iz plana stvaraju se uvjeti za smanjenje ovisnosti Hrvatske o sektoru nerazmjenjivih dobara. Jedna od glavnih strukturnih slabosti hrvatskoga gospodarstva je sastav tokova tekućeg računa, koji se snažno oslanjaju na prihode od turizma. Ta je slabost došla do izražaja 2020., što je vidljivo iz pada outputa koji je bio osobito izražen u odnosu na usporediva gospodarstva jer je kriza uzrokovana bolešću COVID-19 posebno pogodila sektor turizma (vidjeti odjeljak 2.1.). Osim toga, tradicionalno se ulagalo u sektore nerazmjenjivih dobara (trgovina na malo, financije, turizam). Kako bi se smanjila ovisnost o sektorima nerazmjenjivih dobara važno je u gospodarstvu stvoriti uvjete za snažan rast sektora razmjenjivih dobara. U tu je svrhu ključno značajnije ulagati (što uključuje znatna bespovratna sredstva za privatna ulaganja) u zelenu i digitalnu tehnologiju i vještine, istraživačke i inovacijske kapacitete, promet i energetiku. Sva ta ulaganja trebala bi ojačati konkurentnost proizvodnih poduzeća, što bi omogućilo nastavak ostvarivanja dobrih rezultata u pogledu izvoza robe kakve je Hrvatska imala prije pristupanja EU-u. Nadalje, ulaganja u poljoprivrednu infrastrukturu trebala bi omogućiti povećanje produktivnosti, što je ključno za taj sektor razmjenjivih dobara niske dodane vrijednosti.

Isto tako, očekuje se da će se reformama poboljšati uvjeti za uspjeh sektora razmjenjivih dobara. Reforme kojima se smanjuje administrativno i financijsko opterećenje za poduzeća nerazmjerno koriste malim i srednjim poduzećima, koja će rasteretiti relativno velik dio svojih resursa. Zbog toga te reforme pogoduju rastu izvoza potaknutog rastom broja izvoznih poduzeća (ekstenzivna marža). S druge strane, reforme kojima se jačaju znanstvena baza i istraživački i inovacijski kapaciteti pogoduju stvaranju područja izvrsnosti u gospodarstvu, čime se potiče rast izvoza robe potaknutog povećanjem obujma izvoza postojećih izvoznika (intenzivna marža). Na kraju, reformama kojima se jačaju institucije i pravosuđe stvara se bolje okruženje za ulaganja u sektore razmjenjivih dobara jer se tako smanjuje premija rizika (lakše ga je kompenzirati u slučaju ulaganja u sektore nerazmjenjivih dobara, koji su obično više kolateralizirani).

Očekuje se da će provedba plana pridonijeti povećanju socijalne i institucionalne otpornosti zemlje. Ulaganja u zdravstveni sektor usmjerena su na poboljšanje bolničke infrastrukture, jačanje upravljanja bolnicama i poboljšanje okvira za javno zdravlje i hitnu medicinu. Svi su ti aspekti važni za jačanje kapaciteta hrvatskog zdravstvenog sustava za odgovor na šokove poput pandemije bolesti COVID-19. Ulaganja u energetsku infrastrukturu omogućit će Hrvatskoj da se više oslanja na vlastite izvore energije, čime će se povećati energetska sigurnost. Socijalne politike i politike tržišta rada usmjerene na smanjenje siromaštva, zaštitu nezaposlenih i povećanje njihove zapošljivosti ključne su za povećanje otpornosti socijalnih struktura i institucija. Reformama koje se odnose na sprečavanje pranja novca, borbu protiv korupcije i jačanje pravosudnog sustava, poboljšanje javne uprave i upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu jačaju se vladavina prava i institucionalna otpornost.

Kohezija i konvergencija

Očekuje se da će plan doprinijeti smanjenju gospodarskih i socijalnih nejednakosti i teritorijalnih razlika. Znatan dio mjera uključuje odredbe i razmatranja usmjerene na zadovoljenje potreba skupina u nepovoljnom položaju u društvu. Najistaknutiji su primjeri obveze da se poveća pokrivenost najranjivijih građana socijalnim naknadama i njihova adekvatnost, da se mjere za usavršavanje i aktivnosti informiranja usmjere na osobe s najmanje mogućnosti za sudjelovanje na tržištu rada te da se poveća najniža mirovina. S druge strane, udaljenim i manje razvijenim područjima namijenjeno je više znatnih ulaganja, primjerice ulaganja u željezničku infrastrukturu, povezivanje otoka i proizvodnju energije (biorafinerija). Znatna ulaganja u poljoprivrednu infrastrukturu doprinijet će povećanju produktivnosti i konkurentnosti poljoprivrednika, koji su najviše koncentrirani u ugroženom istočnom dijelu zemlje, koji je ujedno posljednjih godina najviše pogođen iseljavanjem stanovništva. Nadalje, od ulaganja u obnovu i energetsku učinkovitost zgrada oštećenih u potresima 2020. koristi će imati pet županija, od kojih su tri (Sisačko-moslavačka, Krapinsko-zagorska i Karlovačka) među najslabije razvijenima. Isto tako, od povećanja energetske učinkovitosti najviše će koristi imati kućanstva s nižim prihodima jer troškovi energije čine nerazmjerno visok udio njihove potrošnje. Stanovnici udaljenih područja, uključujući otoke, imat će koristi od uvođenja mobilnih klinika i ljekarni u cilju poboljšanja pristupa zdravstvenoj skrbi.

Očekuje se da će reformama, uz ulaganja, ubrzati konvergencija Hrvatske s EU-om. Prepreke koje Hrvatsku koče da sustigne ostale zemlje EU-a iste su prepreke koje umanjuju njezin potencijalni rast. Tu je prvenstveno riječ o niskim stopama aktivnosti i zaposlenosti, gospodarskim poteškoćama koje proizlaze iz restriktivnih propisa i znatnoj prisutnosti države u gospodarstvu, što dovodi do niske alokativne efikasnosti faktora proizvodnje. Niske stope zaposlenosti i aktivnosti djelomično su uzrokovane slabim otvaranjem radnih mjesta, a dijelom i nedostatkom vještina i njihovom neusklađenosti s potrebama tržišta rada. Otvaranje radnih mjesta bilo je u porastu u godinama prije pandemije i očekuje se da će nastaviti rasti s oporavkom gospodarstva i kad se ostvare ulaganja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Nadalje, u gospodarstvu bi se trebala otvoriti nova radna mjesta kada se zahvaljujući reformama poveća tržišno natjecanje i rasterete resursi produktivnijeg privatnog sektora. Isto tako, aktivne politike tržišta rada trebale bi pomoći da se smanji nedostatak vještina i njihova neusklađenost s

potrebama tržišta rada. Na kraju, prethodno spomenuti pozitivan učinak reformi na produktivnost trebao bi doprinijeti povećanju potencijala rasta doprinosom ukupne faktorske produktivnosti, što bi Hrvatskoj omogućilo da poveća stopu konvergencije.

Uzimajući u obzir sve reforme i ulaganja koje Hrvatska planira provesti, očekuje se da će njezin plan za oporavak i otpornost imati veliki utjecaj na jačanje potencijala za rast, otvaranju radnih mjesta i ekonomskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti Hrvatske, da će djelotvorno doprinijeti provedbi europskog stupa socijalnih prava, među ostalim i promicanjem politika za djecu i mlade, te da će djelotvorno ublažiti ekonomske i socijalne posljedice krize uzrokovane bolešću COVID-19 i time ojačati ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju i konvergenciju unutar Unije. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.3. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

Okvir 3.: Izazovi u području zapošljavanja i socijalni izazovi s obzirom na Pregled socijalnih pokazatelja priložen europskom stupu socijalnih prava

U Pregledu socijalnih pokazatelja iz europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj je utvrđen niz problema u području zapošljavanja i socijalne zaštite. Unatoč općim poboljšanjima do 2020., uključujući smanjenje stope nezaposlenosti i dugotrajne nezaposlenosti, i dalje su prisutni izazovi povezani s tržištem rada te socijalnom zaštitom i uključenosti, koje je dodatno pogoršala kriza uzrokovana bolešću COVID-19. Stopa zaposlenosti i dalje je kritično niska, posebno među mladima, starijim i niskokvalificiranim radnicima te osobama s invaliditetom.

Pregled socijalnih pokazatelja za HRVATSKU

Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada	Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje (% stanovništva u dobi 18–24) (2020.)
	Mlade osobe u NEET statusu (% ukupnog stanovništva u dobi 15–24) (2020.)
	Razlika u zaposlenosti između žena i muškaraca (2020.)
	Kvintilni omjer dohotka (S80/S20) (2019.)
	Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti (u %) (2019.)
Dinamična tržišta rada i pravedni uvjeti rada	Stopa zaposlenosti (% stanovništva u dobi 20–64) (2020.)
	Stopa nezaposlenosti (% stanovništva u dobi 15–74) (2020.)
	Dugotrajna nezaposlenost (% stanovništva u dobi 15–74) (2020.)
	Rast BRDK-a po stanovniku (2019.)
	Neto prihodi u punom radnom vremenu pojedinačnog radnika koji zarađuje prosječnu plaću (2019.)
Socijalna zaštita i uključenost	Učinak socijalnih transfera (osim mirovina) na smanjenje siromaštva (2019.)
	Djeca mlađa od tri godine u sustavu formalne skrbi (2019.)
	Samoprijavljena neispunjena potreba za zdravstvenom skrbi (2019.)
	Pojedinačni stupanj digitalnih vještina (2019.)

Kritično stanje	Potrebno praćenje	Slabi rezultati koji se poboljšavaju	Dobri rezultati, ali je potrebno praćenje	Prosječni rezultati	Bolji rezultati od prosjeka	Najbolji rezultati

Ažurirano 29. travnja 2021. Države članice razvrstavaju se u Pregledu socijalnih pokazatelja u skladu sa statističkom metodologijom dogovorenom s Odborom za zapošljavanje (EMCO) i Odborom za socijalnu zaštitu (SPC). Zajednički se razmatraju razine i promjene pokazatelja u odnosu na odgovarajuće prosjeke EU-a te se države članice razvrstavaju u sedam kategorija. Pojedinosti o metodologiji mogu se naći u Zajedničkom izvješću o zaposlenosti 2021.; NEET: ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih; BRDK: bruto raspoloživi dohodak kućanstava.

Stopa mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) ponovno se povećala 2020. Dvojbena je učinkovitost aktivnih politika tržišta rada i preostalih mogućnosti prijevremenog umirovljenja. Udio osoba koje rano napuštaju školovanje u Hrvatskoj je znatno niži od prosjeka EU-a. Ipak, pristup obrazovanju za mlade i odrasle te njegova kvaliteta i dalje su problematični. Niska stopa sudjelovanja djece mlađe od tri godine u formalnoj skrbi za djecu posebno je kritična i dodatno se pogoršala u 2019. Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od dobi od tri godine do početka obveznog obrazovanja također je nisko, unatoč poboljšanjima. Broj osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje najmanji je u EU-u, ali je niska razina osnovnih vještina i stjecanja tercijarnog obrazovanja, a postoje i znatne razlike među spolovima.

Socijalni transferi imaju ograničen učinak na smanjenje siromaštva. Iako se siromaštvo postupno smanjivalo u godinama prije krize, pandemija bi mogla preokrenuti taj trend. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2019. i dalje je bila iznad prosjeka EU-a (23,3 % u odnosu na 20,9 % u EU-u), a stopa osoba koje su trajno izložene siromaštvu i dalje je visoka. Osobe starije životne dobi, osobe s invaliditetom i osobe koje žive u kućanstvima u kojima nema zaposlenih relativno su izloženije riziku od siromaštva. Obuhvat i adekvatnost sustava naknada za nezaposlene i dalje su niski. Kapacitet zajamčenog minimalnog dohotka za smanjenje siromaštva također je slab. Općenito, kapacitet socijalnih transfera za smanjenje siromaštva u 2019. dodatno se smanjio (0,2 postotna boda).

Planom za oporavak i otpornost koji je dostavila Hrvatska obuhvaćeno je mnoštvo

izazova u području zapošljavanja te socijalnih izazova relevantnih za provedbu stupa socijalnih prava. Kako bi se stvorile jednake mogućnosti i jačao pristup tržištu rada, u planu su izrada nove strategije za cjeloživotno učenje i modernizacija sustava usavršavanja i prekvalifikacije. Reformom bi se preoblikovali i osuvremenili postojeći fragmentirani programi te uveli novi kurikulumi povezani s potrebama tržišta rada i okvir za procjenu pružatelja programa usavršavanja. Kako bi poboljšala dinamika tržišta rada i uvjeti rada, Hrvatska planira i znatna ulaganja u aktivne politike tržišta rada kojima će se dopuniti programi aktivacije koji se podupiru iz ESF-a. Premda su predložena ulaganja usmjerena i na neaktivno stanovništvo i osobe koje se suočavaju s višestrukim preprekama pri zapošljavanju, i dalje postoji potreba za razvojem sveobuhvatne strategije aktivacije. U tom bi smislu trebalo ojačati integrirani pristup pružanju usluga zapošljavanja i socijalnih usluga. Navedene mjere dopunile bi se i reformom Zakona o radu čiji je cilj poboljšati funkcioniranje tržišta rada, među ostalim uspostavom okvira za suzbijanje neprijavljenog rada.

Budući da će se više građana zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 oslanjati na osnovne sigurnosne mreže, reforme sustava socijalne zaštite i uključenosti važne su kako bi se pružila prijeko potrebna potpora, u sinergiji sa sredstvima ESF-a. Plan uključuje različite intervencije u socijalnom području kojima je cilj, među ostalim, veća dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, razvoj digitalnih rješenja za razmjenu podataka o socijalnim naknadama, uvođenje usluge socijalnog mentorstva radi promicanja zapošljavanja i socijalne uključenosti te povećanje kapaciteta za dugotrajnu skrb. Međutim, intervencijama nedostaje opći strateški okvir i ambicija da se ojača pristup socijalnim naknadama i uslugama i njihova adekvatnost te poboljša učinkovitost postojećeg složenog sustava socijalne zaštite. Ne očekuje se znatan pozitivan učinak prijedloga reformi za rješavanje problema kritično niske adekvatnosti mirovina.

4.4. Načelo „ne nanosi bitnu štetu”

Uredbom o RRF-u predviđeno je da nijedna mjera uključena u plan za oporavak i otpornost ne bi trebala uzrokovati bitnu štetu nijednom od šest okolišnih ciljeva u smislu članka 17. Uredbe o taksonomiji[18]. U skladu s Uredbom o RRF-u i Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete[19] države članice dostavljaju ocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete na temelju koje Komisija donosi procjenu o tome očekuje li se da se planom zajamči da nijedna mjera ne nanosi bitnu štetu. Usklađenost s Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete stoga je nužan uvjet za pozitivnu Komisijinu procjenu plana za oporavak i otpornost. Hrvatska je dostavila detaljnu ocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete za svaku mjeru uključenu u njezin plan za oporavak i otpornost u skladu s predloškom Komisije i Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete. Komisija je na temelju toga procijenila je li i kako je svaka mjera u hrvatskom planu usklađena s načelom nenanošenja bitne štete.

Hrvatska je dokazala usklađenost s načelom nenanošenja bitne štete time što je odabrala ili osmislila samo one mjere koje su u skladu s tim načelom i potpunim obrazloženjem usklađenosti u okviru ocjene nenanošenja bitne štete. Odabrane su mjere koje znatno pridonose okolišnim ciljevima, kao što su mjere koje se odnose na ponovno pošumljavanje, ili

[18]Šest okolišnih ciljeva jesu 1. ublažavanje klimatskih promjena, 2. prilagodba klimatskim promjenama, 3. održiva uporaba i zaštita vodnih i morskih resursa, 4. kružno gospodarstvo, 5. sprečavanje i kontrola onečišćenja i 6. zaštita i obnova bioraznolikosti i ekosustavâ.
[19] 2021/C58/01

one koje nemaju nikakav ili imaju neznatan predvidiv učinak na okolišne ciljeve (kao što su mjere koje se odnose na tržište rada, socijalnu politiku ili javnu upravu), te se može smatrati da su brojne mjere u hrvatskom planu od početka usklađene s načelom nenanošenja bitne štete. Druge mjere osmišljene su kako bi se osigurala usklađenost s načelom nenanošenja bitne štete, izravno ili traženjem konkretnih dokaza i obveza u okviru ključnih etapa i ciljnih vrijednosti kako bi se potkrijepila tvrdnja da mjere neće uzrokovati bitnu štetu okolišnim ciljevima.

U nastavku je prikazan sažetak najvažnijih pitanja.

Mjere usklađene s načelom nenanošenja bitne štete olakšavaju zelenu tranziciju ulaganjima u energetski i prometni segment hrvatskoga gospodarstva. Usklađenost je razjašnjena u samoprocjeni, konkretno u pogledu ulaganja u energetsku potkomponentu C1.2., u kojoj će nadogradnja visokonaponske mreže omogućiti veću opskrbu energijom iz obnovljivih izvora te će biti položeni podmorski kablovi ili će se nadograditi distribucijska mreža. Osim toga, izradom karata osjetljivosti ulaganja u obnovljive izvore energije osigurat će se da infrastruktura postavljena unutar zaštićenog područja mreže Natura 2000 bude usklađena s primjenjivim pravilima zaštite okoliša i da se biorafinerija temelji na održivoj nabavi biomase u skladu s kriterijima iz preinačene Direktive o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. Kad je riječ o izgradnji dvaju postrojenja za hvatanje i geološko skladištenje CO_2, hrvatska tijela obvezala su se da će temeljito analizirati moguće posljedice za okoliš i pritom isključiti mogućnost primjene tehnologija, postrojenja ili opreme za bolje crpljenje nafte, kako bi se svako moguće vađenje nafte ili plina ograničilo na nužne potrebe upravljanja pritiskom i sigurnost skladišnih prostora. Kad je riječ o istraživanju geotermalnog potencijala, tijela su potvrdila da projekt neće uključivati nikakvo istraživanje ni vađenje nafte ili plina te se jamči da geotermalno bušenje neće imati štetne posljedice u odnosu na nestašicu vode i kvalitetu vode, kao ni na ispuštanje metana. Ulaganja u vozila javnog prijevoza u potkomponenti C1.4. ograničena su na električna vozila i plovila te vozila i plovila na vodik, a ulaganja u Zračnoj luci Zadar usmjerena su na uvođenje fiksnih priključaka za električno napajanje zrakoplova u mirovanju, zamjenu opreme za zemaljske usluge na dizelski pogon i izgradnju fotonaponske elektrane i postaja za punjenje. Ta će mjera pridonijeti ukupnom smanjenju emisija stakleničkih plinova. Reforma i ulaganja u željeznički sektor u potkomponenti C1.4. uključuju ulaganja u uklanjanje uskih grla u željezničkom sektoru te digitalizaciju i elektrifikaciju željezničkih pruga. Osim toga, ulaganja u osnovnu željezničku mrežu TEN-T i prigradsku željeznicu te intervencije u željezničku infrastrukturu, uključujući projekte u osnovnoj mreži TEN-T i prigradskoj željeznici, također su namijenjeni modernizaciji i elektrifikaciji mreže, čime se podupire prelazak s cestovnog na željeznički prijevoz i tako pridonosi smanjenju emisija CO_2.

Mjere povezane s izgradnjom i obnovom zgrada te gospodarenjem vodama i otpadom također pridonose zelenoj tranziciji i usklađene su s načelom nenanošenja bitne štete. Kad je riječ o izgradnji i obnovi stambenih i javnih zgrada (u okviru inicijative za obnovu zgrada i komponenti o pravosuđu, istraživanju i inovacijama, tržištu rada te zdravstvu i dugotrajnoj skrbi) poštovanje tog načela osigurat će se ispunjavanjem minimalnih zahtjeva iz Direktive o energetskoj učinkovitosti zgrada i poštovanjem načelâ kružnog gospodarstva u vezi s građevinskim otpadom. To će se postići tako da se reciklira 70 % građevinskog otpada. Kad je riječ o mjerama koje se odnose na gospodarenje vodom iz potkomponente C1.3., usklađenost s

načelom nenanošenja bitne štete osigurat će se, među ostalim, uvjetom da se u svakom projektu ulaganja u zaštitu od poplava prednost dâ rješenjima zasnovanima na prirodi i da projekt bude u skladu s Okvirnom direktivom o vodama. Naposljetku, usklađenost ulaganja u objekt za medicinski otpad u Kliničkom bolničkom centru (KBC) Zagreb osigurava se tako što će se obrađivati samo opasni medicinski otpad koji nastane na toj lokaciji, a ne može se reciklirati, i kontinuirano pratiti emisije iz postrojenja kako bi se osiguralo da nema utjecaja na kvalitetu zraka.

Hrvatski plan uključuje mjere horizontalne prirode koje su osmišljene tako da budu usklađene s načelom nenanošenja bitne štete. Kako je utvrđeno u Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete, općenitije mjere, kao što su opsežni programi potpore industriji (npr. financijski instrumenti koji omogućuju ulaganja poduzećâ u različitim sektorima) i programi potpore istraživanjima i inovacijama, trebale bi biti osmišljene tako da se osigura da se relevantnim ulaganjima poštuje načelo nenanošenja bitne štete. Takve široke mjere, kao što su financijski instrumenti kojima se poduzećima osiguravaju jamstva, povoljni zajmovi i financiranje vlasničkim kapitalom, ili mjere za potporu razvoju inovativnih proizvoda i usluga, sadržane su u hrvatskom planu. Za njih, kao i za druge konkretnije mjere, Hrvatska će, među ostalim, primjenjivati kriterije odabira koji se temelje na popisu neprihvatljivih djelovanja kojim se iz potpore isključuju ulaganja povezana s:

- fosilnim gorivima,
- aktivnostima u okviru ETS-a s predviđenim emisijama ekvivalenta CO_2 koje nisu bitno niže od relevantnih referentnih vrijednosti utvrđenih za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica,
- ulaganjima u postrojenja za zbrinjavanje otpada na odlagalištima otpada, u postrojenja za mehaničku biološku obradu (MBT) i
- spalionice za obradu otpada te aktivnosti u kojima se dugoročnim odlaganjem otpada može nanijeti dugoročna šteta okolišu.

Tim pristupom Hrvatska osigurava da široke mjere uključene u plan budu usklađene s načelom nenanošenja bitne štete.

Uzimajući u obzir ocjenu svih predviđenih mjera, očekuje se da se nijednom mjerom za provedbu reformi i projekata ulaganja uključenom u hrvatski plan za oporavak i otpornost ne nanosi bitna šteta okolišnim ciljevima u smislu članka 17. Uredbe (EU) 2020/852 (načelo „ne nanosi bitnu štetu”). To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.4. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.5. Zelena tranzicija

Klimatski cilj

Utvrđivanjem područjâ intervencije i odgovarajućih koeficijenata za izračun potpore ciljevima u području klimatskih promjena za relevantne mjere ulaganja hrvatski plan za oporavak i otpornost ispravno slijedi metodologiju praćenja klimatskih mjera u skladu s Prilogom VI. Uredbi. Ako odabrano područje intervencije podrazumijeva posebne uvjete

kojima se opravdava klimatski doprinos, oni se objašnjavaju u opisu mjere i odražavaju u ključnim etapama i ciljnim vrijednostima za relevantnu komponentu. To se prije svega odnosi na ulaganja u energetsku obnovu zgrada, izgradnju novih energetski učinkovitih zgrada, zelene horizontalne programe za potporu MSP-ovima i velikim poduzećima te ulaganja u vodoopskrbu koja su u skladu s kriterijima energetske učinkovitosti.

Kako bi osigurala da se klimatski doprinos određenih mjera ne precijeni, Hrvatska je u mjeri u kojoj je to moguće podijelila mjere na podmjere, s relevantnim područjem intervencije za svaku podmjeru. U tim je slučajevima, u skladu s propisanom metodologijom, Hrvatska dostavila ponderirani prosjek doprinosa klimatskim ciljevima za relevantnu mjeru. U skladu s potonjim, Hrvatska je iz postupka praćenja klimatskih mjera isključila troškove seizmičke ili statičke obnove zgrada (inicijativa za obnovu zgrada u okviru plana). U planu se ne predlaže povećanje klimatskog koeficijenta ni za jednu mjeru.

Iznimno su za ulaganja povezana s autonomnim električnim vozilima odabrana dva različita područja intervencije za praćenje klimatskih mjera i digitalno označivanje. To je učinjeno jer se nije moglo primijeniti nijedno pojedinačno područje intervencije kojim se istodobno uzima u obzir doprinos klimatskim i digitalnim ciljevima, a smatra se da mjera u potpunosti pridonosi tim ciljevima.

Općenito, plan za oporavak i otpornost pridonosi klimatskim ciljevima s 40,3 % sredstava od iznosa od 6,3 milijarde EUR dodijeljenog Hrvatskoj te se stoga smatra da je klimatski cilj od 37 % ostvaren. Najznačajniji doprinosi klimatskom cilju predviđeni su mjerama u okviru komponenata 1 i 6 plana. Konkretno, u okviru plana dodjeljuje se i. više od 147 milijuna EUR za horizontalne programe ulaganja za potporu zelenim ulaganjima u poduzeća; ii. 418 milijuna EUR za promicanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora modernizacijom elektroenergetske mreže i ulaganja u geotermalnu energiju za centralizirano grijanje; iii. 165 milijuna EUR za promicanje alternativnih goriva izgradnjom postrojenja za proizvodnju naprednih biogoriva, kao i kapaciteta za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora i odgovarajuće infrastrukture; iv. 217 milijuna EUR za poboljšanje zaštite od poplava i pristupa vodi za piće; v. 228 milijuna EUR za nadogradnju i digitalizaciju željezničke infrastrukture TEN-T; vi. 135 milijuna EUR za razvoj zelenih vještina; i vii. 625 milijuna EUR za obnovu zgrada radi povećanja njihove energetske učinkovitosti. Osim toga, važna ulaganja koja doprinose klimatskom cilju uključuju izgradnju energetski učinkovitih zgrada u različitim sektorima i ulaganja u održivu mobilnost radi modernizacije vozila i plovila.

Zelena tranzicija

U planu se znatan dio reformi i ulaganja dodjeljuje za cilj svladavanja izazovâ zelene tranzicije. Planirane mjere u skladu su s Nacionalnim energetskim i klimatskim planom i nastoji ih se uskladiti s budućim nacrtima teritorijalnih planova za pravednu tranziciju, stoga se očekuje da će izravno doprinijeti ostvarenju klimatskih ciljeva EU-a za 2030. i klimatskoj neutralnosti do 2050. Očekuje se da će posebne mjere pridonijeti postizanju nacionalnih ciljeva i ciljeva EU-a u području politike zaštite okoliša, s naglaskom na gospodarenju otpadom, opskrbi vodom i pročišćavanju otpadnih voda, zaštiti od poplava, održivoj mobilnosti, održivim prehrambenim sustavima i zaštiti bioraznolikosti.

Planirani doprinos klimatskim i okolišnim ciljevima iz Mehanizma iznosi 3,3 milijarde EUR. Komponenta 1 (gospodarstvo) i komponenta 6 (inicijativa: obnova zgrada) prvenstveno su usmjerene na zelenu tranziciju, dok pojedinačne mjere u drugim komponentama dodatno pridonose postizanju ciljeva zelene tranzicije. Očekuje se da će planirane reforme i ulaganja pridonijeti ciljevima europskog zelenog plana te poduprijeti zelenu tranziciju i održiv gospodarski oporavak Hrvatske. Planom se nastoje svladati glavni izazovi u pogledu održivosti s kojima se Hrvatska suočava.

Klima i energija

Hrvatski plan za oporavak i otpornost stavlja znatan naglasak na klimatsku i energetsku tranziciju. Konkretno, predloženim mjerama nastoje se svladati neki ključni izazovi politika, u skladu s preporukom Komisije o Nacionalnom energetskom i klimatskom planu. Plan uključuje važne reforme i ulaganja za promicanje i. energetske učinkovitosti, ii. obnovljive energije i iii. održive mobilnosti. U najvećoj će se mjeri davati prednost već razrađenim projektima ulaganja i ključnim poticajnim reformama, kao što su one kojima se uklanjaju prepreke ulaganjima u obnovljive izvore energije.

Plan uključuje posebnu inicijativu za obnovu zgrada radi povećanja njihove energetske učinkovitosti (inicijativa: obnova zgrada) u kontekstu obnove nakon potresa. Mjerama su obuhvaćene različite vrste zgrada, među ostalim stambene i javne zgrade, zdravstvene i obrazovne ustanove te zgrade sa statusom kulturnog dobra. Ulaganja u obnovu nakon potresa bit će komplementarna tekućim aktivnostima obnove nakon potresa koje podupire Fond solidarnosti. Ukupno će se sredstvima RRF-a poduprijeti obnova najmanje 225 000 m² fonda privatnih zgrada, 522 000 m² javnih zgrada i 31 000 m² zgrada sa statusom kulturnog dobra. Ulaganjima će se u prosjeku ostvariti barem 30 % veće uštede primarne energije u odnosu na stanje prije obnove. Inicijativa za obnovu zgrada izravno će pridonijeti valu obnove. Kad je riječ o poticajnim reformama za smanjenje potrošnje energije i emisija stakleničkih plinova u zgradama, plan uključuje pilot-projekt za uspostavu sustava upravljanja energijom koji bi trebao doprinijeti razvoju novog modela financiranja obnove fonda javnih zgrada te prilagođenu potporu razvoju vještina radne snage u kontekstu obnove nakon potresa i obnove radi povećanja energetske učinkovitosti.

Osim toga, plan uključuje ulaganja u izgradnju i obnovu energetski učinkovitih zgrada u različitim sektorima, uključujući obrazovanje, pravosuđe i socijalnu infrastrukturu. Plan sadržava određene mjere za rješavanje problema energetskog siromaštva. Plan uključuje daljnje mjere za energetsku učinkovitost, kao što su programi za promicanje energetske učinkovitosti u industrijskim procesima (potkomponenta C1.2.), mjere energetske učinkovitosti i uporaba zelenih tehnologija u MSP-ovima i velikim poduzećima (potkomponente C1.1. i C1.6.).

Očekuje se da će plan znatno pridonijeti smanjenju finalne potrošnje energije i potrošnje primarne energije, u skladu s ciljevima NECP-a i ciljevima energetske učinkovitosti do 2030. Taj će se doprinos poduprijeti mjerama za energetsku učinkovitost u obnovi zgrada i industrijskim procesima, iako u ovom trenutku nisu kvantificirane ukupne očekivane uštede energije iz tih mjera. Međutim, kako bi se ostvarili ciljevi utvrđeni u Nacionalnom energetskom i

klimatskom planu do 2030. i dugoročnoj strategiji obnove u narednim bi godinama bila potrebna daljnja ulaganja u obnovu zgrada i energetsku učinkovitost. Konkretno, bit će potrebni dodatni napori kako bi se potaknuo dodatni privatni kapital za obnovu zgrada i mjere za energetsku učinkovitost u industrijskim procesima te kako bi se poštovalo načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu".

Kad je riječ o obnovljivim izvorima energije, predloženim zakonodavnim reformama uklonit će se administrativne i regulatorne prepreke kako bi se oslobodio potencijal Hrvatske za obnovljivu energiju, osobito u južnom dijelu zemlje. Ulaganja uključuju nadogradnju elektroenergetske mreže kako bi se omogućilo priključivanje na mrežu dodatnih 1500 MW kapaciteta energije iz obnovljivih izvora. Plan ne sadržava posebne mjere za povećanje korištenja energije vjetra ili sunčeve energije, već se njime nastoji osigurati stabilan zakonodavni okvir za potencijalne ulagače uvođenjem Premijskog sustava za potporu ulaganjima u obnovljive izvore energije, izradom dugoročnog plana ulaganja i mapiranjem mogućih lokacija obnovljivih izvora energije, uzimajući u obzir mogući utjecaj na zaštićena područja mreže Natura 2000. Nadogradnja mreže dopunit će se povećanim uvođenjem pametnih brojila, što će omogućiti daljnji razvoj aktivne uloge potrošača na energetskom tržištu. Obnovljena povezanost šest otoka s kopnenom mrežom povećat će njihovu energetsku sigurnost, što je u skladu s preporukom koju je Europska komisija dala u ocjeni hrvatskog Nacionalnog energetskog i klimatskog plana da se podupru učinkovita ulaganja u infrastrukturu za nacionalne ciljeve u području energetske sigurnosti[20]. Planom se nastoji odgovoriti na potrebu za povećanjem udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru grijanja i hlađenja, prije svega uvođenjem geotermalne energije u sustav centraliziranog grijanja.

Plan uključuje sveobuhvatne reforme i ulaganja kako bi se povećao udio energije iz obnovljivih izvora, posebno u prometnom sektoru. Uključuje i donošenje zakonodavnog okvira za promicanje proizvodnje i uporabe naprednih biogoriva u prometu, s posebnom strategijom za poticanje razvoja vodika. Te su reforme dopunjene velikim infrastrukturnim ulaganjima: izgradnja biorafinerije s godišnjim proizvodnim kapacitetom od 55 000 tona naprednog bioetanola; početak proizvodnje vodika iz obnovljivih izvora na temelju elektrolize; i uvođenje postaja za punjenje vodikom u cijeloj zemlji. Ta će ulaganja znatno pridonijeti hrvatskom cilju da u kombinaciji energenata u prometu do 2030. ostvari udio energije iz obnovljivih izvora od 14 % te će pridonijeti i otvaranju zelenih radnih mjesta u regiji koja zaostaje.

Planom se nastoje svladati glavni izazovi prelaska na održivu mobilnost, uz potporu razvoju infrastrukture niskougljičnih načina prometa. Važna ulaganja u željezničkom sektoru usmjerena su na modernizaciju i elektrifikaciju željezničke mreže TEN-T kako bi se ubrzao modalni prelazak s cestovnog na željeznički promet. Plan, primjerice, uključuje

[20] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija. Ujedinjeni u ostvarivanju energetske unije i klimatske politike. Postavljanje temelja za uspješan prelazak na čistu energiju. COM/2019/285 final.

rekonstrukciju i elektrifikaciju željezničke pruge na dionici Dugo Selo – Novska duljine 22 km, poddionici Kutina – Novska (140,7 milijuna EUR), duž željezničke mreže TEN-T i na željezničko-teretnom koridoru Alpe – Zapadni Balkan.

Plan sadržava posebne mjere za dekarbonizaciju javnog prijevoza u cestovnom i obalnom prometu. Usmjeren je na poboljšanje javnog prijevoza u gradu Zagrebu, pri čemu je najvažnija aktivnost razvoj autonomnih električnih taksija kao dijela novog ekosustava gradske mobilnosti. Osigurat će se potpora za kupnju električnih autobusa i autobusa s pogonom na vodik za javni prijevoz te putničkih brodova s nultim emisijama.

Plan sadržava mjere za ubrzavanje elektrifikacije i digitalizacije cestovnog i zračnog prometa. Primjerice, plan uključuje uvođenje 1300 stanica za punjenje električnih vozila, poticaje za kupnju 2000 čišćih vozila putem programâ potpore te pokretanje elektroničkog sustava naplate cestarine na autocestama (65,5 milijuna EUR), što bi trebalo smanjiti velika zagušenja i vrijeme čekanja na naplatnim postajama te smanjiti emisije i onečišćenje zraka. Ulaganjima u zračnu luku Zadar ugradit će se fiksni priključci za električno napajanje zrakoplova u mirovanju, osigurati oprema za zemaljske usluge održavanja zrakoplova na električni pogon i promicati korištenje energije iz obnovljivih izvora, što će dovesti do smanjenja emisija stakleničkih plinova i ekološkog otiska prometnog sektora.

Kad je riječ o novim tehnologijama koje pridonose ublažavanju klimatskih promjena, plan sadržava dva ulaganja u hvatanje i geološko skladištenje ugljika. U okviru dva pilot-projekta godišnje će se moći uhvatiti više od 240 000 tona CO_2, što će izravno pridonijeti smanjenju emisija stakleničkih plinova na nacionalnoj razini u industrijskim procesima. Oni će istodobno poslužiti kao primjer projekata za uporabu tehnologije hvatanja i skladištenja ugljika u EU-u i omogućiti veću primjenu aktivnosti hvatanja i skladištenja ugljika u sljedećem desetljeću.

Plan sadržava i mjere prilagodbe kojima se nastoji povećati otpornost na klimatske promjene. Usmjerene su na rješavanje rizika od poplava kao jednog od glavnih klimatskih rizika za Hrvatsku. Konkretno, planom se predviđa izgradnja zaštitnih struktura za sprečavanje rizika od poplava, pri čemu se prednost daje ulaganjima u rješenja zasnovana na prirodi i zelenu infrastrukturu. Očekuje se da će kao rezultat tih ulaganja još 20 000 osoba biti zaštićeno od rizika od poplava. Osim toga, potkomponenta C1.3. uključuje opsežna ulaganja u vodoopskrbnu mrežu i uređaje za mjerenje vode koja su posebno usmjerena na smanjenje gubitka vode, što će izravno pridonijeti očuvanju vodnih resursa.

Politika upravljanja okolišem

Plan sadržava znatne reforme i ulaganja koje pridonose politikama EU-a u području okoliša, prije svega u odnosu na upravljanje vodama i kružno gospodarstvo. Potkomponenta C1.3. uključuje opsežnu reformu vodnog sektora kojom se objedinjuju rascjepkana komunalna poduzeća koja pružaju vodne usluge na općinskoj razini. To će dovesti do poboljšane operativne učinkovitosti i boljeg upravljanja tim poduzećima, uključujući novi sustav referentnih vrijednosti. Plan uključuje znatna ulaganja u infrastrukturu za nadogradnju sustava vodoopskrbe i odvodnje te izgradnju novih postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, čime se nastoji smanjiti neusklađenost sa zahtjevima Direktive o pročišćavanju komunalnih

otpadnih voda. Posebne mjere i ciljevi namijenjeni su smanjenju gubitka vode. Kako bi se odredili prioriteti među već razrađenim i hitnim projektima te osigurala usklađenost s drugim izvorima financiranja, posebno s Europskim fondom za regionalni razvoj, pripremit će se detaljan plan ulaganja u vodoopskrbu i odvodnju. Zahvaljujući tome, 45 000 ljudi imat će bolji pristup vodi za piće, a 200 000 ljudi dobit će bolje usluge odvodnje.

Plan također sadržava reforme i ulaganja kojima će se poboljšati gospodarenje otpadom i ubrzati prelazak na kružno gospodarstvo (potkomponenta C1.3.). Planiranom reformom uspostavit će se zakonodavni okvir s posebnim mjerama, uključujući razvoj plana za kružno gospodarstvo, nove proširene odgovornosti proizvođača i programe „plati koliko baciš". Novim planovima gospodarenja otpadom preuzet će se obveza postizanja kvantificiranih ciljeva za recikliranje, razvrstavanje, popravak i ponovnu uporabu otpada te razmotriti ciljane aktivnosti na lokalnoj razini za potporu prelasku na kružno gospodarstvo, primjerice u smislu potencijala digitalnih tehnologija. Znatna financijska sredstva dodjeljuju se za novu infrastrukturu kojom bi se smanjio udio otpada koji se šalje na odlagališta, uključujući postrojenja za recikliranje i centre za razvrstavanje otpada. Ulaganja uključuju i sanaciju 10 zatvorenih odlagališta.

Plan uključuje ulaganja za promicanje kružnog gospodarstva u poljoprivrednom sektoru (potkomponenta C1.5.). Uspostavit će se mreža logističke infrastrukture za sektor voća i povrća te ojačati kapacitet lanca doniranja hrane, što će djelotvorno pridonijeti smanjenju rasipanja hrane. Plan sadržava i komponentu pametne poljoprivrede koja ima potencijal za smanjenje ekološkog otiska poljoprivrede (npr. najmanja moguća primjena proizvoda kao što su gnojiva ili pesticidi, ili njihova primjena na određenom ograničenom području, u sustavima precizne poljoprivrede ublažit će potencijalne probleme onečišćenja vode i umanjiti emisije stakleničkih plinova).

Hrvatski plan za oporavak i otpornost uključuje posebne mjere za potporu zaštiti i obnovi bioraznolikosti. U okviru potkomponente C1.3. plan uključuje ulaganja u revitalizaciju rijeka, poplavnih zona i jezera (npr. Vransko i Trakošćansko jezero) te uklanjanje invazivnih vrsta u osjetljivom području delte rijeke Neretve. Tim će se ulaganjima poboljšati stanje riječnih staništa i ukupnog ekosustava na tim područjima. Sve mjere iz plana bit će usklađene sa zahtjevima EU-a i nacionalnim zahtjevima za zaštitu bioraznolikosti. Primjerice, reformom okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta (potkomponenta C1.5.) predviđa se da će se za svaki projekt okrupnjavanja zemljišta provesti procjena utjecaja na okoliš s obzirom na zaštitu i obnovu bioraznolikosti. Kad je riječ o usmjerenosti na bioraznolikost, u planu se razmatra široka pokrivenost mrežom Natura2000 na cijelom hrvatskom državnom području. Primjerice, u reformi za povećanje uporabe energije iz obnovljivih izvora u Hrvatskoj uzet će se u obzir rezultati mapiranja osjetljivosti lokacija bioraznolikosti. Integracija rješenja zasnovanih na prirodi u mjere za sprečavanje poplava vjerojatno će pridonijeti i ciljevima bioraznolikosti.

Mjere iz plana neizravno će pridonijeti poboljšanju kvalitete zraka. Iako nijedna mjera nije konkretno posvećena tom cilju, u okviru plana nastoji se riješiti problem niske kvalitete zraka, uglavnom ulaganjima u preusmjeravanje putničkog i teretnog prometa s prometa na fosilna goriva (potkomponenta C 1.4. promet) te ulaganjima u čišće proizvodne procese MSP-ova i velikih poduzeća (potkomponente C1.1., C1.2. i C1.6.).

Trajni učinak

Očekuje se da će mjere opisane u planu za oporavak i otpornost trajno utjecati na zelenu tranziciju. Mjerama će se osigurati dugoročni doprinos poboljšanju energetske učinkovitosti obnovljenih i novoizgrađenih zgrada. Mjerama će se podupirati razvoj alternativnih goriva i nova prometna infrastruktura, s velikim utjecajem na uporabu energije iz obnovljivih izvora i održivu mobilnost u sljedećem desetljeću, uz istodobno promicanje modalnog prelaska s cestovnog na željeznički promet. Ulaganjima u hvatanje i skladištenje ugljika omogućit će se prikaz inovativnih tehnologija s potencijalom za ublažavanje klimatskih promjena do ostvarenja klimatske neutralnosti 2050. S druge strane, neke mjere, kao što su programi potpore MSP-ovima, u ovom trenutku nisu procijenjene i njihov bi dugoročni učinak mogao biti ograničeniji, ovisno o ishodu tih programa usmjerenih na potražnju.

Uzimajući u obzir procjenu svih predviđenih mjera, u velikoj se mjeri očekuje se da će plan za oporavak i otpornost znatno pridonijeti zelenoj tranziciji ili odgovoriti na izazove koji iz nje proizlaze te osigurati da najmanje 37 % ukupno dodijeljenih sredstava pridonosi klimatskom cilju. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija 2.5. iz Priloga V. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

4.6. Digitalna tranzicija

Digitalno označivanje

Utvrđivanjem područjâ intervencije i odgovarajućih koeficijenata za izračun potpore digitalnim ciljevima za svaku mjeru ulaganja plan za oporavak i otpornost ispravno slijedi metodologiju digitalnog praćenja iz Priloga VII. Uredbi. Treba napomenuti sljedeće:

- Određeni broj mjera iz plana sastoji se od više podmjera – za mjere u kojima je to slučaj u planu se navodi područje intervencije za svaku podmjeru, a digitalna oznaka izračunava se na razini podmjera.
- U planu se ne predlaže povećanje digitalnih koeficijenata ni za jednu mjeru.
- U ograničenom broju slučajeva Hrvatska je za istu mjeru navela dva različita područja intervencije, za potrebe zasebnog određivanja klimatskih oznaka i digitalnih oznaka. To je bio slučaj kad se mjera ne može podijeliti na različite dijelove i ne može se primijeniti nijedno pojedinačno područje intervencije kojim se istodobno uzima u obzir doprinos klimatskim i digitalnim ciljevima, a smatra se da ta mjera u potpunosti ili djelomično pridonosi klimatskim i digitalnim ciljevima.

Općenito, plan za oporavak i otpornost pridonosi digitalnim ciljevima s 20,4 % (gotovo 1,3 milijarde EUR) sredstava od iznosa od 6,3 milijarde EUR dodijeljenog Hrvatskoj te se stoga smatra da je digitalni cilj od 20 % ostvaren. Komponenta koja daje najveći doprinos tom cilju povezana je s potkomponentom C2.3., koja je usmjerena na digitalnu transformaciju Hrvatske. Ta komponenta (s dodijeljenim sredstvima u iznosu od 381 milijun EUR) čini gotovo 30 % ukupnog digitalnog doprinosa. U okviru te komponente posebno se ističu ulaganja u razvoj širokopojasne infrastrukture (106 milijuna EUR). Međutim, mjera koja pojedinačno najviše pridonosi digitalnom cilju u okviru je potkomponente C1.4. o prometu. Riječ je o mjeri za

autonomna električna vozila C1.4.R5-I2 „istraživanje, razvoj i proizvodnja vozila nove mobilnosti i prateće infrastrukture”, koja je označena kao 100 % digitalna i čini gotovo 15 % ukupnog digitalnog doprinosa (gotovo 200 milijuna EUR). U energetskoj potkomponenti mjera za „revitalizaciju, izgradnju i digitalizaciju energetskog sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskog sektora” (C1.2. R1-I1) pridonosi pametnim energetskim sustavima i daje znatan doprinos digitalnom cilju (155 milijuna EUR). U obrazovnoj potkomponenti C3.1 mjera za ulaganja u digitalnu preobrazbu visokog obrazovanja (C3.1.R2-I1), označena sa 100 % i s dodijeljenim sredstvima u iznosu od 84 milijuna EUR, također znatno pridonosi digitalnom cilju.

Digitalna tranzicija

Mjere za potporu digitalnoj tranziciji prisutne su u većini komponenti plana za oporavak i otpornost, što odražava opsežnu prirodu predviđenih napora u cilju digitalizacije koji obuhvaćaju niz sektora. U hrvatskom planu za oporavak i otpornost potkomponenta C2.3. usmjerena je isključivo na digitalnu transformaciju Hrvatske, s različitim mjerama za potporu digitalizaciji javne uprave i pružanju digitalnih javnih e-usluga. Ulaganja u digitalnu povezivost uključuju i ulaganja u digitalnu infrastrukturu u udaljenim ruralnim područjima, koja zaostaju u pogledu digitalne uključenosti. Ta potkomponenta uključuje i ulaganja u kibersigurnost te kampanju informiranja javnosti i nadogradnju digitalnih alata Ministarstva unutarnjih poslova radi borbe protiv kiberkriminaliteta. Uz tu potkomponentu posvećenu digitalnoj transformaciji, mjere povezane s digitalizacijom nalaze se u svim komponentama plana. Može se ocijeniti da šest potkomponenti znatno pridonosi digitalnoj tranziciji, a jedanaest ima djelomičan učinak (vidjeti odjeljak 4.1.).

Plan uključuje razvoj strateškog okvira „Digitalna strategija Hrvatske do 2030.” unutar kojeg će se usmjeravati digitalna transformacija hrvatskog društva i gospodarstva u sljedećem desetljeću. Njime će se utvrditi okvir za ulaganja u digitalnu tranziciju i utvrditi strateški ciljevi u sljedećim područjima: i. digitalna tranzicija gospodarstva, ii. digitalizacija javne uprave i pravosuđa, iii. digitalna povezivost/razvoj širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih mreža i iv. razvoj digitalnih vještina i radnih mjesta u digitalnom sektoru.

Povezivost

Plan uključuje ulaganja u povećanje nacionalne širokopojasne pokrivenosti mrežama vrlo velikog kapaciteta (VHCN) u područjima u kojima nema dovoljno komercijalnog interesa. Sadašnja niska razina digitalne povezivosti otežava razvoj hrvatskog digitalnog gospodarstva i pridonosi digitalnom jazu između urbanih i ruralnih područja. Ulaganjima, za koja je dodijeljeno oko 106 milijuna EUR, nastoji se osigurati dostupnost gigabitnih mreža (VHCN, uključujući i 5G mreže) u ruralnim i slabo naseljenim područjima u kojima ne postoji komercijalni interes za uvođenje 5G mreža. Očekuje se da će te mjere doprinijeti smanjenju, ali ne i u potpunosti ukloniti digitalni jaz u Hrvatskoj.

Plan uključuje i ulaganja u iznosu od oko 20 milijuna EUR za izgradnju pasivne elektroničke komunikacijske infrastrukture (kao što je izgradnja samostalnih antenskih stupova, omogućavanje svjetlovodnog ili mikrovalnog prijenosnog kapaciteta za povezivanje

mobilne elektroničke komunikacijske mreže s baznim stanicama). Ulaganja će biti usmjerena na ruralna područja u županijama s najnižim socioekonomskim pokazateljima i omogućit će razvoj 5G mreža u tim područjima.

Međutim, ta su ulaganja (u ukupnom iznosu od oko 126 milijuna EUR) ograničena i manja od iznosa koji bi bio potreban za uklanjanje utvrđenog znatnog nedostatka ulaganja kako bi Hrvatska ostvarila gigabitne ciljeve do 2025. Hrvatska je procijenila da za ostvarenje gigabitnih ciljeva do 2025. nedostaju ulaganja u iznosu od oko 940 milijuna EUR. Iako se očekuje da će privatni sektor znatno doprinijeti financiranju ulaganja u povezivost u Hrvatskoj i da će vjerojatno biti potrebna druga nacionalna sredstva ili sredstva EU-a, sredstva planirana u okviru plana za oporavak i otpornost za ulaganja u gigabitnu i 5G povezivost prilično su ograničena.

E-uprava i digitalne javne usluge

Plan uključuje niz dosljednih mjera za poboljšanje interoperabilnosti informacijskih sustava kojima se koristi hrvatska vlada. To će se ostvariti uspostavom središnjeg registra za javna tijela, čime će se ispraviti trenutačna rascjepkanost na stotine registara. Uspostava središnjeg interoperabilnog sustava kojim se međusobno povezuju osnovni registri bit će u skladu s Europskim okvirom za interoperabilnost (EIF). Plan uključuje i ulaganje u uspostavu središnje baze podataka koja omogućuje upotrebu napredne analize podataka za nadležna tijela.

Općenito, očekuje se da će se tim mjerama poboljšati pružanje digitalnih javnih e-usluga i olakšati interakcija između građana/poduzeća i javne uprave. Središnji interoperabilni registar omogućit će obavljanje 21 administrativnog postupka s popisa u Prilogu II. Uredbi (EU) 2018/1724 (Uredba o jedinstvenom digitalnom pristupniku) putem interneta. Uvođenje napredne analize podataka u nacionalnu upravu pridonijet će i tome da se na svim razinama uprave odluke donose na temelju podataka. Očekuje se da će te mjere imati trajan učinak i dovesti do sistemskih promjena u cilju razvoja interoperabilnih sustava na nacionalnoj razini i donošenja odluka na temelju podataka.

Plan uključuje ulaganje u uspostavu jedinstvene kontaktne točke s pomoću koje će se uskladiti i centralizirati sustav korisničke podrške svih internetskih usluga javne uprave. Jedinstvenom kontaktnom točkom građanima i poduzećima pružit će se nova, poboljšana usluga za komunikaciju s javnom upravom te će se korisnicima omogućiti da lako pronađu tražene informacije. Jedinstvenom kontaktnom točkom korisnicima će se omogućiti da šalju povratne informacije i da procijene kvalitetu interakcije s državnim službenicima, a potom i daju ocjenu o njoj. Očekuje se da će to ulaganje imati trajan učinak i promijeniti interakciju između hrvatske javne uprave i njezinih korisnika. Plan uključuje i ulaganje za stvaranje platforme za mobilne e-usluge kako bi se građanima omogućilo jednostavno korištenje internetskih javnih usluga na pametnim telefonima. Postojeći sustav usluga „e-Građani" razvijen je za osobna računala i trenutačno nije prilagođen mobilnim uređajima te je sad potrebna platforma prilagođena mobilnim aplikacijama. Planom se promiče i upotreba elektroničkih potpisa u interakciji građana s javnom upravom. Plan uključuje ulaganje u uvođenje hrvatske digitalne osobne iskaznice kako bi se korisnicima e-osobnih iskaznica omogućilo da potpisuju dokumente na mobilnim platformama.

Plan uključuje znatno ulaganje u proširenje kapaciteta Državnog oblaka (Centar dijeljenih usluga, CDU) kako bi se omogućilo veliko povećanje broja korisnika te u njegovu nadogradnju

razvojem novih funkcionalnosti. Također, platforma CDU bit će integrirana u zajedničke europske podatkovne prostore kako bi se omogućilo sigurno udomljavanje, pristup i izmjena podataka i usluga na razini EU-a.

Očekuje se da će ta ulaganja imati dugotrajan učinak na digitalnu tranziciju javne uprave jer će ojačati interoperabilne kapacitete njezinih digitalnih usluga i osigurati da javna uprava postane bliža građanima i poduzećima. Zahvaljujući tim ulaganjima ojačat će se i sposobnost uprave da se pri donošenju odluka koristi podacima, da proširi dostupnost rješenja elektroničke identifikacije i poboljša interoperabilnost i prelazak na oblak, što će dovesti do veće funkcionalne integriranosti usluga. Očekuje se i da će se ulaganjima povećati učinkovitost javne uprave, uz znatne uštede povezane s digitalizacijom usluga i digitalizacijom arhivâ.

Ljudski kapital

Plan za oporavak i otpornost uključuje ulaganja za potporu razvoju digitalnih vještina. Kao dopuna postojećem „projektu e-Škole" čiji je cilj unapređenje digitalnih vještina nastavnika i učenika, plan uključuje nastavak reforme obrazovnog sustava. Očekuje se da će se reformom, među ostalim, poboljšati osnovne vještine učenika zahvaljujući duljem vremenu poučavanja i ojačati veza između strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih s jedne strane i tržišta rada s druge strane. Dio te reforme uključuje izradu novih kurikuluma, u kojima će važna tema biti digitalna tranzicija.

Planom se podupire i digitalna transformacija visokog obrazovanja ulaganjima u opremanje javnih ustanova visokog obrazovanja modernom infrastrukturom za digitalno poučavanje i potporu učenju putem interneta. U doba širenja digitalnih alata za učenje i poučavanje Hrvatska je suočena s nedovoljnom i nejednakom opremljenošću ustanova visokog obrazovanja, što utječe na kvalitetu tog obrazovanja. Plan uključuje ulaganja u infrastrukturu i alate za digitalno poučavanje. Planom se podupire i razvoj digitalnog registra diploma, što će biti važan korak u razvoju sustava za praćenje osoba s diplomom te će pomoći pri njihovoj integraciji na tržište rada.

Digitalizacija poduzeća

Plan uključuje mjere za potporu poduzećima u prilagodbi poslovanja digitalnom okruženju, s posebnim naglaskom na kulturnim i kreativnim sektorima koji su posebno teško pogođeni krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. Mjere uključuju sustav vaučera za potporu MSP-ovima koji žele razviti digitalni poslovni model, ojačati kapacitete za digitalizaciju ili poboljšati svoju kibersigurnost. Sustav vaučera obuhvaćat će osposobljavanje za poboljšanje digitalnih vještina, prilagodbu poslovnih modela digitalnoj transformaciji, digitalni marketing, kiberotpornost i uvođenje složenih digitalnih proizvoda i usluga. Plan uključuje i mjere za dodjelu bespovratnih sredstava poduzećima za uvođenje digitalnih rješenja u poslovanje, kao što su kupnja digitalnih alata i opreme, jačanje digitalnih vještina za razvoj i uvođenje novih proizvoda, usluga i procesa.

Uzimajući u obzir procjenu svih predviđenih mjera, u velikoj se mjeri očekuje se da će plan za oporavak i otpornost znatno pridonijeti digitalnoj tranziciji ili odgovoriti na izazove koji iz nje proizlaze te osigurati da se s najmanje 20 % ukupno dodijeljenih sredstava podupiru digitalni

ciljevi. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.6. iz Priloga V. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

4.7. Trajni učinak plana

Strukturne promjene u upravi i institucijama

Očekuje se da će provedba ulaganja i reformi predviđenih hrvatskim planom dovesti do strukturnih promjena u više područja politika i ojačati otpornost institucija u zemlji. Cilj je predloženih mjera Hrvatskoj osigurati sredstva za učinkovitiju potporu istraživanju i inovacijama u poslovnom sektoru s pomoću raznih instrumenata politike, uključujući poboljšan sustav poreznih poticaja u području istraživanja i inovacija te programe potpore inovacijama, koji bi, ako se pravilno provedu, mogli imati trajan pozitivan učinak na administrativne kapacitete i općenito na gospodarstvo. Mjere općenito pridonose pozitivnim strukturnim/dugoročnim promjenama javne uprave tako što se poboljšava izrada, provedba i koordinacija javnih politika te upravljanje njima. S obzirom na važnu ulogu poduzeća u državnom vlasništvu u hrvatskom gospodarstvu, poboljšanje korporativnog upravljanja u strateškim poduzećima u državnom vlasništvu i kontinuirano smanjenje portfelja državne imovine mogu dovesti do znatnog povećanja ukupne produktivnosti. Različite popratne mjere uz reforme imat će trajan učinak na politike u području uprave i zgrada, a to su među ostalim jačanje digitalizacije postupaka izdavanja dozvola i jedinstvene kontaktne točke, mjera kojom se podupire razvoj vještina i kapaciteta za energetske i seizmičke obnove te poboljšanje integriranog sustava upravljanja i praćenja potrošnje energije u zgradama javne uprave.

Strukturne promjene politika

Plan za oporavak i otpornost koji je predstavila Hrvatska uključuje znatne napore, odnosno više od polovine financijskih zahtjeva, za rješavanje strukturnih politika koje mogu imati trajan učinak na industriju i usluge. Turistički sektor jedan je od glavnih pokretača rasta u Hrvatskoj, a cilj je ulaganja u okviru plana povećati održivost turizma ulaganjem u kontinentalni turizam, produljenjem turističke sezone i prelaskom na zeleni turistički sektor. Ulaganjima u čistu energiju, modernizacijom prometnog sustava te digitalnom i zelenom tranzicijom s vremenom će se povećati održivost gospodarstva, privući dodatna ulaganja i pomoći u postizanju cilja smanjenja emisija.

Mjere usmjerene na poboljšanje sustava obrazovanja, istraživanja i inovacija te tržišta rada također će imati pozitivan učinak na dugoročan potencijalni rast. Očekuje se da će predložene mjere dovesti do strukturnih promjena u hrvatskom ekosustavu istraživanja i inovacija, posebno kad je riječ o institucionalnom financiranju sveučilišta i javnih istraživačkih organizacija, modelu upravljanja sveučilištima, okviru za napredovanje istraživača u karijeri i upravljanju programima potpore istraživanju i inovacijama. Ulaganja u izgradnju ili poboljšanje postojećih predškolskih i osnovnoškolskih kapaciteta kojima će se omogućiti sudjelovanje u predškolskom odgoju i obrazovanju te prelazak na školovanje u jednoj smjerni dugoročno će

poboljšati ljudski kapital. Mjere povezane s povećanjem kapaciteta institucija tržišta rada i uspostavom administrativnog i pravnog okvira za borbu protiv neprijavljenog rada trebale bi imati dugoročne pozitivne učinke na način na koji se provode relevantna područja politika i mjere. Tržište rada ojačat će se i mjerama usmjerenima na poboljšavanje odgovarajućih vještina u turizmu, zdravstvu te zelenom i digitalnom sektoru.

Trajni učinak

Planom se općenito rješavaju mnogi ključni problemi zemlje, kao što su tržište rada, obrazovanje, produktivnost, poslovno okruženje i izazovi konkurentnosti. Potkomponente čiji je cilj poboljšanje mjera zapošljavanja i pravnog okvira za moderno tržište rada, poboljšanje obrazovnih rezultata i vještina stečenih u početnom obrazovanju, smanjenje neusklađenosti vještina s potrebama tržišta rada, poboljšanje mobilnosti i razvoj digitalnih vještina imat će trajan učinak na cjelokupno gospodarstvo i dugoročno povećati produktivnost. Svladavanje izazova kao što su razvoj poslovnog okruženja za MSP-ove i upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu te jačanje inovacijskih kapaciteta poduzeća, uz poticanje razvoja održivog turizma, povećat će konkurentnost hrvatskog gospodarstva. Plan ima i ambiciozan cilj u smislu ulaganja u kružno gospodarstvo te zelenu i digitalnu tranziciju, što će pridonijeti održivom dugoročnom rastu. Kombinacijom energetske i seizmičke obnove osigurat će se i trajan učinak ulaganja u energetsku obnovu jer je Hrvatska jedna od država članica EU-a s najvećim rizikom od potresa. Očekuje se da će dugoročni financijski učinak predložene kombinirane obnove biti vrlo pozitivan jer se za zemlje s visokom seizmičnosti razdoblje povrata kombiniranih ulaganja u obnovu procjenjuje na gotovo polovinu razdoblja povrata izračunanog za zasebnu provedbu seizmičke i energetske obnove[21].

Dugoročni učinak plana može se poboljšati dijalogom s dionicima u vezi s provedbom nekih mjera. Izmjene Zakona o radu, uspostava okvira za borbu protiv neprijavljenog rada, povećanje minimalne plaće i prilagodba naknade za nezaposlene mjere su za koje je potrebno savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim dionicima. Nije jasno u kojoj će mjeri socijalni partneri i drugi dionici biti uključeni u napore za postizanje ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Njihovo sudjelovanje u provedbi tih mjera moglo bi povećati njihov uspjeh. Neke mjere u zdravstvenom sustavu mogle bi imati znatniji trajni učinak ako se nastave nakon završetka RRF-a, kao što su ulaganja u radnu snagu u zdravstvu (C5.1. R3-I1 Centralno financiranje specijalizacija i C5.1. R3-I2 Specijalističko usavršavanje medicinskih sestara i tehničara u djelatnosti hitne medicine).

Uzimajući u obzir sve reforme i ulaganja koje je Hrvatska predvidjela u svojem planu za oporavak i otpornost, očekuje se da će njihova provedba u velikoj mjeri dovesti do strukturnih

[21] Pohoryles D.A., Maduta C., Bournas D.A. i Kouris L.A., (2020), *Energy performance of existing residential buildings in Europe: a novel approach combining energy with seismic retrofitting* (Energetska učinkovitost postojećih stambenih zgrada u Europi: novi pristup kombiniranja energetske i seizmičke prilagodbe), JRC120248.

promjena u upravi i relevantnim politikama te imati trajan učinak. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija 2.7. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.8. Ključne etape, ciljevi, praćenje i provedba

Primjerenost strukture zadužene za provedbu plana, praćenje napretka i izvješćivanje

Hrvatsku strukturu zaduženu za provedbu plana, praćenje napretka i izvješćivanje čine četiri glavna tijela koja će biti odgovorna za provedbu sustava upravljanja i kontrole koji će se uspostaviti. Prvo, Središnje koordinacijsko tijelo za Mehanizam za oporavak i otpornost u okviru Ministarstva financija glavno je nacionalno tijelo zaduženo za sveukupnu koordinaciju i praćenje provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući aktivno praćenje napretka u provedbi mjera, na temelju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti utvrđenih za svaku komponentu. Drugo, odgovornost za provedbu svake pojedine mjere dobro je definirana i u većini slučajeva pripada nadležnom ministarstvu, čije će službe podupirati praćenje napretka projekata i održavati blisku suradnju s Koordinacijskim tijelom za RRF i provedbenim tijelima. Treće, sve mjere u planu pratit će Odbor za provedbu, koji će osiguravati konzistentnost i koherentnost u uporabi fondova EU-a. Četvrto, Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA) bit će zadužena za provedbu revizija u okviru hrvatskog plana za oporavak i otpornost. Kako bi osigurao opće političke smjernice, Upravljački odbor, na čelu s premijerom, nadgleda upravljanje planom i njegovu provedbu. IT sustav, koji se trenutačno upotrebljava za europske strukturne i investicijske fondove, nadogradit će se kako bi se omogućilo prikupljanje, pohrana i praćenje podataka o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima, među ostalim na razini krajnjih korisnika.

Komponente plana za oporavak i otpornost u velikoj su mjeri u nadležnosti Ministarstva koje će zatim imenovati relevantna provedbena tijela ovisno o području primjene mjera obuhvaćenih određenom komponentom. Međutim, praćenje provedbe nekih širih komponenata koje sadržavaju različite mjere, kao što su potkomponenta 1.1. (Gospodarstvo), potkomponenta 1.4. (Promet) i potkomponenta 2.3. (Digitalna tranzicija), uključuje više ministarstava i agencija, među kojima je imenovano glavno ministarstvo.

U hrvatskom je planu naveden detaljan pregled predviđenog mehanizma za praćenje i izvješćivanje. Konkretnije, sustav upravljanja i kontrole uključuje posebnu fazu praćenja koja obuhvaća cijelo trajanje mjera. To uključuje analitičke postupke koji će se uspostaviti kako bi provedbena tijela periodično obavještavala Koordinacijsko tijelo za RRF o napretku u postizanju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Plan za oporavak i otpornost sadržava detaljan opis funkcioniranja sustava prikupljanja informacija, praćenja i izvješćivanja. Mehanizam izvješćivanja započinje prikupljanjem informacija od krajnjih korisnika projekta o napretku u provedbi sporazumâ o dodjeli bespovratnih sredstava. U navedenim ugovorima propisat će se obveza za krajnje korisnike da putem sustava e-Fondovi redovito izvješćuju o napretku u provedbi ulaganja. Tijelo nadležno za komponentu unosit će informacije o ostvarenju pokazatelja iz svoje nadležnosti te objedinjavati podatke na razini komponente. Tijelo nadležno za komponentu bit će odgovorno za točnost i potpunost podataka o pokazateljima ostvarenja.

Redovite provjere istinitosti i točnosti podataka provodi Koordinacijsko tijelo za RRF u suradnji s Nacionalnim fondom.

Ključne etape, ciljne vrijednosti i pokazatelji

Ključne etape i ciljne vrijednosti navedene u hrvatskom planu primjeren su sustav za učinkovito praćenje provedbe plana. Planom za oporavak i otpornost utvrđuju se ključne etape/ciljne vrijednosti za svako ulaganje i reformu uključene u plan. Predloženi kvalitativni i kvantitativni pokazatelji koji se upotrebljavaju za ključne etape i ciljne vrijednosti dovoljno su jasni, realni i sveobuhvatni za praćenje i provjeru njihova ostvarenja. Osim toga, ključne etape i ciljne vrijednosti relevantne su, uvjerljive i prihvatljive jer njihovo područje primjene odražava opći cilj mjera, koje su ocijenjene kao razumne i troškovno učinkovite. Ako se usklađenost s načelom nenanošenja bitne štete ne može unaprijed utvrditi, ključnim etapama i ciljnim vrijednostima povezanima s mjerom određuju se odgovarajuće zaštitne mjere za usklađenost.

Opći organizacijski aranžmani

Kako je utvrđeno u planu za oporavak i otpornost, vodeće tijelo zaduženo za opću koordinaciju, Središnje koordinacijsko tijelo za RRF, neovisna je posebna javna služba u okviru Ministarstva financija. Središnje koordinacijsko tijelo za RRF vodeće je nacionalno tijelo zaduženo za opću koordinaciju i praćenje plana. Imenovano je i kao odgovorno tijelo koje dvaput godišnje Komisiji podnosi zahtjev za plaćanje, zajedno s izjavom o dobrom financijskom upravljanju i sažetkom revizija Agencije za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA), uključujući utvrđene nedostatke i sve poduzete korektivne mjere.

Zakonske ovlasti Koordinacijskog tijela za RRF i ovlasti drugih tijela uključenih u provedbu i praćenje definirane su u planu. Službena odluka o sudjelovanju navedenih tijela planira se donijeti krajem lipnja 2021. Stoga je u tijeku formalizacija zakonskih ovlasti tijela uključenih u provedbu i kontrolu RRF-a u Hrvatskoj. U skladu s tim u plan je uključena ključna etapa kako bi se osiguralo da se ovlasti formaliziraju prije nego što se Europskoj komisiji podnese prvi zahtjev za plaćanje. Pravni akt o institucionalnom okviru za fondove EU-a uključivat će i zakon o aktivnostima za jačanje kapaciteta, koji će se dalje razvijati putem podzakonskih akata. U zakonu će se uzeti u obzir i potreba za daljnjim jačanjem kapaciteta krajnjih korisnika za pripremu, primjenu i provedbu projekata EU-a.

Budući da plan sadržava sveobuhvatne mehanizme koordinacije, provedbe i praćenja, provedba plana uvelike će ovisiti o administrativnim i provedbenim kapacitetima provedbenih tijela te će je trebati pomno pratiti. Tijela odgovorna za provedbu ulaganja i reformi jasno su utvrđena i u većini slučajeva imaju visoku stručnost i znanje u području provedbe ESI fondova. Međutim, i dalje je važno dodatno procijeniti njihove potrebe za kapacitetima kako bi se osigurala dostatna sredstva za provedbu. U nekim slučajevima nije jasno kako će predviđena javno-privatna partnerstva surađivati s lokalnim organizacijama (npr. u smislu ulaganja u vodno gospodarstvo u okviru potkomponente 1.3.). Nadalje, očekuje se da će Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) pridonijeti provedbi nekih važnih mjera (npr. mjera u okviru potkomponenata 1.1., 1.2. i 1.6.) te će biti važno da joj se osiguraju dostatni administrativni kapaciteti. Isto tako, očekuje se da će tehničke službe općina pridonijeti provedbi

niza potkomponenata (npr. potkomponente 1.2., 1.3., 1.6. i 6.1.), a njihovi administrativni kapaciteti, posebno manjih općina, obično su ograničeni. Bilo bi važno poduprijeti manje općine, među ostalim objedinjavanjem ureda i nadležnosti koje proizlaze iz uspješnog fizičkog i funkcionalnog spajanja lokalnih jedinica (Reforma C2.2.R4). Kako bi se osigurala sinergija i komplementarnost te izbjeglo udvostručavanje napora, pri planiranju, provedbi i praćenju digitalnih mjera bit će potrebna snažna koordinacija u smislu usmjeravanja politika i tehničke potpore (u okviru potkomponente C2.1.) za sve digitalne mjere u cijelom NPOO-u i za mjere koje se financiraju drugim nacionalnim sredstvima ili sredstvima EU-a. Kako bi se osigurali odgovarajući kapaciteti, za institucije uključene u provedbu provode se analize radnog opterećenja te se u obzir uzima i opterećenje koje proizlazi iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Na temelju analize i preporuka uključenim institucijama dodjeljuju se potrebna sredstva. U skladu s tim, kako bi se osigurala pravilna provedba analiza i preporuka, u provedbenu odluku Vijeća uključena je ključna etapa.

Očekuje se da će aranžmani koje je u svojem planu za oporavak i otpornost predložila Hrvatska biti primjereni i osigurati djelotvorno praćenje i provedbu plana za oporavak i otpornost, uključujući predviđeni vremenski raspored, ključne etape i ciljne vrijednosti te povezane pokazatelje. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.8. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.9. Troškovi

Plan za oporavak i otpornost općenito sadržava jasnu raščlambu troškova za svako ulaganje i reformu za koje nastaju troškovi. Kako bi se opravdali iznosi troškova, navedena su upućivanja na prijašnje slične projekte ili provedene studije. Za nekoliko mjera usmjerenih na potražnju, koje se temelje na pozivima na dostavu prijedloga, obično je uključena ključna etapa ili ciljna vrijednost koje obuhvaćaju izvršenje proračuna. U opisima troškova primjenjuju se različite metodologije. U njima je navedena odgovarajuća razina informacija na temelju koje se može procijeniti opravdanost, vjerodostojnost i povezanost s drugim izvorima financiranja EU-a. Nadalje, u kombinaciji s procjenom ekonomskog i socijalnog učinka iz plana, procjenom troškova omogućuje se i procjena činjenice jesu li ukupni troškovi razmjerni ekonomskom i socijalnom učinku koji se očekuje od mjera te njihovoj troškovnoj učinkovitosti.

Hrvatska je dostavila detaljnu tablicu troškova s raščlambom troškova po godini i opisom troškova. Raščlamba proračuna sadržava procijenjeni trošak bez poreza na dodanu vrijednost i uključuje informacije o trajanju mjere, jamstva da nijedan trošak nije nastao prije veljače 2020. te informacije o periodičnosti troškova. Proračun uključuje i informacije o troškovima koji se pokrivaju drugim privatnim izvorima ili sredstvima Unije, a u tom su slučaju isključeni iz troškova projekta kako bi se osiguralo da ne dođe do dvostrukog financiranja. Nadalje, tablica sadržava i informacije o metodologiji upotrijebljenoj za procjenu troškova, ključnih pokretača troškova, jediničnih troškova i ukupnog broja jedinica te procjenu ukupnog proračuna po mjeri. Tablica sadržava i upućivanja na popratne materijale, kao što su relevantne studije te povijesni i usporedivi troškovi sličnih projekata koji su upotrijebljeni za potvrđivanje troškova projekta.

Određeni elementi, posebno oni koji se odnose na usporedive podatke o troškovima, nisu uvijek uneseni u tablicu. Postoje nedostaci u opisu troškova za niz mjera kao što su opis i opravdanost troškova koji ne obuhvaćaju sve podmjere; ponuđena metodologija i izračuni ne odgovaraju uvijek predloženim iznosima; ponekad nije dostavljena popratna dokumentacija kada se upućuje na npr. studije ili prošle projekte. Hrvatska nije dostavila neovisnu potvrdu ni za jednu predloženu procjenu troškova.

Kad je riječ o metodologiji za izračun troškova, plan za oporavak i otpornost sadržava tri različita pristupa (izračun troškova odozdo prema gore, parametarski izračun troškova i procjena troškova odozgo prema dolje), ovisno o zrelosti projekta i dostupnosti podataka. Pristupom odozdo prema gore procjenjuje se trošak svakog pojedinačnog pokretača troškova, nakon čega se troškovi pojedinačnih jedinica zbrajaju s procijenjenim ukupnim troškovima projekta. Parametarski pristup za procjenu troškova projekta temelji se na sličnim projektima i povijesnim podacima, dok se pristupom procjene troškova odozgo prema dolje ukupni trošak raspoređuje na pojedinačne parametre troškova. Taj se pristup uvelike temelji i na povijesnim podacima, ali uzima u obzir i stručnu procjenu, posebno u slučajevima kada su usporedive informacije o troškovima ograničeno dostupne.

Razumni troškovi

Kako bi potkrijepila procjene troškova, Hrvatska je dostavila izvor za procjene jediničnih troškova (ako je primjenjivo) i dala odgovarajuća objašnjenja o metodologiji upotrijebljenoj za utvrđivanje troškova za veliku većinu mjera. Procjene troškova uključuju tablice troškova u kojima se ukupni trošak raščlanjuje na različite stavke i omogućuje utvrđivanje glavnih pokretača troškova i načina procjene ukupnih troškova projekta. Temeljni izračuni i pretpostavke za procjene troškova razumljivi su i vjerodostojni za većinu mjera. Očekuje se da će neki investicijski projekti stvoriti periodične troškove zbog prirode ulaganja, no tih slučajeva nema mnogo te su propisno opravdani i dobro objašnjeni. Sve raščlambe troškova uključuju samo troškove nastale nakon veljače 2020., a porez na dodanu vrijednost isključen je iz izračuna troškova. U slučaju mjera koje se sastoje od više podmjera često je prisutan problem da metodologija za raspodjelu troškova po podmjerama nije u potpunosti jasna. Za određeni broj mjera nisu dostavljeni izračuni za utvrđivanje ukupnog troška ili ti izračuni nisu usklađeni sa zatraženim financiranjem ili povezanim ključnim etapama ili ciljnim vrijednostima. Ovisno o važnosti utvrđenih nedostataka, procjenjuje se da te mjere imaju nisku ili srednju opravdanost.

Vjerodostojni troškovi

Hrvatska je dostavila dovoljno informacija i dokaza da je iznos procijenjenih ukupnih troškova plana za oporavak i otpornost u skladu s prirodom i vrstom predviđenih ulaganja. Hrvatska je u tablice troškova uključila obrazloženje zašto su procijenjeni troškovi u skladu s prirodom i vrstom projekta te bi ih trebalo smatrati vjerodostojnima. Ta se obrazloženja uglavnom temelje na referentnim projektima koji su usporedivi i koji su nedavno zaključeni u Hrvatskoj ili drugim državama članicama EU-a, relevantnim studijama, natječajnoj dokumentaciji o nedavno odobrenim natječajima za usporedive projekte te prosječnim tržišnim stopama. Za neke projekte koji su vrlo inovativne prirode ili će se njima podupirati posebne mjere, primjerice putem programa usmjerenih na potražnju, te se stoga ne mogu izravno

usporediti s drugim postojećim projektima, upotrijebljeni su znanstveni izvori i troškovi *inputa* kako bi se potkrijepila vjerodostojnost procjena troškova. Ograničen broj projekata nije dovoljno potkrijepljen troškovima usporedivog projekta ili se nije moglo pristupiti navedenim dokazima. Ako procijenjeni trošak projekta premašuje trošak referentnih projekata, višak je obično unutar odgovarajućeg raspona.

Bez dvostrukog financiranja od strane Unije

Većina mjera predloženih u planu za oporavak i otpornost u potpunosti se financira iz Mehanizma za oporavak i otpornost, a za nekoliko iznimaka, u kojima se upotrebljavaju drugi izvori financiranja, pruženo je dovoljno informacija. U malom broju slučajeva u kojima se upotrebljavaju i nacionalni ili drugi izvori financiranja sredstvima EU-a, informacije o iznosima i troškovnim stavkama koje nisu obuhvaćene Mehanizmom za oporavak i otpornost dostavljene su u okviru raščlambe troškova po mjeri. Troškovi pokriveni drugim izvorima financiranja koji nisu Mehanizam za oporavak i otpornost uklonjeni su iz ukupnih troškova koji će se financirati iz Mehanizma, čime će se osigurati jasno razgraničenje i izbjeći dvostruko financiranje. Mogle su se navesti dodatne pojedinosti o demarkaciji između fondova za mjere koje su slične prioritetima koji se također financiraju u okviru kohezijske politike (npr. obnova zgrada, gospodarenje otpadom i vodno gospodarstvo). Međutim, s obzirom na dobro upravljanje u pogledu fondova EU-a i sustava kontrole opisanih u planu, nije utvrđen rizik od dvostrukog financiranja. Dodatne pojedinosti navedene su u odjeljku 4.10.

Razmjernost i učinkovitost troškova

Zbog njegova znatnog pozitivnog ekonomskog i socijalnog učinka i pozitivne ocjene opravdanosti i vjerodostojnosti troškova, ukupni troškovi plana za oporavak i otpornost mogu se ocijeniti kao razmjerni očekivanom socijalnom i ekonomskom učinku predviđenih mjera. Kako je navedeno u odjeljcima 4.1. i 4.3., očekuje se da će mjere predviđene u okviru plana, ukupno gledano, imati znatan ekonomski i socijalni učinak, suzbiti neke od negativnih učinaka gospodarske krize uzrokovane pandemijom koronavirusa te potaknuti strukturne promjene u gospodarstvu i društvu. Troškovi povezani s tim mjerama dobro su objašnjeni, ocijenjeni su kao opravdani i vjerodostojni te su stoga razmjerni očekivanom socijalnom i ekonomskom učinku. S obzirom na prethodno navedeno, za razmjernost i učinkovitost troškova dodjeljuje se ocjena A.

Obrazloženje iznosa procijenjenih ukupnih troškova plana za oporavak i otpornost koje je dostavila Hrvatska donekle je razumno i uvjerljivo i u skladu s načelom troškovne učinkovitosti te je razmjerno očekivanom nacionalnom ekonomskom i socijalnom učinku. Hrvatska je dostavila dovoljno informacija i dokaza da iznos procijenjenih troškova reformi i ulaganja iz plana za oporavak i otpornost koji se treba financirati u okviru Mehanizma nije obuhvaćen postojećim ili planiranim financiranjem od strane Unije. To bi opravdalo ocjenu B na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.9. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.10. Kontrole i revizija

Stabilnost sustava unutarnje kontrole i raspodjela uloga i odgovornosti

U hrvatskom planu primjereno je opisan sustav za provedbu plana za oporavak i otpornost u Hrvatskoj. Sustav se sastoji od pouzdanog procesa i strukture u kojima su uloge i odgovornosti jasno definirane, a relevantne kontrolne funkcije na odgovarajući način odvojene. Koordinacijsko tijelo bit će Uprava za makroekonomske analize u okviru Ministarstva financija. Radi provedbe reformi i ulaganja za svaku je komponentu/potkomponentu imenovano nadležno tijelo na razini ministarstva i središnjeg državnog ureda, u skladu sa sektorskom nadležnošću predviđenom Zakonom o sustavu tijela državne uprave.

Sektor za poslove Nacionalnog fonda u Ministarstvu financija tijelo je odgovorno za pripremu i slanje zahtjeva za plaćanje Europskoj komisiji. Poslovi tijela za reviziju dodijeljeni su Agenciji za reviziju sustava provedbe programa EU-a (ARPA). Osigurana je neovisnost revizorskog tijela.

Koordinacijsko tijelo u suradnji s Nacionalnim fondom provodit će provjere na temelju kojih potvrđuje da su ključne etape i ciljne vrijednosti ispunjene. Nacionalni fond provodit će provjere rashoda kako bi se osigurala usklađenost sa svim relevantnim propisima te će pripremiti sažetak revizorskih nalaza i preporuka zajedno s izjavom o upravljanju na temelju dostavljenih informacija u izjavama o upravljanju ministarstava i revizijskih izvješća revizijskog tijela.

Sva tijela zadužena za provedbu komponenata/potkomponenata uključena su u provedbu europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova 2014.–2020. kao tijela u sustavima upravljanja i kontrole ili kao korisnici projekta. Kako bi se osigurala jedinstvena pravila za uporabu fondova, hrvatska tijela odlučila su da tijela odgovorna za komponentu/potkomponentu primjenjuju iste postupke kao i za ESI fondove, koji se, u suradnji s Nacionalnim fondom, do listopada 2021. trebaju prilagoditi posebnostima plana za oporavak i otpornost. Osim toga, Ministarstvo financija razvit će procedure za praćenje i izvješćivanje o ispunjavanju ključnih pokazatelja i ciljnih vrijednosti. Stoga je u tijeku prilagodba postupaka ESI fondova kontekstu Mehanizma za oporavak i otpornost. U skladu s tim predložena je ključna etapa kako bi se osiguralo da se postupci formaliziraju prije nego što se Europskoj komisiji podnese prvi zahtjev za plaćanje.

Primjerenost sustava kontrole i drugih relevantnih aranžmana

Za upravljanje planom za oporavak i otpornost te njegovo praćenje hrvatska tijela koristit će se sustavom eFondovi razvijenim za upravljanje ESI fondovima za programsko razdoblje 2014.–2020. Sustav će se dodatno nadograditi kako bi se omogućilo prikupljanje, pohrana i praćenje podataka o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima, među ostalim na razini krajnjih korisnika. Uključena je posebna ključna etapa koja bi se trebala dovršiti prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje.

Kad je riječ o sprečavanju, otkrivanju i ispravljanju nepravilnosti, hrvatska nadležna tijela oslanjat će se na sustav Službe za koordinaciju borbe protiv prijevara (AFCOS-sustav),

koji je uspostavljen u Hrvatskoj. Ministarstvo financija donijelo je smjernice o upravljanju nepravilnostima koje sadržavaju pravila za prevenciju, otkrivanje, postupanje i izvješćivanje o nepravilnostima te praćenje postupanja po prijavljenim nepravilnostima. Na zahtjev Koordinacijskog tijela u okviru Ministarstva financija ustrojeni su Sektor za harmonizaciju razvoja sustava unutarnjih kontrola i Sektor za financijski i proračunski nadzor. Sektor za harmonizaciju sustava unutarnjih kontrola obavlja poslove povezane s razvojem sustava unutarnjih kontrola i unutarnje revizije u javnom sektoru, daje upute i provodi edukacije iz navedenih područja. Predloženim mjerama jamči se odgovarajuća razina kontrole za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti utvrđenih pri upotrebi sredstava iz RRF-a.

U hrvatskom planu navedeni su postupci kojima se osigurava usklađenost svih mjera s primjenjivim pravom Unije i nacionalnim pravom jer omogućuju provedbu kontrola i revizija na zasebnim i različitim razinama. Konkretno, tijekom kontrola prve razine provedbena tijela provodit će administrativne provjere i provjere na licu mjesta. Osim toga, Koordinacijsko tijelo u suradnji s Nacionalnim fondom provodit će provjere na temelju kojih potvrđuje da su ključne etape i ciljne vrijednosti ispunjene. Nacionalni fond provjeravat će postupaju li nadležna tijela u skladu sa svim relevantnim propisima. Nadalje, Agencija za reviziju sustava provedbe programa EU-a provodit će revizije druge razine koje će, na temelju polugodišnjeg revizijskog ciklusa, uključivati revizije sustava i revizije ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Naposljetku, tijela uključena u provedbu plana već upotrebljavaju instrument ARACHNE za ESI fondove te će ga upotrebljavati i za plan za oporavak i otpornost.

Primjerenost aranžmana za izbjegavanje dvostrukog financiranja sredstvima EU-a

Izbjegavanje i otkrivanje dvostrukog financiranja osigurat će se u svim fazama životnog ciklusa projekata. Uvedeni aranžmani dovoljni su i primjereni u opisu. Provjere dvostrukog financiranja provodit će se u okviru tri glavna procesa: planiranje sredstava u državnom proračunu, dodjela bespovratnih sredstava za provedbu projekata i odobrenje isplata po projektu.

Tijela zadužena za provedbu komponente/potkomponente odgovorna su za pravilno planiranje sredstava u državnom proračunu i izbjegavanje dvostrukog financiranja. Pri izradi državnog proračuna provjere planiranih iznosa i potencijalnog dvostrukog financiranja provodi Državna riznica odnosno Nacionalni fond za sve troškove financirane iz fondova EU-a.

Provjera dvostrukog financiranja provodit će se i u fazi dodjele bespovratnih sredstava i pri isplati sredstava krajnjim korisnicima projekta. U oba slučaja krajnji korisnici projekta dostavljaju izjavu o izbjegavanju dvostrukog financiranja. Provedbene agencije provodit će provjere na temelju dostupnih podataka u IT sustavima tijela nadležnih za provedbu ESI fondova, podataka o izvršenju rashoda iz državnog proračuna te uvidom u dostupne podatke o dodjeli sredstava iz ostalih javnih izvora.

Podaci o financiranju projekta vode se u više IT sustava za koje su odgovorna različita ministarstva, koja su ujedno i tijela uključena u provedbu plana. To su Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU-a, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti i obrazovanja te Ministarstvo poljoprivrede. Kako bi se osigurala pravodobna dostupnost podataka i provjera

dvostrukog financiranja, do rujna 2021. zaključit će se sporazumi o razmjeni informacija u kojima će se detaljno propisati u kojim se sustavima nalaze podaci o provedbi, vlasništvo nad podacima i pravo pristupa informacijama svih tijela uključenih u provedbu plana. Koordinacijsko tijelo vodit će cjelokupni proces sklapanja sporazuma. Prikupljanje i konsolidacija podataka uvelike će se oslanjati na planirane sporazume o razmjeni informacija, što bi trebalo pomno nadzirati i što će se pratiti u okviru ključne etape o uvođenju svih postupaka koje trebaju primjenjivati provedbena tijela, a koju treba ostvariti prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje.

Zakonske ovlasti i administrativni kapaciteti nadzorne funkcije

Službena odluka o uključenosti tijela odgovornih za provedbu i kontrolu plana za oporavak i otpornost u Hrvatskoj planira se donijeti krajem lipnja 2021. Stoga je u tijeku formalizacija zakonskih ovlasti tijela uključenih u provedbu i kontrolu RRF-a u Hrvatskoj. U skladu s tim u plan je uključena ključna etapa kako bi se osigurala formalizacija ovlasti prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje.

Radi uspostave Koordinacijskog tijela, u Upravi za makroekonomske analize, Europsku uniju i međunarodne financijske odnose u okviru Ministarstva financija osnovan je Sektor za koordinaciju praćenja provedbe plana. Za obavljanje poslova Koordinacijskog tijela predviđeno je 30 radnih mjesta, koja će se prvotno tijekom 2021. popunjavati internim premještajima djelatnika unutar Ministarstva financija te iz drugih tijela državne uprave, dok će se u međuvremenu pokrenuti postupak zapošljavanja dodatnih djelatnika u svrhu ostvarenja punih kapaciteta. Hrvatska tijela smatraju da je dodatnih 30 članova osoblja koji se isključivo bave Mehanizmom za oporavak i otpornost dovoljan broj. Oni će se moći osloniti na kapacitete drugih dijelova Uprave s obzirom na to da je nadležnost Uprave komplementarna zadaćama Koordinacijskog tijela, posebno u području javnih financija, odnosa s EU-om i financijskih institucija. U tijeku je postupak osnivanja sektora, a službena uspostava očekuje se do listopada 2021.

Reviziju plana provodit će Služba za podršku procesima revizije u okviru Agencije za reviziju sustava provedbe programa EU-a (ARPA). Trenutačno je u tijeku izmjena Statuta Agencije temeljem kojeg će se donijeti izmjene Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Navedenim izmjenama djelokrug Službe za podršku procesima revizije proširit će se na način da uključuje reviziju plana te će se broj sistematiziranih radnih mjesta povećati s tri na osam. Na temelju informacija iz plana hrvatska tijela dokazala su da je Agencija za reviziju sustava provedbe programa EU-a izmijenila svoju organizaciju i osigurala da iskusni revizori provode revizije u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Analizom radnog opterećenja, kako je zatraženo u posebnoj ključnoj etapi, utvrdit će se hoće li taj broj revizora biti dovoljan za opsežan rad na revizijama u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, a ako je potrebno, Hrvatska će osigurati da se Agenciji dodijeli dovoljan broj dodatnih revizora za reviziju sustava provedbe programa EU-a.

Hrvatska će se za provedbu plana za oporavak i otpornost koristiti istim strukturama, tijelima i postupcima kao i za ESI fondove. Stoga će se revizori Mehanizma za oporavak i otpornost moći nadovezati na iskustvo s revizijama sustava upravljanja i kontrole ESI-ja (posebno revizije sustava) koje su provele službe Agencije za reviziju sustava provedbe programa EU-a.

Aranžmani koje je u planu za oporavak i otpornost Hrvatska predložila za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje korupcije, prijevara i sukoba interesa pri uporabi sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru Mehanizma, uključujući aranžmane čiji je cilj izbjegavanje dvostrukog financiranja iz Mehanizma i drugih programa Unije, ocijenjeni su odgovarajućima. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.10. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

4.11. Koherentnost

Okosnicu hrvatskog plana za oporavak i otpornost čini pet koherentnih komponenata i jedna inicijativa kojima se podupiru zajednički ciljevi oporavka hrvatskog gospodarstva, ublažavanja posljedica bolesti COVID-19, doprinosa dvostrukoj tranziciji i uključivom rastu te povećanja otpornosti i konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Komponentama plana, a posebno „Inicijativom: Obnova zgrada" također će pridonijeti uklanjanju štete uzrokovane dvama razornim potresima koji su 2020. pogodili Zagreb i okolicu te Banovinu.

Pet komponenata plana i jedna inicijativa čine paket usklađenih reformi i ulaganja koji se međusobno dopunjuju jer im je cilj djelovati u sinergiji, uzimajući u obzir razvojni potencijal Hrvatske i razvojne izazove na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini. Reformama i ulaganjima žele se otkloniti gospodarske i društvene štete prouzročene globalnom krizom, potaknuti oporavak Hrvatske i odgovoriti na ciljeve postavljene u okviru Europskog zelenog plana i Teritorijalnog programa EU-a 2030. te time dati temelj za održivi i inovativni razvoj Hrvatske, uz postizanje otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize.

Mjere koje se međusobno dopunjuju

Cilj komponente „Javna uprava, pravosuđe i državna imovina" unaprijediti je učinkovitost javne uprave, pravosuđa i upravljanja državnom imovinom, kvalitetu i dostupnost javnih usluga građanima te učinkovitu borbu protiv korupcije. Predložene reforme i ulaganja međusobno se dopunjuju. Na primjer, reformom jedinica lokalne samouprave iz potkomponente usmjerene na poboljšanje učinkovitosti javne uprave jačaju se politike antikorupcijskog okvira u potkomponenti o sprečavanju i borbi protiv korupcije. Te reforme i ulaganja pozitivno će utjecati i na jačanje potkomponente čiji je cilj izmjenama Zakona o proračunu dodatno ojačati fiskalni okvir i fiskalnu disciplinu. Ulaganjem u izgradnju pasivne elektroničke komunikacijske infrastrukture u ruralnim područjima povećava se ulaganje u platformu Pametna poljoprivreda s ciljem podupiranja digitalne transformacije poljoprivrede. Tim se ulaganjima ostvaruje cilj digitalne tranzicije društva i javne uprave. Predviđeno je ulaganje u razvoj novih informatičkih alata za javni turistički informacijski sustav (e-turizam) kako bi se olakšao razvoj turizma i poduprla održivost tog sektora. Ta će ulaganja pozitivno utjecati na primjenu digitalnih tehnologija u turizmu, čime će se ojačati ulaganja usmjerena na poticanje zelene i digitalne tranzicije turizma.

Cilj je komponente „Obrazovanje, znanost i istraživanje" poboljšati dostupnost i učinkovitost obrazovanja, ojačati javnu znanstvenu bazu i promicati suradnju s poslovnim sektorom. Predložene reforme i ulaganja međusobno se dopunjuju. Na primjer, reformama politike istraživanja i inovacija te okvira za ulaganja, u okviru potkomponente o poticanju istraživanja i inovacija, pridonosi se poboljšanju kapaciteta istraživačkog sektora i njihovu usklađivanju s potrebama tržišta, čime se izravno podupire gospodarski razvoj u okviru potkomponente o otpornom, zelenom i digitalnom gospodarstvu. Plan uključuje i reformu obrazovnog sustava čiji je cilj, među ostalim, povećati pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Reforma je popraćena ulaganjima koja se međusobno dopunjuju u infrastrukturu za otvaranje novih mjesta u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, čime će se naposljetku ostvariti univerzalni pristup takvom obrazovanju.

Komplementarnost mjera

Cilj komponente „Gospodarstvo" poduprijeti je konkurentnost, otpornost i održivi razvoj gospodarstva, a uključuje niz komplementarnih reformi i ulaganja za potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji. Na primjer, ulaganjima u infrastrukturu za punjenje i opskrbu i ulaganjima usmjerenima na veću uporabu vodika i novih tehnologija dopunjuju se ulaganja usmjerena na modernizaciju javnog gradskog i prigradskog linijskog prijevoza putnika kupnjom novih vozila i plovila (pogon na vodik ili električni pogon). Nadalje, modernizacijom tramvajskog prometa, nabavom vozila na alternativni pogon s nultim emisijama i novim ekosustavom gradske mobilnosti s autonomnim električnim vozilima doprinosi se ekologizaciji prometnog sektora. Ulaganjima povezanima s boljim upravljanjem prirodnim resursima, u okviru potkomponente o unapređenju vodnog gospodarstva i gospodarenja otpadom, pridonosi se reformama i ulaganjima povezanima s boljom uporabom prirodnih resursa i snažnijim lancem opskrbe hranom. Njima se nadopunjuju i mjere za održiv, inovativan i otporan turizam. U potkomponenti o unapređenju korištenja prirodnih resursa i jačanju lanca opskrbe hranom, novim Zakonom o komasaciji poljoprivrednog zemljišta stvaraju se preduvjeti za moderne metode uzgoja i olakšava uporaba digitalnih usluga u poljoprivrednom sektoru, čime se pridonosi ciljevima potkomponente o digitalnoj tranziciji društva i javne uprave. Reformama i ulaganjima povezanima s komasacijom poljoprivrednog zemljišta pridonosi se i mjerama za bolje vodno gospodarstvo.

Komponenta „Javna uprava, pravosuđe i državna imovina" uključuje i niz dodatnih ulaganja za podršku digitalnoj tranziciji. Na primjer, uključuje važna ulaganja u nadogradnju Državnog oblaka (Centar dijeljenih usluga). Na temelju tih ulaganja plan uključuje i razne mjere, kao što je nadogradnja Centralnog zdravstvenog informacijskog sustava Republike Hrvatske (CEZIH), koji će za modernizaciju svojih IT sustava upotrebljavati Državni oblak.

Cilj je komponente „Tržište rada i socijalna zaštita" potaknuti zapošljavanje, ojačati okvir za daljnje povećanje plaća, mirovina i novčanih naknada, djelotvorno se boriti protiv siromaštva i brinuti se o najranjivijim društvenim skupinama. Ta komponenta uključuje niz dodatnih reformi i ulaganja. Na primjer, aktivne politike tržišta rada usmjerit će se na dugotrajno nezaposlene i osobe iz ranjivih skupina koje su manje zapošljive. Ta će se mjera dopuniti upotrebom vaučera za stjecanje vještina kako bi se pružile vještine povezane sa zelenom i

digitalnom tranzicijom. Općenito, sve reforme i ulaganja u okviru te komponente djeluju u sinergiji kako bi se povećala zaposlenost, a tako i konkurentnost hrvatskog gospodarstva.

Komponenta „Zdravstvo" uključuje niz dodatnih ulaganja, dok je glavni cilj reformi i ulaganja poboljšati učinkovitost, kvalitetu, pristupačnost i financijsku održivost zdravstvenog sustava. Ulaganja u okviru te komponente komplementarna su i zajednički pridonose postizanju ciljeva odgovarajućih reformi. Na primjer, s pomoću šest popratnih ulaganja, od digitalizacije puta lijeka do razvoja sustava praćenja i preveniranja nestašice lijekova u Hrvatskoj, podupire se reforma za koju se očekuje da će osigurati financijsku održivost zdravstvenog sustava. Reformama i ulaganjima u okviru te komponente pridonosi se i drugim komponentama plana. Uvođenjem usluge mobilne ljekarne u primarnu zdravstvenu zaštitu pridonosi se i održivom i otpornom turizmu jer se povećava dostupnost ljekarničkih usluga, ne samo za stanovnike, već i za turiste tijekom visoke sezone.

„Inicijativa: Obnova zgrada", čiji je cilj poduprijeti sveobuhvatnu obnovu zgrada, uključuje niz komplementarnih ulaganja i reformi. Ulaganja uključuju energetsku obnovu, obnovu nakon potresa u kombinaciji s energetskom obnovom, energetsku obnovu zgrada sa statusom kulturnog dobra i razvoj mreže seizmoloških podataka. Tim se ulaganjima, zajedno s ulaganjima iz drugih komponenata, što se posebno odnosi na mjere za energetsku tranziciju i dekarbonizaciju energetskog sektora, doprinosi zelenoj i digitalnoj tranziciji te pametnom, održivom i uključivom rastu. Razvojem okvira za osiguravanje odgovarajućih vještina u kontekstu obnove nakon potresa pridonosi se i mjerama povezanima s tržištem rada i aktivnom politikom zapošljavanja za potrebe zelene tranzicije. Uspostavom internetskih i fizičkih jedinstvenih kontaktnih točaka radi smanjenja administrativnog opterećenja i kombiniranja energetske obnove i obnove nakon potresa pridonosi se povećanju učinkovitosti javne uprave. Kako bi se postigla što veća koherentnost među instrumentima, posebno s fondovima europske kohezijske politike, potiče se uravnotežena teritorijalna raspodjela resursa.

Uzimajući u obzir kvalitativnu procjenu svih komponenata hrvatskog plana za oporavak i otpornost, njihovu pojedinačno značenje (važnost, relevantnost, dodjela financijskih sredstava) i njihove međuodnose, plan sadržava mjere za provedbu reformi i javnih ulaganja koje u velikoj mjeri čine koherentna djelovanja. To bi opravdalo ocjenu A na temelju kriterija za ocjenjivanje 2.11. iz Priloga V. Uredbi o RRF-u.

PRILOG: TABLICA ZA PRAĆENJE KLIMATSKIH I DIGITALNIH MJERA[22]

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C1.1.1. R1-I1	Digitalizacija usluga državne i javne administracija prema poslovnom sektoru (G2B)	4,6	011	0 %	011	100 %
C1.1.1. R1-I2.b	Nastavak administrativnog i fiskalnog rasterećenja, te bolje regulatorno okruženje	1,1	011	0 %	011	100 %
C1.1.1. R4-I1.a	Potpora poduzećima za tranziciju na energetski i resursno učinkovito gospodarstvo – MSP-ovi	99,5	047	40 %		0 %
C1.1.1. R4-I1.b	Potpora poduzećima za tranziciju na energetski i resursno učinkovito gospodarstvo – velika poduzeća	152,6	047bis	40 %		0 %
C1.1.1. R4-I2.a	Financijski instrumenti za mikro, mala i srednja poduzeća – zelena dimenzija	27,9	047	40 %		0 %
C1.1.1. R4-I2.c	Financijski instrumenti za mikro, mala i srednja poduzeća – digitalna dimenzija	23,2	010	0 %	010	100 %
C1.1.1. R4-I3.a	Financijski instrumenti za srednje kapitalizirana poduzeća i velike subjekte – zelena dimenzija	26,5	047bis	40 %		0 %
C1.1.1. R4-I4.a	Financijski instrumenti za subjekte javnog sektora – zelena dimenzija	8,0	047bis	40 %		0 %
C1.1.1. R6-I1	Transformacija i jačanje konkurentnosti kulturnih i kreativnih industrija	33,2	021	0 %	021bis	100 %
C1.1.1. R6-I2	Uspostava provjere medijskih činjenica i sustava javne objave podataka	6,6	021	0 %	021bis	100 %
C1.1.2. R3-I1	Priprema strateških dokumenata za digitalnu transformaciju gospodarstva i umjetnu inteligenciju	0,4	021	0 %	021ter	100 %
C1.1.2. R3-I2	Vaučeri za digitalizaciju	10,0	010	0 %	010	100 %
C1.1.2. R3-I3	Bespovratne potpore za digitalizaciju	27,3	010	0 %	010	100 %
C1.1.2. R4-I1	Podrška za digitalne centre za inovacije	7,5	010	0 %	010	100 %
C1.2. R1-I1	Revitalizacija, izgradnja i digitalizacija energetskog sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskog sektora	387,8	033	100 %	033	40 %

[22] Iako ukupni troškovi hrvatskog plana za oporavak i otpornost premašuju ukupno joj dodijeljenu bespovratnu financijsku potporu, Hrvatska će osigurati da se sva potrošnja povezana s mjerama navedenima u ovoj tablici u okviru doprinosa klimatskim ciljevima u potpunosti financira sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C1.2. R1-I2.a	Poticanje energetske učinkovitosti, toplinarstva i obnovljivih izvora energije radi dekarbonizacije energetskog sektora – MSP-ovi	30,0	034bis	100 %		0 %
C1.2. R1-I2.b	Poticanje energetske učinkovitosti, toplinarstva i obnovljivih izvora energije radi dekarbonizacije energetskog sektora – industrija	30,9	024bis	40 %		0 %
C1.2. R1-I2.c	Poticanje energetske učinkovitosti, toplinarstva i obnovljivih izvora energije radi dekarbonizacije energetskog sektora – geotermalna energija iz obnovljivih izvora	30	032	100 %		0 %
C1.2. R1-I3.a	Korištenje vodika i novih tehnologija – punionice	20,2	077	100 %		0 %
C1.2. R1-I3.b	Korištenje vodika i novih tehnologija – proizvodnja vodika i elektrolizatori	9,1	032	100 %		0 %
C1.2. R1-I3.c	Korištenje vodika i novih tehnologija – solarna energija	3,1	029	100 %		
C1.2. R1-I3.d	Korištenje vodika i novih tehnologija – hvatanje i skladištenje ugljika	12,7	022	100 %		
C1.2. R1-I4.a	Biorafinerija za proizvodnju naprednih biogoriva Sisak – biogoriva	99,5	030bis	100 %		0 %
C1.2. R1-I4.b	Biorafinerija za proizvodnju naprednih biogoriva Sisak – hvatanje i skladištenje ugljika	33,2	022	100 %		0 %
C1.3. R1-I1.b	Program razvoja javne odvodnje otpadnih voda – vodoopskrba	60,2	039bis	40 %		0 %
C1.3. R1-I2.a	Program razvoja javne vodoopskrbe	129,6	039bis	40 %		0 %
C1.3. R1-I2.b	Program razvoja javne vodoopskrbe – digitalna dimenzija	8,3	040	40 %	011	100 %
C1.3. R1-I3.a	Program smanjenja rizika od katastrofa u sektoru upravljanja vodama – smanjenje rizika	124,6	035	100 %		0 %
C1.3. R1-I3.b	Program smanjenja rizika od katastrofa u sektoru upravljanja vodama – zelena infrastruktura	33,1	050	40 %		0 %
C1.3. R2-I1	Program smanjenja odlaganja otpada	146,0	042	40 %		0 %
C1.4. R1-I1	Elektronički sustav naplate cestarine	65,6	063	0 %	063	100 %
C1.4. R1-I2	Unapređenje sustava korištenja prava osoba s invaliditetom u području mobilnosti	2,0	011	0 %	011	100 %
C1.4. R1-I3	Nacionalni sustav elektroničke pohrane i razmjene podataka u cestovnom prijevozu (NSCP)	7,7	063	0 %	063	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C1.4. R1-I4	Izvještajno upravljački sustav putničkog i teretnog prijevoza u cestovnom prometu	1,9	063	0 %	063	100 %
C1.4. R1-I5	Praćenje prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu e-ADR	2,5	063	0 %	063	100 %
C1.4. R2-I1	Rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo-Novska, poddionica Kutina-Novska (faza D)	140,7	064	100 %		0 %
C1.4. R2-I2	Modernizacija pruge M604 Oštarije – Knin – Split	39,8	068	100 %		0 %
C1.4. R2-I3.a	Uklanjanje „uskih grla" na željezničkoj infrastrukturi – TEN-T	18,8	068	100 %		0 %
C1.4. R2-I3.b	Uklanjanje „uskih grla" na željezničkoj infrastrukturi – općenito	1,1	069	40 %		0 %
C1.4. R2-I4	Modernizacija dionice Zagreb Kustošija-Zagreb Zapadni Kolodvor-Zagreb Glavni Kolodvor	29,2	067	100 %		0 %
C1.4. R2-I6	Primjena zelenih tehnologija u željezničkom putničkom prijevozu	13,3	072bis	100 %		0 %
C1.4. R2-I7	Nadogradnja informatičko i prodajnog sustava te modernizacija vlakova s informatičkim sustavom	6,4	070	40 %	070	100 %
C1.4. R3-I1	Program modernizacije luka otvorenih za javni promet	11,3	081bis	40 %		0 %
C1.4. R3-I2	Nabava/gradnja putničkih brodova za obalni linijski promet	40,8	074	100 %		0 %
C1.4. R3-I3	Izgradnja nove skele „Križnica", Općina Pitomača	0,8	073	100 %		0 %
C1.4. R3-I4	Opremanje luka i pristaništa infrastrukturom za zbrinjavanje otpada	1,5	044	40 %		0 %
C1.4. R4-I1	Nabava vozila na alternativni pogon za javni gradski i prigradski linijski promet	39,8	074	100 %		0 %
C1.4. R4-I2	Modernizacija tramvajskog prometa	59,7	074	100 %		0 %
C1.4. R5-I1.b	Infrastruktura za alternativna goriva u Zračnoj luci Zadar	5,3	077	100 %		0 %
C1.4. R5-I1.c.	Izgradnja kapaciteta za solarnu energiju u Zračnoj luci Zadar	0,5	029	100 %		0 %
C1.4. R5-I2.a	Istraživanje, razvoj i proizvodnja vozila nove mobilnosti i prateće infrastrukture – infrastruktura	11,4	073	100 %	063	100 %
C1.4. R5-I2.b	Istraživanje, razvoj i proizvodnja vozila	185,7	Nije	100 %	063	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
	nove mobilnosti i prateće infrastrukture – vozila		primjenjivo[23]			
C1.4. R5-I3.a	Program sufinanciranja kupnje novih vozila na alternativna goriva i razvoja infrastrukture alternativnih goriva u cestovnom prometu – vozila	21,2	Nije primjenjivo[24]	100 %		0 %
C1.4. R5-I3.b	Program sufinanciranja kupnje novih vozila na alternativna goriva i razvoja infrastrukture alternativnih goriva u cestovnom prometu – infrastruktura	15,6	077	100 %		0 %
C1.5. R1-I1.b	Izgradnja i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće – izgradnja energetski učinkovitih logističko distributivnih centara	37,3	025ter	40 %		0 %
C1.5. R1-I1.c	Izgradnja i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće – ulaganja u obnovljive izvore energije (solarna energija)	1,6	029	100 %		0 %
C1.5. R1-I1.d	Izgradnja i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće – opremanje logističko distributivnih centara	38,1	044	40 %		0 %
C1.5. R2-I2	Program trajnog praćenja stanja (*monitoring*) poljoprivrednog zemljišta	1,7	011	0 %	011	100 %
C1.5. R3-I1	Uspostava digitalnih javnih usluga	1,9	011	0 %	011	100 %
C1.5. R3-I2	Pametna poljoprivreda	6,6	011	0 %	011	100 %
C1.5. R3-I3	Sustav sljedivosti	1,7	011	0 %	011	100 %
C1.5 R4	Unaprjeđenje sustava doniranja hrane	0,3	011	0 %	011	100 %
C1.6. R1-I1.a	Regionalna diversifikacija i specijalizacija hrvatskog turizma kroz ulaganja u razvoj turističkih proizvoda visoke dodane vrijednosti – općenito	49,4	050	40 %		0 %

[23]U „Metodi za praćenje klimatskih mjera" priloženoj Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost (2021/241) nisu utvrđena područja intervencije kojima bi se omogućilo praćenje klimatskih ili okolišnih mjera za električna vozila ili hibridna vozila na punjenje, osim za vozila za gradski prijevoz obuhvaćena područjem intervencije 074. Međutim, u skladu s člankom 18. stavkom 4. točkom (e) Uredbe ta se metoda „na odgovarajući način koristi za mjere koje se ne mogu izravno pripisati području intervencije navedenom u Prilogu VI." U tom je kontekstu Komisija primijenila koeficijent doprinosa klimatskim ciljevima od 100 % za vozila s nultom stopom emisija svih kategorija (uključujući baterijska električna vozila i vozila na gorivne ćelije/vodik).

[24] Ibid.

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C1.6. R1-I1.b	Regionalna diversifikacija i specijalizacija hrvatskog turizma kroz ulaganja u razvoj turističkih proizvoda visoke dodane vrijednosti – energetska učinkovitost	74,1	026	40 %		0 %
C1.6. R1-I2.a	Jačanje konkurentnosti poduzetnika te poticanje zelene i digitalne tranzicije u sektoru turizma – velika poduzeća	83,0	047bis	40 %		0 %
C1.6. R1-I2.b	Jačanje konkurentnosti poduzetnika te poticanje zelene i digitalne tranzicije u sektoru turizma – MSP-ovi	74,7	047	40 %		0 %
C1.6. R1-I2.c.	Jačanje konkurentnosti poduzetnika te poticanje zelene i digitalne tranzicije u sektoru turizma – digitalna dimenzija	8,3	100	0 %	100	40 %
C2.1. R1-I1	Optimizacija, standardizacija i digitalizacija postupaka za strateško upravljanje i procjenu učinaka javnih politika	1,2	011	0 %	011	100 %
C2.2. R1-I2.a	e-Državni ispit – infrastruktura	0,1	055	0 %	055	100 %
C2.2. R1-I2.b	e-Državni ispit – popratna oprema	0,6	011	0 %	011	100 %
C2.2. R2-I1.b	Unapređenje sustava plaća u državnoj upravi i javnim službama, sustava HRM-a i COP-a – digitalna dimenzija	3,5	011	0 %	011	100 %
C2.2. R2-I2.a	Uvođenje modela za hibridni pristup radnom mjestu – *smartworking* – nedigitalna dimenzija	1,1	011	0 %	011	100 %
C2.2. R2-I2.c.	Uvođenje modela za hibridni pristup radnom mjestu – *smartworking* – digitalna infrastruktura	8,2	055	0 %	055	100 %
C2.2. R3-I1	Uspostava digitalne infrastrukture i usluga javne uprave izradom sustava konzervatorskih podloga	10,8	011	0 %	011	100 %
C2.2. R3-I2.a	Unapređenje digitalne infrastrukture i usluga javnog sektora razvojem nacionalnog arhivskog informacijskog sustava i jačanjem nacionalne mreže arhiva – digitalizacija	5,3	011	0 %	011	100 %
C2.2. R4-I1.b	Daljnja optimizacija i decentralizacija JLP(R)S potporom funkcionalnom spajanju – digitalna dimenzija	0,9	011	0 %	011	100 %
C2.3. R1	Strategija digitalna Hrvatska i jačanje međuinstitucijske suradnje i koordinacije za uspješnu digitalnu tranziciju društva i gospodarstva	0,1	011	0 %	011	100 %
C2.3. R2-I1	Uspostava središnjeg sustava interoperabilnosti	14,0	011	0 %	011	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C2.3. R2-I2	Uspostava centralnog *data lake* repozitorija i sustava poslovne analitike	16,6	055	0 %	055	100 %
C2.3. R3-I1	Nadogradnja Centra dijeljenih usluga	34,5	055	0 %	055	100 %
C2.3. R3-I2	Jačanje kapaciteta policije za suzbijanje kibernetičkog kriminaliteta	1,8	021	0 %	021quinquies	100 %
C2.3. R3-I3	Uspostava jedinstvenog kontakt centra za sve e-javne usluge za pružanje korisničke podrške	4,1	055	0 %	055	100 %
C2.3. R3-I4	Konsolidacija sustava zdravstvene informacijske infrastrukture CEZIH	13,3	095	0 %	095	100 %
C2.3. R3-I5	Projekt uvođenja digitalne osobne iskaznice	0,9	011	0 %	011ter	100 %
C2.3. R3-I6	Ulaganja u mreže državne informacijske infrastrukture	31,4	053	0 %	053	100 %
C2.3. R3-I7	Unapređenje sustava prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine kroz digitalizaciju	23,9	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I8	Izrada digitalne mobilne platforme	4,3	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I9	Uspostava nove platforme Elektroničkog oglasnika javne nabave RH	1,5	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I10	Digitalizacija i informatizacija HZZ-a (eHZZ)	7,6	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I11	Modernizacija IKT podrške HZMO-a (eHZMO)	17,1	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I12	Digitalizacija arhive HZMO-a (eArhiva)	6,2	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I13	Digitalna transformacija Porezne uprave	56,6	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I14	Implementacija sustava bezgotovinskog plaćanja u gospodarstvu putem eRačuna s integriranom e-arhivom i aktivnim poreznim knjigovodstvom	14,2	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I15	Uspostava aplikativnih rješenja u turizmu s ciljem administrativnog rasterećenja poduzetnika te transformacije modela turizma ka održivosti	5,3	011	0 %	011	100 %
C2.3. R3-I16	Digitalizacija procesa u sportu i rekreaciji na lokalnoj i regionalnoj razini	1,5	011	0 %	011	100 %
C2.3. R4	Jačanje povezivosti kao osnove digitalne tranzicije društva i gospodarstva	0,4	053	0 %	053	100 %
C2.3. R4-I1	Provedba projekata u sklopu Okvirnog nacionalnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja	106,2	053	0 %	053	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C2.3. R4-I2	Izgradnja pasivne elektroničke komunikacijske infrastrukture	19,6	051	0 %	051	100 %
C2.4. R5	Optimizacija upravljanja nekretninama u državnom vlasništvu	0,3	011	0 %	011	100 %
C2.5. R1-I1	Unapređenje sustava za upravljanje sudskim predmetima (eSpis)	2,9	011	0 %	011	100 %
C2.5. R1-I2	Unapređenje informacijskog sustava zemljišnih knjiga i katastra	3,1	011	0 %	011	100 %
C2.5. R1-I3	Razvoj alata za javnu objavu i pretraživanje sudskih odluka	0,2	011	0 %	011	100 %
C2.5. R1-I4	Projektiranje i provedba projekta Trga pravde u Zagrebu za poboljšanje pristupa pravosuđu i učinkovitost trgovačkih postupaka i upravnih sporova	67,9	025ter	40 %		0 %
C2.5. R1-I5	Provođenje mjera energetske učinkovitosti za obnovu zastarjelih objekata pravosudnih tijela	10,5	026bis	100 %		0 %
C2.5. R1-I6	Stabilna i otporna IT infrastruktura informacijskog sustava pravosuđa	16,0	011	0 %	011quater	100 %
C2.6. R1-I2	Digitalizacija etičkog sustava državnih službenika	0,3	011	0 %	011	100 %
C2.6. R1-I3	Unapređenje postojećeg sustava imovinskih kartica državnih dužnosnika	0,1	011	0 %	011	100 %
C.2.6. R1-I4.a	Podrška učinkovitosti u suzbijanju korupcije i organiziranog kriminaliteta – ulaganja u digitalizaciju	1,3	011	0 %	011	100 %
C.2.6. R1-I4.b	Podrška učinkovitosti u suzbijanju korupcije i organiziranog kriminaliteta – obnova zgrada	2,7	026	40 %		0 %
C3.1. R2-I1	Digitalna preobrazba visokog obrazovanja	84,0	012	0 %	012	100 %
C3.2. R1-I1.b	Razvoj sustava programskih sporazuma za financiranje sveučilišta i znanstvenih instituta usmjerenih na inovacije, istraživanje i razvoj – digitalna dimenzija	5,9	009	0 %	009bis	100 %
C3.2. R1-I2.a	Jačanje institucionalnih kapaciteta sveučilišta i znanstvenih instituta za inovacije – digitalna ulaganja	4,4	021	0 %	021quater	100 %
C3.2. R2-I1.a	Razvoj poticajnog modela za napredovanje u karijeri istraživača te provođenje vrhunskih znanstvenih istraživanja u STEM i IKT područjima – stipendiranje	12,1	108	0 %	108	100 %
C3.2. R2-I1.d	Razvoj poticajnog modela za napredovanje u karijeri istraživača te provođenje vrhunskih znanstvenih istraživanja u STEM i IKT	3,1	009	0 %	009bis	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
	područjima – potpora digitalnim istraživanjima					
C3.2. R2-I1.e	Razvoj poticajnog modela za napredovanje u karijeri istraživača te provođenje vrhunskih znanstvenih istraživanja u STEM i IKT područjima – potpora *start-up* poduzećima	7,4	016	0 %	016	40 %
C3.2. R2-I2.a	Ulaganje u istraživačko-tehnološku infrastrukturu u STEM i IKT područjima – digitalna oprema	15,0	055	0 %	055	100 %
C3.2. R2-I2.b	Ulaganje u istraživačko-tehnološku infrastrukturu u STEM i IKT područjima – digitalna istraživanja	15,0	021	0 %	021quater	100 %
C3.2. R3-I1.d	Uvođenje funkcionalnijeg programskog okvira projektnog financiranja istraživanja, razvoja i inovacija – *spin-off* poduzeća u digitalnom sektoru	19,2	018	0 %	018	40 %
C3.2. R3-I1.e	Uvođenje funkcionalnijeg programskog okvira projektnog financiranja istraživanja, razvoja i inovacija – suradnja u području digitalnog istraživanja	19,2	021	0 %	021	40 %
C4.1. R1a	Razvoj i provedba novih ciljanih mjera aktivne politike zapošljavanja za potrebe zelene i digitalne tranzicije tržišta rada – zelena radna mjesta	102,2	01	100 %		0 %
C4.1. R1b	Razvoj i provedba novih ciljanih mjera aktivne politike zapošljavanja za potrebe zelene i digitalne tranzicije tržišta rada – digitalna radna mjesta	43,8	108	0 %	108	100 %
C4.1. R3a	Uspostava sustava vaučera za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba – zelena radna mjesta	0,0	01	100 %		0 %
C4.1. R3b	Uspostava sustava vaučera za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba – digitalna radna mjesta	0,0	108	0 %	108	100 %
C4.1. R3-I1.a	Provedba sustava vaučera za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba – zelena radna mjesta	27,9	01	100 %		0 %
C4.1. R3-I1.b	Provedba sustava vaučera za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba – digitalna radna mjesta	11,9	108	0 %	108	100 %
C4.3. R1-I1	Unapređenje digitalizacije sustava socijalnih naknada između nacionalne i lokalne razine	0,1	011	0 %	011	100 %
C4.3. R1-I2	Razvoj web aplikacije o mogućnosti ostvarivanja socijalnih naknada na	0,4	011	0 %	011	100 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
	nacionalnoj razini					
C4.3. R3-I2	Unapređenje digitalizacije sustava socijalne skrbi i povezivanje centara za socijalnu skrb i pružatelja socijalnih usluga	0,5	011	0 %	011	100 %
C4.3. R3-I3	Unapređenje digitalizacije sustava socijalne skrbi i implementacija sustava za metodologiju za izračun cijena socijalnih usluga	0,7	011	0 %	011	100 %
C4.3. R3-I4.b	Izgradnja i opremanje centara za starije osobe (smještaj i usluge) – energetska obnova	9,8	026bis	100 %		0 %
C5.1. R1-I4	Digitalna slikovna dijagnostika KBC Split	2,7	095	0 %	095	100 %
C5.1. R1-I6	Digitalna slikovna dijagnostika KB Dubrava	5,3	095	0 %	095	100 %
C5.1. R2-I2	Nabava i implementacija opreme za uspostavu Nacionalne onkološke mreže i nacionalne baze onkoloških podataka	10,6	095	0 %	095	100 %
C5.1. R4-I3	Digitalizacija puta kroz zdravstvene ustanove na sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite	2,5	013	0 %	013	100 %
C5.1. R4-I4	Izrada sustava praćenja i preveniranja nestašica lijekova u RH	1,4	013	0 %	013	100 %
C5.1. R4-I5	Uvođenje sustava praćenja ishoda liječenja vanbolničkih pacijenata s naglaskom na kronične pacijente u javnim ljekarnama	0,6	013	0 %	013	100 %
C5.1. R5-I1	Digitalna integracija operacijskih dvorana i robotska kirurgija u KBC Split	8,0	095	0 %	095	100 %
C5.1. R5-I2	TELECORDIS	0,6	095	0 %	095	100 %
C5.1. R5-I3	Teletransfuzija	1,6	095	0 %	095	100 %
C5.1. R5-I4	Digitalizacija i integracija operacijskih dvorana opremljenih robotskom kirurgijom u KBC-u Sestre milosrdnice	7,6	095	0 %	095	100 %
C5.1. R5-I5	Digitalizacija i opremanje dijagnostičkih jedinica KB Merkur	3,2	095	0 %	095	100 %
C6.1 R1-I1.a	Energetska obnova zgrada – javne zgrade	85,2	026bis	100 %		0 %
C6.1 R1-I1.c.	Energetska obnova zgrada – stambene zgrade	36,5	025bis	100 %		0 %
C6.1 R1-I2.a	Obnova zgrada oštećenih u potresu s energetskom obnovom – javne zgrade	354,8	026bis	100 %		0 %
C6.1 R1-I2.b	Obnova zgrada oštećenih u potresu s energetskom obnovom – stambene zgrade	59,1	025bis	100 %		0 %
C6.1 R1-I3	Energetska obnova zgrada sa statusom kulturnog dobra	39,8	026bis	100 %		0 %

Oznaka mjere/ podmjere	Naziv mjere/podmjere	Klima			Digitalizacija	
		Sredstva (u milijunima EUR)	Područje intervencije	Koef. %	Područje intervencije	Koef. %
C6.1 R2	Razvoj okvira za osiguranje adekvatnih vještina u kontekstu zelenih poslova potrebnih za obnovu nakon potresa	5,3	01	100 %		0 %
C6.1 R3a – digitalna dimenzija	Povećanje učinkovitosti, smanjenje administrativnog opterećenja i digitalizacija procesa obnove	2,0	011bis	40 %	011bis	100 %
C6.1 R4	Modernizacija i integracija seizmičkih podataka za proces obnove i planiranje buduće gradnje te monitoring javne infrastrukture	0,7	055	0 %	055	100 %
C6.1 R4-I1a	Razvoj mreže seizmoloških podataka – digitalna dimenzija	8,7	055	0 %	055	100 %
C6.1 R6	Pilot projekt uspostave i provedbe sustavnog gospodarenja energijom te razvoj novog modela financiranja	1,6	011bis	40 %	011bis	100 %